

PRIRUČNIK

ZA RAD BIRAČKIH ODBORA
U BOSNI I HERCEGOVINI –
OPĆI IZBORI 2018.

PRIRUČNIK
ZA RAD BIRAČKIH ODBORA
U BOSNI I HERCEGOVINI -
OPĆI IZBORI 2018.

Sarajevo, 2018.

PRIRUČNIK ZA RAD BIRAČKIH ODBORA U BOSNI I HERCEGOVINI – OPĆI IZBORI 2018.

Sa prilogom: Podsjetnik izbornih radnji na biračkom mjestu

Izdavač: Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine, Danijela Ozme br. 7, 71000 Sarajevo,
tel.: 033 / 251 300, faks: 033 / 251 329, e-mail: info@izbori.ba, web-stranica: www.izbori.ba.

Za izdavača: Dr. Irena Hadžiabdić, predsjednica

Autori: Dr. Ahmet Šantić

Stjepan Mikić

Branko Petrić

Uređivački odbor: Sanja Stanimirović -Ostojić

Prof. dr. Milan Tomić

Aida Karavelić

Saradnici na pripremi publikacije: Veljko Petrović, Mustafa Laković i Zehra Tepić

DTP: GRAFIKA ŠARAN

Štampa: GRAFIKA ŠARAN

Za Štampariju: ing. graf.teh Dejan Šaran

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

342.8(496.7)"2018"(035)

ŠANTIĆ, Ahmet

Priručnik za rad biračkih odbora u Bosni i Hercegovini : Opći izbori 2018. / Ahmet Šantić, Stjepan Mikić, Branko Petrić. - Sarajevo : Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine, 2018. - 68 str. : ilustr. ; 30 cm

Tekst na bos. jeziku. - Bibliografija: str. 53.

ISBN 978-9958-555-42-8

1. Mikić, Stjepan 2. Petrić, Branko

COBISS.BH-ID 26194694

Na osnovu zaključka Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine sa 36. sjednice CIK-a BiH od 26.07.2018. godine, ovaj priručnik je odobren za korištenje izbornoj administraciji Bosne i Hercegovine na Općim izborima 2018.

Ovaj priručnik je objavljen u saradnji sa i zahvaljujući finansijskoj podršci Vijeća Evrope. Stavovi izneseni u priručniku ni na koji način ne odražavaju zvanični stav Vijeća Evrope.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

***Priručnik se distribuira besplatno!
Priručnik je, u cjelini ili u pojedinim njegovim dijelovima, zabranjeno umnožavati i
distribuirati bez odobrenja Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine!***

SADRŽAJ

PREGOVOR	stranica 4
1. BIRAČKI ODBOR	
1. Birački odbor.....	stranica 6
1. Odgovornost i uloga biračkog odbora.....	stranica 6
2. Dužnost predsjednika biračkog odbora i uloga članova biračkog odbora u procesu glasanja	stranica 6
3. Zapisnik o radu biračkog odbora	stranica 8
2. POSMATRAČI	
1.1. Uvodne napomene	stranica 9
1.2. Pristup posmatrača biračkom mjestu	stranica 9
1.3. Podnošenje primjedbi posmatrača na rad biračkog odbora	stranica 9
1.4. Udaljavanje posmatrača sa biračkog mjesta	stranica 10
1.5. Izgled akreditacija akreditiranih posmatrača	stranica 10
3. BIRAČKO MJESTO	
1. Obilježja i osiguranje prostora na biračkom mjestu	stranica 12
2. Uređenje ulaza i unutrašnjeg prostora biračkog mjesta	stranica 13
4. a. REDOVNO BIRAČKO MJESTO	
1. Dan uoči izbora.....	stranica 16
2. Prije otvaranja biračkog mjesta	stranica 17
3. Otvaranje biračkog mjesta.....	stranica 18
4. Procedure glasanja.....	stranica 18
5. Zatvaranje biračkog mjesta	stranica 21
6. Popunjavanje obrasca za brojno stanje i pakiranje neiskorištenih i oštećenih glasačkih listića	stranica 22
4. b. BROJANJE GLASAČKIH LISTIĆA	
7. Redoslijed brojanja glasačkih listića	stranica 23
8. Glasački listići	stranica 24
9. Radnje prije brojanja glasačkih listića.....	stranica 26
10. Brojanje glasačkih listića - većinski glas.....	stranica 27
11. Brojanje glasačkih listića - otvorena lista	stranica 29
5. BIRAČKO MJESTO ZA GLASANJE U ODSUSTVU	
1. Procedure glasanja, brojanja koverata, evidentiranja podataka u Obrascu BS i vođenje Zapisnika o radu BO	stranica 36
6. BIRAČKO MJESTO ZA GLASANJE NEPOTVRĐENIM – KOVERTIRANIM GLASAČKIM LISTIĆIMA	
1. Procedure glasanja, brojanja koverata, evidentiranja podataka u Obrascu BS i vođenje Zapisnika o radu BO	stranica 38
7. MOBILNI TIM	
1. Procedure glasanja, brojanja koverata, evidentiranja podataka u Obrascu BS i vođenje Zapisnika o radu BO	stranica 41
8. KAZNE ODREDBE	
1. Sankcije propisane Izbornim zakonom BiH (poglavlje 19a)	stranica 45
2. Zloupotreba biračkog prava i izborna prevara (Krivični zakon BiH, Krivični zakon RS i Krivični zakon FBiH).....	stranica 52
5. Literatura	stranica 53
9. SCHEME PAKIRANJA	
Scheme pakiranja izbornog materijala	stranica 55
Podsjetnik izbornih radnji na biračkom mjestu.....	stranica 61

Poštovani predsjednici i članovi biračkih odbora,

Pred vama je Priručnik za rad biračkih odbora u Bosni i Hercegovini - Opšti izbori 2018. godine koji je u suštini podsjetnik na izborne radnje koje se provode na biračkom mjestu, i koji je namjenjen upravo vama, članovima organa za provođenje izbora, vama koji tokom svog rada na dan izbora trebate prije svega biti: nepristrasni, odgovorni, tačni, koncentrisani, spremni na veliki fizički napor, efikasni, jasni u objašnjenjima i ljubazni u komunikaciji.

Priručnik za rad biračkih odbora sadrži detaljan opis i prikaz rada biračkog odbora na biračkom mjestu, te objašnjava ulogu, dužnosti i odgovornosti predsjednika i članova biračkih odbora i njihovih zamjenika, posmatrača i drugih učesnika izbornog procesa, dan uoči izbora, na dan izbora i noć nakon izbora.

Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine je ove godine tokom pripreme i uređivanja ovog priručnika, prvi put surađivala sa predsjednicima i članovima gradskih/opštinskih izbornih komisija koji su dali svoj doprinos svojim iskustvom i dugogodišnjim radom u provođenju izbora.

Priručnik za rad biračkih odbora u Bosni i Hercegovini - Opšti izbori 2018. godine je unaprijeđen u smislu da je objašnjeno, šta treba raditi i kako da se ponaša birački odbor odnosno predsjednik u slučaju kršenja odredbi Izbornog zakona Bosne i Hercegovine odnosno kako postupiti ako na biračkom mjestu dođe do zloupotreba biračkog prava ili izbornih prevara.

Poštivanje odredaba iz Izbornog zakona BiH i procedura utvrđenih u svim ostalim propisima koje donosi Centralna izborna komisija BiH, a uz pomoć ovog Priručnika za rad biračkih odbora, put je da se izbjegnu greške i sankcije i izgradi dobra praksa, kao garancija demokratskih i poštenih izbora.

Uvjerena sam da će ovaj priručnik doprinijeti vašoj kvalitetnoj pripremi za sprovođenje Opštih izbora koji će se održati 07. oktobra 2018. godine.

Ovim putem zahvaljujemo Vijeću Evrope za svesrdnu podršku u izradi i objavljivanju ovog Priručnika.

Sarajevo, juli 2018. godine

*Predsjednica
Centralne izborne komisije BiH*

Dr. Irena Hadžiabdić

1.

BIRAČKI ODBOR

1. BIRAČKI ODBOR

➤ **Birački odbori su tijela za provođenje izbora koje imenuju gradske/općinske izborne komisije (u daljem tekstu "izborne komisije") za svake izbore, na osnovi prijedloga ovjerenih političkih subjekata ili svojih evidencija o radu biračkih odbora sa ranijih izbora. Birački odbor je nezavisan i nepristrasan u svom radu.**

1. ODGOVORNOST I ULOGA BIRAČKOG ODBORA

1.1. Način rada biračkog odbora

- Birački odbor rukovodi radom biračkog mjesta, osigurava pravilnost i tajnost glasanja i na redovnom biračkom mjestu broji i evidentira rezultate glasanja.
- Predsjednik biračkog odbora rukovodi radom biračkog odbora, osigurava da se proces glasanja na biračkom mjestu odvija nesmetano.
- Birački odbori donose odluke natpolovičnom većinom od ukupnog broja članova.
- Predsjednik i članovi biračkog odbora odgovorni su za ispravno brojanje glasačkih listića, kao i ispravno pakiranje izbornog materijala.
- Predsjednik ili članovi biračkog odbora ne smiju utjecati na odluku birača.

2. DUŽNOST PREDsjedNIKA BIRAČKOG ODBORA I ULOGA ČLANOVA BIRAČKOG ODBORA U PROCESU GLASANJA

a) Birački odbor koji se sastoji od predsjednika i četiri člana

2.1. Predsjednik biračkog odbora:

- rukovodi radom biračkog odbora i zajedno s članovima biračkog odbora odgovoran je za zakonitost rada na biračkom mjestu;
- određuje dužnosti svakom članu biračkog odbora i evidentira ih u Zapisnik o radu biračkog odbora
- održava mir i red na biračkom mjestu i njegovoj okolini
- popunjava sve obrasce
- osigurava da na biračkom mjestu ne bude oružja ili opasnih predmeta
- pomaže biračima kojima treba dodatno objašnjenje o procesu glasanja
- rješava sva pitanja koja se odnose na identifikaciju i pravo glasa birača i evidentira u Zapisnik vrijeme i okolnosti svih značajnih događaja na biračkom mjestu, na način da za svaki prigovor ukratko u Zapisnik o radu biračkog odbora napiše okolnosti na kojima se prigovor zasniva u šta je poduzeo u vezi sa tim
- održava integritet procesa glasanja, odnosno brojanja
- za birače čije ime nije upisano na biračkom spisku na tom biračkom mjestu je obavezan da izvrši provjeru sa centrom za birački spisak ili putem SMS-a na kojem biračkom mjestu taj birač glasa.

2.2. Član biračkog odbora zadužen za kontrolu reda:

- osigurava kontrolu kretanja birača na biračkom mjestu.

2.3. Član biračkog odbora zadužen za identifikaciju:

- provjerava identitet birača
- pronalazi biračevo ime u izvodu iz Centralnog biračkog spiska
- upozorava birača da se mora potpisati identično kao na identifikacionom dokumentu
- osigurava da se birač potpiše pored svog imena u izvodu iz Centralnog biračkog spiska nakon čega naglas izgovara ime i prezime birača na način da sva lica koja su prisutna na biračkom mjestu to jasno čuju.

2.4. Član biračkog odbora zadužen za izdavanje glasačkih listića:

- izdaje glasačke listiće biraču
- objašnjava biraču kako treba ispravno ispuniti glasačke listiće
- upućuje birača prema slobodnoj glasačkoj kabini u kojoj mu se omogućava tajnost glasanja.

2.5. Član biračkog odbora zadužen za kontrolu glasačke kutije:

- upućuje birača da ubaci glasačke listiće u glasačku kutiju i napusti biračko mjesto
- osigurava da nijedan birač ne napusti biračko mjesto dok u glasačku kutiju ne ubaci glasačke listiće, jedan po jedan, i osigurava da se samo glasački listići ubacuju u glasačku kutiju.

b) Birački odbor koji se sastoji od tri člana:

Ako se birački odbor sastoji od predsjednika i dva člana, član biračkog odbora zadužen za kontrolu reda će istovremeno obavljati i kontrolu glasačke kutije, dok će član biračkog odbora zadužen za identifikaciju istovremeno obavljati i izdavanje glasačkih listića.

c) Zamjenici članova biračkih odbora

Svi članovi biračkog odbora ili njihovi zamjenici moraju biti prisutni tokom cijelog procesa glasanja, uključujući i utvrđivanje rezultata glasanja. (član 5.5 Zakona).

Predsjednik biračkog odbora sa članovima i zamjenikom predsjednika i zamjenicima članova usaglašavaju termine njihovog angažmana na biračkom mjestu, imajući u vidu period angažiranja (u izbornom danu - najkasnije od 06 sati pa do kasnih noćnih ili ranih jutarnjih sati narednog dana, njihove potrebe, mogućnost glasanja, ukoliko nisu glasači na tom biračkom mjestu i sl.).

Posebno je potrebno naglasiti da u biračkom odboru mogu istovremeno biti angažirani predsjednik/član *ili* njegov zamjenik, a nikako obojica, kao i da zamjenik može zamjenjivati **samo** svog člana, a ne nekog drugog.

Kada su angažirani na biračkom mjestu, član ili njegov zamjenik - imaju ista prava i obaveze, uključujući i potpis u zapisnik o radu biračkog odbora, kao i odgovarajućim obrascima koji se vode na biračkom mjestu.

Predsjednik ili njegov zamjenik, i svi članovi ili njihovi zamjenici koji učestvuju u radu biračkog odbora, dužni su potpisati Zapisnik o radu biračkog odbora.

Ukoliko predsjednik ili njegov zamjenik, odnosno član ili njegov zamjenik, odbiju potpisati Zapisnik o radu biračkog odbora, to će se evidentirati u Zapisniku i evidentirati razlog nepotpisivanja predsjednika/ člana/ zamjenika.

2.6. **Predsjednik i članovi biračkog odbora, odnosno njihove zamjene ukoliko su angažirane na izborni dan, individualno odgovaraju:**

- **za učinjene nepravilnosti u okviru svojih zaduženja na biračkom mjestu, u skladu s Izbornim zakonom BiH i podzakonskim aktima Centralne izborne komisije BiH**
- **za učinjene nepravilnosti u procesu brojanja glasačkih listića i**
- **za učinjene nepravilnosti u procesu pakiranja izbornog materijala.**

Predsjednik biračkog odbora odgovoran je i za nepravilnosti koje učini član biračkog odbora ukoliko nije evidentirao uočene nepravilnosti i o tome nije izvijestio gradsku/ općinsku izbornu komisiju.

➤ Član biračkog odbora neće učestvovati u donošenju odluke kada taj član ili član njegove uže porodice ima lični ili finansijski interes, ili ako postoji drugi sukob interesa koji može dovesti u sumnju njegovu sposobnost da djeluje nepristrasno. Članovima uže porodice smatraju se: bračni drug, djeca i članovi domaćinstva prema kojima član biračkog odbora ima zakonsku obavezu izdržavanja.

3. ZAPISNIK O RADU BIRAČKOG ODBORA

- 1) Zapisnik o radu biračkog odbora je pisani dokument u koji se upisuju informacije u vezi sa glasanjem, kao i drugi događaji koji se dešavaju na biračkom mjestu i u njegovoj okolini, od otvaranja biračkog mjesta do utvrđivanja izbornih rezultata - ZARBO (u daljnjem tekstu: Zapisnik)
- 2) Gradska/ općinska izborna komisija dostavlja svakom biračkom odboru Zapisnik, zajedno sa ostalim izbornim materijalom.

3.1 Zapisnik o radu biračkog odbora sastoji se od:

- **Zapisnika I – zapisnik o radu biračkog odbora dan uoči održavanja izbora**
- **Zapisnik II – zapisnik o radu biračkog odbora na dan održavanja izbora.**

- 1) Izgled Zapisnika je kako slijedi:
 - a) naslovna stranica sa znakom Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine, rubrike u kojem se upisuje naziv osnovne izborne jedinice i broj biračkog mjesta i puni naziv **Zapisnika o radu biračkog odbora (Zarbo)**.
 - 2) Izgled Zapisnika I je kako slijedi:
 - a) naslovna stranica sa znakom Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine, rubrike u kojem se upisuje naziv osnovne izborne jedinice i broj biračkog mjesta i puni naziv **Zapisnik o radu biračkog odbora dan uoči izbora (Zarbo I)**
 - b) prva stranica, odnosno Obrazac Z1, na kojem se upisuje popis izbornog materijala koji je gradska/ općinska izborna komisija predala biračkom odboru, zatim rubrika u kojoj se upisuje način skladištenja originalnog izbornog materijala od preuzimanja do početka rada biračkog odbora i
 - c) druga stranica, odnosno Obrazac Z2, na kojem se upisuju zapažanja o stanju biračkog mjesta na dan uoči izbora, koji je potrebno da potpišu predsjednik i članovi biračkog odbora.
 - 3) Izgled Zapisnika II je kako slijedi:
 - a) naslovna stranica sa znakom Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine, rubrike u kojem se upisuje naziv osnovne izborne jedinice i broj biračkog mjesta i puni naziv **Zapisnika o radu biračkog odbora na dan izbora (Zarbo II)**
 - b) prva stranica, odnosno Obrazac Z3, u kojem se upisuju podaci o prisustvu članova biračkog odbora na biračkom mjestu na dan izbora, kao i njihova zaduženja koja obavljaju na dan izbora
 - c) druga stranica, odnosno Obrazac Z4, u kojem se upisuju podaci o prisutnim akreditiranim posmatračima na dan izbora,
 - d) treća stranica, odnosno Obrazac Z5, u kojem se upisuju zapažanja u toku glasanja
 - e) četvrta stranica, odnosno Obrazac Z6, u kojem se upisuju mišljenja ili primjedbe članova biračkih odbora, birača i akreditiranih posmatrača
 - f) peta stranica, odnosno Obrazac Z7, u kojem se upisuju podaci o udaljavanju lica sa biračkog mjesta i
 - g) šesta stranica, odnosno Obrazac Z8, u kojem se upisuje vrijeme zatvaranja biračkog mjesta.
- 3.2.** Zapisnik o radu biračkog odbora i odgovarajuće obrasce potpisuju svi članovi biračkog odbora (ili njihovi zamjenici ako su angažirani u trenutku potpisivanja tih zapisnika). Ako neki član/zamjenik odbije potpisati, predsjednik ili jedan od članova koji se potpisuju, to će evidentirati zajedno s razlozima nepotpisivanja.
- 3.3.** Zapisnik o radu biračkog odbora vodi se u dva identična primjerka od kojih je jedan primjerak indigo-kopija (zelena kopija). Zapisnik je opremljen dvostrukom zadnjom koricom koja se koristi tako da se podaci ne preslikavaju na druge stranice.
- 3.4.** Birački odbori dostavlja gradskoj/ općinskoj izornoj komisiji kopiju Zapisnika, a original Zapisnika dostavlja Centralnoj izornoj komisiji BiH.
- 3.5.** Zapisnik za biračke odbore u Brčko Distriktu BiH sačinjen je tako da ima dvije originalne stranice koje imaju svoje kopije.

2. POSMATRAČI

➤ **Posmatrači mogu biti akreditirani u ime ovjerenog političkog subjekta, udruženja građana/ nevladinih organizacija i stranih vlada, odnosno nevladinih organizacija koje se bave nadgledanjem izbora.**

1.1. Uvodne napomene

- a) Proces glasanja i prebrojavanja glasačkih listića mogu posmatrati samo akreditirani posmatrači. Posmatrači mogu postavljati pitanja u vezi s izbornim procesom, ali se ne mogu miješati u izborni proces.
- b) Svaki posmatrač za vrijeme posmatranja izborne aktivnosti dužan je nositi akreditaciju i neće nositi bilo kakva obilježja ili oznake koje ga povezuju s određenom političkom strankom, koalicijom, listom nezavisnih kandidata ili nezavisnim kandidatom (u daljnjem tekstu: politički subjekt).
- c) Samo jedan posmatrač koji je predstavnik političkog subjekta, odnosno udruženja može biti prisutan u isto vrijeme na jednom biračkom mjestu. Broj međunarodnih posmatrača koji mogu biti prisutni istovremeno na jednom biračkom mjestu nije ograničen, ali njihovo prisustvo ne smije ometati izborni proces. Međunarodni posmatrač može na biračko mjesto sa sobom uvesti i prevodioca.
- d) Politički subjekti mogu imati posmatrače na biračkim mjestima za glasanje u odsustvu, i to na biračkom mjestu na kojem se u izvodu iz Centralnog biračkog spiska nalaze birači upisani da glasaju za izbornu jedinicu u kojoj se politički subjekt kandidira.

1.2. Pristup posmatrača biračkom mjestu

- a) Nakon dolaska na biračko mjesto posmatrač mora predsjedniku biračkog odbora pokazati lični identifikacioni dokument. Predsjednik biračkog odbora provjerit će posmatračev identifikacioni dokument sa fotografijom kako bi utvrdio da se ime posmatrača nalazi na akreditaciji.
- b) Predsjednik biračkog odbora će u za to predviđenu rubriku zapisnika upisati ime posmatrača, naziv subjekta koji ga je akreditirao i njegov broj akreditacije, bilježeći vrijeme kada je posmatrač stigao i vrijeme kada je posmatrač napustio biračko mjesto. Predsjednik biračkog odbora zadržat će identifikacioni dokument do trenutka kada posmatrač napušta biračko mjesto. Prilikom boravka na biračkom mjestu posmatrač je obavezan nositi akreditaciju.

1.3. Podnošenje primjedbi posmatrača na rad biračkog odbora

- a) Ako primijeti nepravilnosti u radu biračkog odbora, posmatrač ima pravo u Zapisnik o radu biračkog odbora unijeti svoje mišljenje ili primjedbe na proces glasanja koje potpisuje lično (mišljenje ili primjedba koja nije potpisana lično neće biti razmatrana). Posmatrač može stavljati obrazložene primjedbe na rad biračkih odbora u pisanoj formi koje se prilažu uz Obrazac Z6.
- b) Posmatrač ima pravo tražiti kopiju Zapisnika o radu biračkog odbora. Prepis zapisnika o radu biračkog odbora akreditiranom posmatraču će se omogućiti na pogodan način, što podrazumijeva i slikanje fotoaparatom ili telefonom.

1.4. Udaljavanje posmatrača sa biračkog mjesta

Ako posmatrač tokom posmatranja ometa izborni proces, predsjednik biračkog odbora u postupku udaljavanja posmatrača sa biračkog mjesta treba ga prethodno opomenuti i preduzeti sve druge raspoložive mjere i radnje da ometanje prestane, a ako nastavi s ometanjem, birački odbor može odlučiti da posmatrača udalji sa biračkog mjesta, o čemu predsjednik obavezno obavještava gradsku/ općinsku izbornu komisiju.

1.5. Izgled akreditacija akreditiranih posmatrača

<p>BOSNA I HERCEGOVINA CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO</p> <p>БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА</p> <p>Ime: _____ PS- _____ Prezime: _____ Pravo posmatranja prema odluci CIK BiH br. _____ Datum: _____ Ovjerava: _____ MP</p> <p>IZBIRI 2018 ИЗБИРИ</p>	<p>Posmatrač, u toku posmatranja izbornog procesa, neće ometati izborne aktivnosti i poštivat će tajnost glasanja. Za vrijeme posmatranja izbornih aktivnosti, posmatrač će nositi službenu akreditaciju i neće nositi bilo kakva obilježja ili oznake koje ga povezuju s određenom političkom strankom, koalicijom, listom nezavisnih kandidata, nezavisnim kandidatom i kandidatom sa posebne liste kandidata pripadnika nacionalnih manjina.</p>
---	---

Slika 1. Izgled lica i naličja akreditacije za posmatrače koji su predstavnici političkih subjekata (bijela). Akreditacije izdaje općinska/gradska izborna komisija na osnovi liste ovjerenih političkih subjekata, odnosno Centralna izborna komisija BiH akreditira posmatrače koji će posmatrati rad Centralne izborne komisije BiH i Glavnog centra za brojanje

<p>BOSNA I HERCEGOVINA CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO</p> <p>БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА</p> <p>Ime: _____ PU- _____ Prezime: _____ Pravo posmatranja prema odluci CIK BiH br. _____ Datum: _____ Ovjerava: _____ MP</p> <p>IZBIRI 2018 ИЗБИРИ</p>	<p>Posmatrač, u toku posmatranja izbornog procesa, neće ometati izborne aktivnosti i poštivat će tajnost glasanja. Za vrijeme posmatranja izbornih aktivnosti, posmatrač će nositi službenu akreditaciju i neće nositi bilo kakva obilježja ili oznake koje ga povezuju s određenom političkom strankom, koalicijom, listom nezavisnih kandidata, nezavisnim kandidatom i kandidatom sa posebne liste kandidata pripadnika nacionalnih manjina.</p>
---	---

Slika 2. Izgled lica i naličja akreditacije za posmatrače koji su predstavnici udruženja (siva). Centralna izborna komisija BiH akreditira i izdaje akreditacije udruženjima građana

<p>BOSNA I HERCEGOVINA CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA SREDIŠNJE IZBORNO POVJERENSTVO</p> <p>БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА ЦЕНТРАЛНА ИЗБОРНА КОМИСИЈА</p> <p>Name: _____ MP- _____ Surname: _____ Right to observe as per BiH CEC Decision No : _____ Date: _____ Approved by: _____ Stamp</p> <p>IZBIRI 2018 ИЗБИРИ</p>	<p>While observing the electoral process, the observer shall not disturb the electoral activities and he/she shall respect the secrecy of voting. While observing electoral activities, an observer shall wear the official accreditation card and shall not wear any insignia or markings which affiliate him/her with a specific political party, coalition, list of independent candidates, an independent candidate, and a candidate from a separate list of candidates representatives of national minorities.</p>
--	---

Slika 3. Izgled lica i naličja akreditacije za međunarodne posmatrače (roza). Centralna izborna komisija BiH akreditira i izdaje akreditacije međunarodnim posmatračima.

3.

BIRAČKO MJESTO

- 4. a. REDOVNO BIRAČKO MJESTO**
 - b. BROJANJE GLASAČKIH LISTIĆA**
- 5. BIRAČKO MJESTO ZA GLASANJE U ODSUSTVU**
- 6. BIRAČKO MJESTO ZA GLASANJE NEPOTVRĐENIM - KOVERTIRANIM GLASAČKIM LISTIĆIMA**
- 7. MOBILNI TIM**

3. BIRAČKO MJESTO

Općinske/gradske izborne komisije, u pravilu, formiraju tri tipa biračkih mjesta, i to:

- **redovna biračka mjesta** na kojim biračko pravo ostvaruju birači koji glasaju za osnovnu izbornu jedinicu trenutnog prebivališta/boravišta
- **biračka mjesta za glasanje u odsustvu** na kojim biračko pravo ostvaruju raseljena lica kod kojih se osnovna izborna jedinica za koju glasaju razlikuje od osnovne izborne jedinice trenutnog prebivališta, odnosno raseljeno lice koje je izrazilo svoju biračku opciju za glasanje u općini prebivališta prema posljednjem provedenom popisu stanovništva u Bosne i Hercegovini iz 1991.
- **biračko mjesto za glasanje nepotvrđenim glasačkim listićima** na kojim biračko pravo mogu ostvariti birači koji su upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje izvan BiH, a na dan održavanja izbora zateknu se u zemlji, kao i birači koji glasaju za osnovnu izbornu jedinicu trenutnog prebivališta/boravišta, a koji se ne nalaze na zaključenom izvodu iz Centralnog biračkog spiska, a posjeduju važeći identifikacioni dokument iz Poglavlja IV ovog priručnika i potvrdu o mjestu prebivališta, odnosno dokaz o entitetskom državljanstvu za glasanje u Brčko Distriktu BiH.

1. OBILJEŽJA I OSIGURANJE PROSTORA NA BIRAČKOM MJESTU

1.1. Biračko mjesto i obilježja

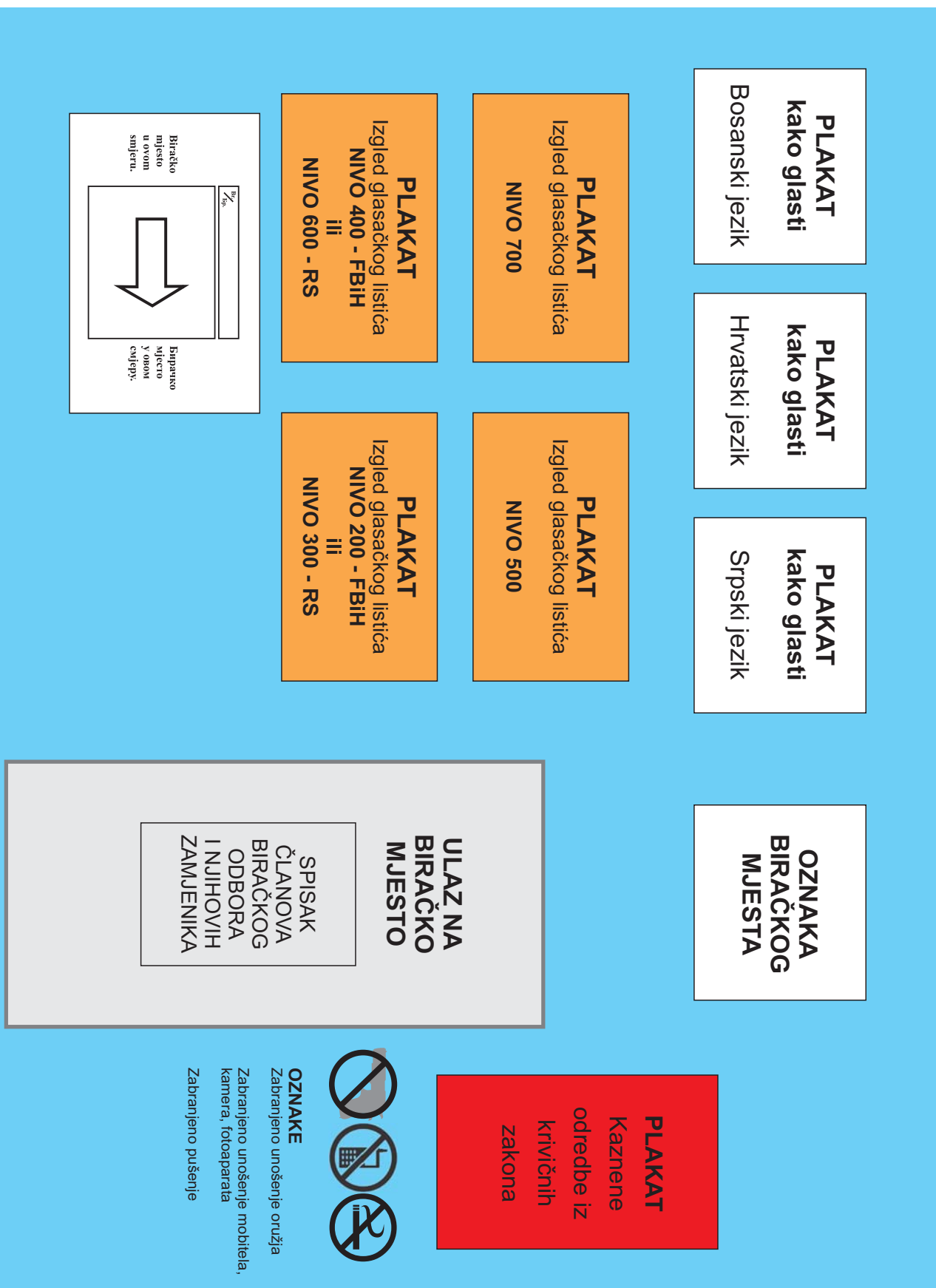
- a. Pod biračkim mjestom i njegovom okolinom smatra se samo biračko mjesto, kao i prostor u krugu od 50 metara od ulaza u zgradu u kojoj se nalazi biračko mjesto.
- b. Na biračkom mjestu i njegovoj okolini mogu se postavljati samo zvanična obilježja izbora koja propiše Centralna izborna komisija BiH i koja se posredstvom gradske/ općinske izborne komisije dostavljaju biračkom odboru. Zvanična obilježja izbora su:
 - plakati s izgledom glasačkih listića na kojima se glasa
 - plakati s uputama o načinu glasanja i plakati s informativnim sadržajima za birače
 - plakat s izvodima iz krivičnih zakona
 - spisak članova biračkog odbora sa naznakom na čiji prijedlog su imenovani.

1.2. Osiguranje prostora određenog za biračko mjesto

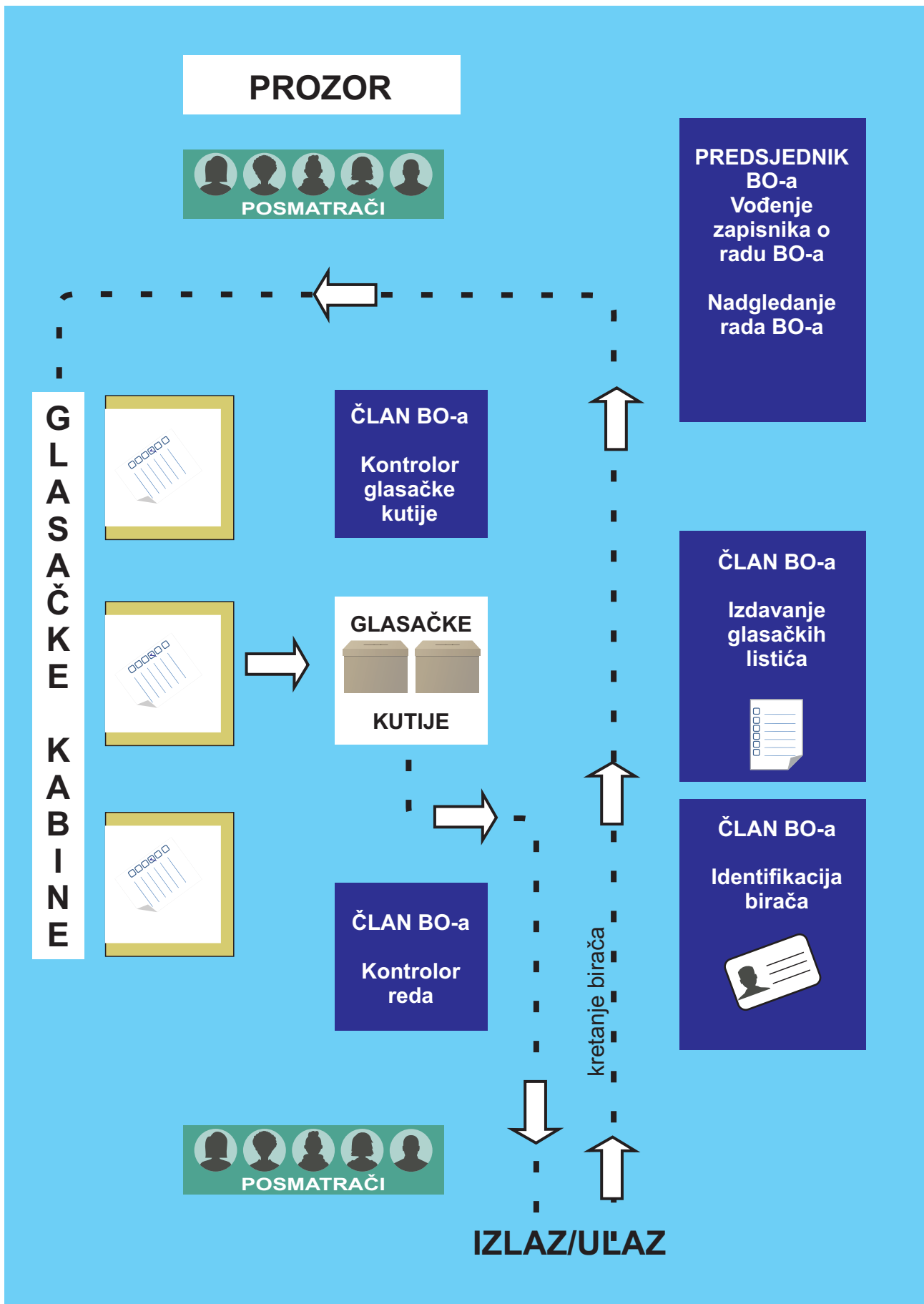
- Gradske/općinske izborne komisije dužne su dan prije, a najkasnije 12 sati prije otvaranja biračkog mjesta osigurati da prostor koji je određen za biračko mjesto bude pripremljen za otvaranje
- Ako birački odbor primijeti da postoje smetnje koje onemogućavaju da lica sa invaliditetom pristupe biračkom mjestu, može gradskoj/općinskoj izbornoj komisiji podnijeti zahtjev za stvaranje uvjeta da lica sa invaliditetom pristupe biračkom mjestu.

- **Na biračkom mjestu i u njegovoj okolini zabranjeno je nošenje i pokazivanje oružja i opasnih predmeta, korištenje fotoaparata, kamera, mobitela ili drugih sredstava kojima se može snimati ili isporučiti zvučni, video ili tekstualni sadržaj na biračkom mjestu, od trenutka preuzimanja glasačkih listića pa do napuštanja biračkog mjesta.**
- **U slučaju da birač upotrijebi neko od navedenih sredstava tokom boravka na biračkom mjestu ili tokom glasanja, birački odbor će to evidentirati u Zapisnik o radu biračkog odbora, uz navođenje ličnih identifikacionih podataka o biraču, kao i precizan opis korištenja sredstava te o tom slučaju obavijestiti izbornu komisiju.**
- **Na biračkom mjestu i u njegovoj okolini, također, nije dozvoljeno pušenje, kao ni donošenje i isticanje obilježja i simbola sa političkom konotacijom.**
- **Birački odbor postavlja na vidnom mjestu oznake zabrane za prethodno navedene radnje.**

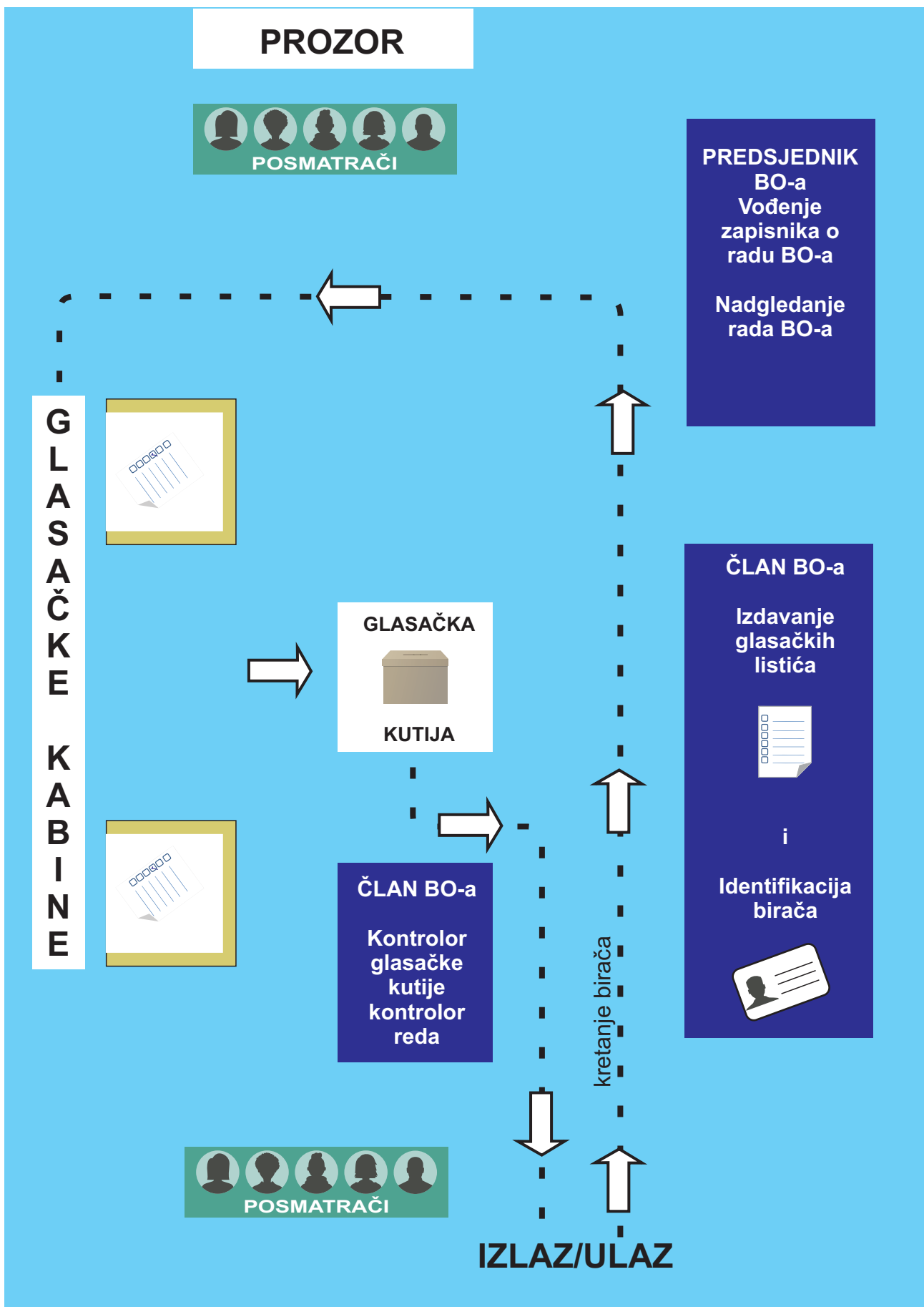
2. Uređenje ulaza i unutrašnjeg prostora biračkog mjesta

Slika 4. Shematski prikaz uređenja ulaza na biračko mjesto - primjer

Slika 5. Shematski prikaz uređenja biračkog mjesta (birački odbor koji se sastoji od pet članova) — primjer

Slika 6. Shematski prikaz uređenja biračkog mjesta (birački odbor koji se sastoji od tri člana) — primjer

4. a. REDOVNO BIRAČKO MJESTO

1. DAN UOČI IZBORA

- 1.1. Gradska/općinska izborna komisija će dan prije, a najkasnije 12 sati prije otvaranja biračkih mjesta, dostaviti biračkom odboru izborni materijal, i to:
 - izvod iz Centralnog biračkog spiska
 - glasačke listiće
 - glasačke kutije
 - komplet obrazaca za biračko mjesto
 - kandidatske liste, odnosno plakate sa izgledom glasačkih listića na kojima se glasa u toj izornoj jedinici
 - plakate s uputstvima o načinu glasanja i informativnim sadržajima za birače
 - Zapisnik o radu biračkog odbora – ZARBO
 - potrošni materijal prema specifikaciji iz Obrasca Z1 Zapisnika, neophodan za proces glasanja i brojanja glasačkih listića.
- 1.2. Birački odbor prilikom preuzimanja izbornog materijala obavezno provjerava da li je izborni materijal koji je primio od gradske/općinske izborne komisije kompletan i u ispravnom stanju, što upisuje u Obrazac Z1 Zapisnika, kao i način skladištenja originalno preuzetog izbornog materijala od momenta preuzimanja do momenta početka rada biračkog odbora. Ako birački odbor utvrdi da izborni materijal nije kompletan, odmah o tome obavještava gradsku/općinsku izbornu komisiju koja je obavezna da u kontaktu s Centralnom izbornom komisijom BiH otkloni sve nedostatke u najkraćem roku.
- 1.3. Nakon primljenog izbornog materijala, predsjednik i članovi biračkog odbora provjeravaju prostor koji je predviđen za biračko mjesto i otklanjaju eventualne nedostatke koji utječu na zakonitost rada biračkog odbora. Zapažanje o stanju biračkog mjesta upisuje se u Obrazac Z2 Zapisnika. Predsjednik i članovi biračkog odbora odgovorni su za sigurnost biračkog materijala na biračkom mjestu od trenutka prijema materijala pa do završetka svih svojih dužnosti nakon zatvaranja biračkog mjesta, okončanja procesa brojanja i predaje glasačkog materijala izornoj komisiji.
- 1.4. Birački odbor uklanja sa biračkog mjesta sve oznake i obilježja koja upućuju na političke subjekte, vjerske simbole, kao i ostale oznake koje mogu imati diskriminaciono značenje.
- 1.5. **Birački odbor ispred prostorije u kojoj se nalazi biračko mjesto postavlja:**
 - oznaku biračkog mjesta, ulaza i izlaza
 - oznaku zabrane unošenja oružja, zabrane pušenja, zabrane korištenja fotoaparata i mobitela
 - kandidatske liste, odnosno plakate sa izgledom glasačkih listića na kojima se glasa u toj izornoj jedinici
 - Postere s uputstvima o načinu glasanja “Kako glasati” i informativnim sadržajima za birače
 - Postere sa izvodima iz krivičnih zakona.
- 1.6. Predsjednik i članovi biračkog odbora uređuju biračko mjesto tako da se omogući nesmetano kretanje birača na biračkom mjestu.
- 1.7. Predsjednik biračkog odbora, prilikom otvaranja biračkog mjesta, dužan je u skladu s propisom Centralne izborne komisije BiH odrediti dužnosti svakom članu biračkog odbora i evidentirati ih u dijelu zapisnika o radu biračkog odbora predviđenom za unošenje navedenih podataka.

2. PRIJE OTVARANJA BIRAČKOG MJESTA

2.1. Svi članovi biračkog odbora moraju doći na biračko mjesto najmanje sat vremena prije početka glasanja. U tom vremenskom periodu samo članovi biračkog odbora i posmatrači mogu biti prisutni na biračkom mjestu.

2.2. Birački odbor određuje mjesto za svaku glasačku kabinu, vodeći računa da niko unutar ili izvan biračkog mjesta ne može vidjeti birača dok glasa. Otvor glasačke kabine treba biti okrenut prema zidu. Izuzetno, ako nije moguće glasačku kabinu postaviti pored zida, može se postaviti pored prozora tako da se prozor pokrije i da se onemogućí pogled izvana u glasačku kabinu.

2.3. Prije početka glasanja predsjednik, odnosno članovi biračkog odbora:

- upisuju svoja imena u Zapisnik i potpisuju se u dijelu Zapisnika koji je za to predviđen
- ispisuju sve neophodne podatke na kovertu, odnosno pakete
- predsjednik upisuje u Obrazac za brojno stanje broj birača koji su upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska
- ručno broje primljene glasačke listiće za svaki izborni nivo te predsjednik upisuje u Obrazac za brojno stanje ukupan broj primljenih glasačkih listića
- pokazuju praznu glasačku kutiju, nakon čega na nju stavljaju plastične pečate
- predsjednik u Obrazac za brojno stanje upisuje serijske brojeve pečata glasačke kutije
- postavljaju zapečaćenu glasačku kutiju na mjesto gdje je svi prisutni mogu vidjeti
- predsjednik upisuje u Obrazac Z4 Zapisnika vrijeme otvaranja biračkog mjesta
- predsjednik provjerava identifikacioni dokument s fotografijom posmatrača, kako bi se utvrdilo da se ime posmatrača nalazi na akreditaciji, identifikacioni dokument zadržava do trenutka kada posmatrač napušta biračko mjesto
- predsjednik u Obrazac Z5 Zapisnika upisuje ime posmatrača, naziv subjekta koji ga je akreditirao, broj njegove akreditacije, vrijeme kada je posmatrač stigao i vrijeme kada je posmatrač napustio biračko mjesto
- predsjednik upućuje posmatrače na mjesto gdje mogu sjesti i posmatrati izborne aktivnosti te ih upozorava da se ne mogu miješati u izborni proces niti gledati u glasačku kabinu, ali da mogu postavljati pitanja u vezi s izbornim procesom
- predsjednik biračkog odbora određuje dužnosti svakom članu biračkog odbora i evidentira ih u dijelu Zapisnika predviđenom za unošenje navedenih podataka.

2.4. Postupanje biračkog odbora u slučaju neispravnosti u pakiranjima glasačkih listića

U slučaju da birački odbor, prilikom ručnog brojanja primljenih glasačkih listića utvrdi nepravilnosti:

- u pakiranjima glasačkih listića nađu materijal koji nije glasački listić, ili glasačke listiće na kojima nema odštampanih imena i prezimena kandidata, ili glasački listić ne sadrži kandidatske liste za tu izbornu jedinicu, ili glasačke listiće koje nije utvrdila Centralna izborna komisija BiH, obavezan je da ih odvoji i utvrdi njihov broj, kao i da utvrdi broj glasačkih listića koji su ispravni
- u paketima glasačkih listića prime manji ili veći broj glasačkih listića od predviđenog broja, a utjecao bi na proces glasanja zbog nedostatka glasačkih listića

odmah po saznanju o nepravilnostima obavještava gradsku/općinsku izbornu komisiju.

Gradska/općinska izborna komisija po obavještenju biračkog odbora obavezna je otići na biračko mjesto i utvrđenu nepravilnost zapisati u Zapisnik o radu biračkog odbora u dio "Prije otvaranja biračkog mjesta", te dostaviti pisani izvještaj o utvrđenoj nepravilnosti Centralnoj izornoj komisiji BiH.

Ukoliko birački odbor utvrdi nedostatak glasačkih listića neophodnih za njihov rad, obavještava o tome gradsku/općinsku izbornu komisiju, koja u daljoj proceduri od biračkih odbora, sa bližih biračkih mjesta uzima maksimalno po 100 glasačkih listića, te ih dostavlja biračkom odboru kojem nedostaju glasački listići.

O navedenom postupku gradska/općinska izborna komisija sačinjava Zapisnik, a birački odbor iste te činjenice upisuje u Obrazac brojnog stanja u dio 3 "Broj naknadno zaduženih glasačkih listića", gdje birački odbor kojem su izuzeti glasački listići upisuje broj izuzetnih glasačkih listića, a birački odbor kojem su dati glasački listići upisuje broj preuzetih glasačkih listića, također birački odbori provedeni postupak upisuju u svoj Zapisnik.

3. OTVARANJE BIRAČKOG MJESTA

3.1. Sva biračka mjesta otvaraju se u 07.00 sati, a zatvaraju se u 19.00 sati.

3.2. Predsjedniku ili članovima biračkog odbora koji nisu upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska za to biračko mjesto bit će omogućeno da budu odsutni s biračkog mjesta onoliko vremena koliko im je potrebno da na biračkom mjestu gdje su upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska i glasaju. Zamjenik predsjednika, odnosno zamjenik člana biračkog odbora, učestvuje u radu biračkog odbora za vrijeme njihovog odsustva.

3.3. Ako biračko mjesto nije otvoreno na vrijeme, a kašnjenje je trajalo do tri sata ili kraće, glasanje na tom biračkom mjestu može se produžiti za vremenski period u dužini trajanja kašnjenja. Ako je kašnjenje trajalo duže od tri sata, o dužini perioda za koji se glasanje produžava odlučuje gradska/općinska izborna komisija.

4. PROCEDURE GLASANJA

4.1. Tajnost glasanja

a) Ispunjavanje glasačkog listića na biračkom mjestu je **tajno**, glasanje je **lično**.

- U glasačkoj kabini u isto vrijeme smije se nalaziti samo jedno lice, osim ako se radi o biračima koji su slijepi, nepismeni ili fizički nesposobni (vidi: "Pomoć drugog lica prilikom glasanja").
- Predsjednik i članovi biračkog odbora dužni su osigurati tajnost glasanja i onemogućiti da neko lice glasa umjesto drugog lica pod njegovim imenom ili da ponovo glasa.
- Lice koje zloupotrijebi biračko pravo ili učini izbornu prevaru snosit će krivičnu odgovornost (vidi: 8. KAZNENE ODREDBE).

b) Nijedno lice ne smije ometati birača koji ispunjava glasačke listiće niti smije tražiti od njega bilo kakve informacije o tome za koga želi glasati, za koga glasa ili za koga je glasao, niti smije sprječavati ili pokušati spriječiti nekoga u ostvarivanju njegovog biračkog prava.

4.2. Važeći dokument za identifikaciju

▪ Za utvrđivanje identiteta birača služi jedan od sljedećih važećih dokumenata sa fotografijom:

lična karta

, pasoš

ili vozačka dozvola

▪ Ako je birač promijenio ime, obavezan je, uz jednu od navedenih ličnih isprava, dati na uvid i rješenje o promjeni imena koje je izdalo nadležno tijelo.

4.3. Identifikacija birača i izdavanje glasačkog listića

- a) Prilikom ulaska na biračko mjesto radi glasanja svaki birač mora predložiti jedan od važećih ličnih dokumenata. Član biračkog odbora zadužen za identifikaciju dužan je utvrditi da li izgled birača odgovara fotografiji birača na identifikacionom dokumentu i uporediti jedinstveni matični broj birača (JMB) na identifikacionom dokumentu sa jedinstvenim matičnim brojem koji se nalazi u izvodu iz konačnog Centralnog biračkog spiska pored imena birača. Nakon što birač dokaže svoj identitet i njegovo ime bude pronađeno u izvodu iz Centralnog biračkog spiska, birač se potpisuje identično kao na identifikacionom dokumentu pored svog imena u izvodu iz Centralnog biračkog spiska, o čemu je član biračkog odbora dužan upozoriti ga i za to je odgovoran.
- b) Kada birač bude identificiran i potpiše se u izvod iz Centralnog biračkog spiska, član biračkog odbora izdaje mu glasačke listiće i odmah ga upućuje prema jednoj od slobodnih glasačkih kabina kako bi popunio glasačke listiće.
- c) Nakon popunjavanja glasačkih listića birač ih presavija tako da se zaštiti tajnost glasa i svaki pojedinačno ubacuje u glasačku kutiju. Član biračkog odbora zadužen za kontrolu glasačke kutije vodi računa da svi glasački listići budu ubačeni u glasačku kutiju.
- d) Ako se ime birača ne nalazi na izvodu iz Centralnog biračkog spiska, birač se upućuje u sjedište gradske/općinske izborne komisije da mu se utvrdi na kojem biračkom mjestu birač treba glasati.

➤ **U slučaju da birač ne ubaci sve glasačke listiće koji su mu izdati na biračkom mjestu, član biračkog odbora zadužen za kontrolu glasačke kutije upozorit će ga da je obavezan to uraditi. Ako birač ne postupi u skladu s upozorenjem, predsjednik biračkog odbora će u Zapisnik o radu biračkog odbora evidentirati ovaj slučaj, zapisujući i podatke s identifikacionog dokumenta birača.**

➤ **U slučaju da birač pokuša u glasačku kutiju ubaciti glasački listić koji se po boji ili na drugi način (na naličju sadrži oznaku "PUTEM POŠTE" i dr.) razlikuje od originalnih glasačkih listića koji se izdaju na biračkim mjestima, obavijestit će o tome predsjednika biračkog odbora, koji će taj glasački listić oduzeti biraču. Predsjednik biračkog odbora će u Zapisnik o radu biračkog odbora evidentirati ovaj slučaj, zapisujući i podatke s identifikacionog dokumenta birača.**

4.4. Oštećeni glasački listić

Pod oštećenim glasačkim listićem podrazumijeva se fizički oštećen ili pogrešno popunjen glasački listić. U slučaju da birač ošteti svoj glasački listić, izdaje mu se drugi glasački listić, ako članu biračkog odbora vrati oštećeni glasački listić. Član biračkog odbora zadužen za izdavanje glasačkih listića upisuje riječ "oštećen" preko vraćenog glasačkog listića i ulaže ga u za to predviđenu kovertu. Član biračkog odbora izdaje biraču drugi glasački listić.

4.5. Pomoć drugog lica

- a) Birač koji je slijep, nepismen ili fizički nesposoban je lice kojem je potrebna pomoć drugog lica prilikom potpisivanja izvoda iz Centralnog biračkog spiska i glasanja. Kad je birač slijep, nepismen ili fizički nesposoban, predsjednik mu odobrava da drugo lice, koje izabere birač, pomogne glasati. To lice ne smije biti član biračkog odbora niti akreditirani posmatrač. Lice koje pomaže biraču glasati, napisat će svoje ime štampanim slovima u izvodu iz Centralnog biračkog spiska pored imena birača kojem je pomagao i potpisati se. Član biračkog odbora upisuje u dio predviđen za potpis "XX", broj identifikacionog dokumenta birača koji glasa i birača koji mu pomaže pored njegovog potpisa. Lice koje pomaže drugom biraču glasati ne mora biti upisano u Centralni birački spisak. Jedno lice može pomagati samo jednom biraču.

- b) Fizički nesposobni birači su i oni birači koji dođu do biračkog mjesta, ali ne mogu ući. Drugo lice koje taj birač izabere, donosi važeći identifikacioni dokument fizički nesposobnog birača na biračko mjesto i izjavljuje da birač ne može ući na biračko mjesto. Član biračkog odbora zadužen za identifikaciju provjerava da li je ime fizički nesposobnog birača upisano u izvod iz Centralnog biračkog spiska. Ako je ime tog birača upisano u izvod iz Centralnog biračkog spiska, član biračkog odbora, nakon što obavijesti predsjednika, odlazi prema fizički nesposobnom biraču s Obrascem Z6 Zapisnika, glasačkim listićima, olovkom i kovertom. Član biračkog odbora upisuje ime i lične podatke fizički nesposobnog birača s brojem identifikacionog dokumenta. Fizički nesposobni birač potpisuje se pored tih podataka i popunjava glasačke listiće koje stavlja u predviđenu kovertu. Lice koje je fizički nesposobni birač izabrao, odnosi kovertu s glasačkim listićima do glasačke kutije, otvara kovertu i glasačke listiće ubacuje glasački kutiju. Član biračkog odbora upisuje u dio predviđen za potpis, pored imena fizički nesposobnog birača, broj identifikacionog dokumenta tog birača. Lice koje pomaže fizički nesposobnom biraču upisuje svoje ime štampanim slovima pored imena fizički nesposobnog birača u izvod iz Centralnog biračkog spiska i potpisuje se.

4.6. Pripadnici policije

Pripadnicima policije kada ulaze na biračko mjesto i u njegovoj okolini nije dozvoljeno nošenje oružja za koje su zaduženi, osim u slučaju ako se zahtijeva pomoć policije za održavanje mira i reda na biračkom mjestu.

4.7. Ometanje procesa glasanja i udaljavanje s biračkog mjesta

- a) Predsjednik biračkog odbora može s biračkog mjesta i iz njegove okoline udaljiti svako lice koje narušava red. Svako udaljavanje s biračkog mjesta treba zabilježiti u Obrazac Z7 Zapisnika.
- b) Ako na biračkom mjestu postoji opasnost za red i mir, ako dođe do nasilja ili se otkrije oružje ili opasni predmeti, predsjednik biračkog odbora će u skladu sa svojim dužnostima i odgovornošću:
- prekinuti glasanje za onoliko vremena koliko je potrebno da se ponovo uspostavi red i mir na biračkom mjestu
 - nakon prekida glasanja i ponovo uspostavljenog reda i mira, postupiti kako je navedeno u ovom priručniku u naslovu "Procedure glasanja".
- c) Ako se red na biračkom mjestu naruši, predsjednik biračkog odbora može zahtijevati pomoć policije ili snaga sigurnosti izvan biračkog mjesta kako bi se ponovo uspostavio red i mir na biračkom mjestu. Glasanje se prekida dok se na biračkom mjestu nalaze pripadnici policije ili snaga sigurnosti. O svim pojavama ometanja glasanja i narušavanja reda na biračkom mjestu predsjednik biračkog odbora obavještava gradsku/općinsku izbornu komisiju.

4.8. Prisustvo predstavnika medija na biračkom mjestu

- a) Ako predstavnici medija žele ući na biračko mjesto s ciljem izvještavanja javnosti o toku glasanja na tom biračkom mjestu, predsjednik biračkog odbora odobrit će im prisustvo na biračkom mjestu onoliko dugo koliko je potrebno da se pripremi kratko izvještavanje.
- b) Predsjednik biračkog odbora obavijestit će predstavnike medija da prilikom boravka na biračkom mjestu ni na koji način ne smiju remetiti tok glasanja niti ugroziti tajnost glasanja i informirati ih o utvrđenim pravilima ponašanja na biračkom mjestu.
- c) Ako predstavnici medija ometaju proces glasanja i krše utvrđena pravila ponašanja na biračkom mjestu ili krše red na biračkom mjestu, predsjednik biračkog odbora postupit će na način opisan u tački 4.7.

5. ZATVARANJE BIRAČKOG MJESTA

- a) Biračko mjesto zatvara se u 19.00 sati, ali će se biračima koji se nalaze u redu na biračkom mjestu u 19:00 sati, omogućiti glasanje.
- b) Birački odbor produžava svoj rad iza 19,00 sati i to najduže do 22,00 sati. Procedura zatvaranja biračkog mjesta je:
- predsjednik objavljuje 15 minuta prije zatvaranja biračkog mjesta svim prisutnim unutar i ispred biračkog mjesta vrijeme zatvaranja biračkog mjesta
 - član biračkog odbora zadužen za kontrolu reda u vrijeme zatvaranja biračkog mjesta staje na kraj reda kako bi se osiguralo da se nijedno lice ne priključi nakon zatvaranja biračkog mjesta, a odmah nakon što posljednji birač iz reda glasa zatvara vrata
 - predsjednik u Obrazac Z8 Zapisnika upisuje vrijeme zatvaranja biračkog mjesta
 - predsjednik zatvara otvor glasačke kutije samoljepljivom trakom i potpisuje je.
- c) Prilikom zatvaranja biračkog mjesta predsjednik u Obrazac Z5 Zapisnika evidentira prisutne akreditirane posmatrače.

➤ **Predsjednik biračkog odbora obavezan je da, prema rasporedu koji utvrdi Centralna izborna komisija BiH, općinskoj/ gradskoj izbornoj komisiji dostavlja informacije i podatke o tome:**

- da li je biračko mjesto otvoreno na vrijeme
- da li je nakon provedenog glasanja birača biračko mjesto zatvoreno na vrijeme
- koliko je birača na biračkom mjestu glasalo i to najmanje dva puta tokom dana izbora, kao i u dodatnim terminima ako to izborna komisija zatraži.

VAŽNO :

Udaljavanje Predsjednika/člana/članova biračkog odbora s biračkog mjesta

Općinska/gradska izborna komisija može sa biračkog mjesta udaljiti predsjednika i članove biračkog odbora koji su svojim aktivnostima narušili kontinuitet glasanja, odnosno postupali suprotno pravilima u toku glasanja ili brojanja glasačkih listića. Biračko mjestu sa kojeg su udaljeni predsjednik i članovi biračkog odbora popunjava se na način da se imenuju zamjenici predsjednika i zamjenici članova biračkih odbora. Općinska/gradska izborna komisija obavezna je o tome pisanim putem obavijestiti Centralnu izbornu komisiju BiH i dostaviti kompletnu dokumentaciju o poduzetim radnjama.

4. b. BROJANJE GLASAČKIH LISTIĆA

7. REDOSLIJED BROJANJA GLASAČKIH LISTIĆA

7.1 Redosljed i sistemi brojanja glasačkih listića

Glasački listići za pojedine izborne nivoe broje se sljedećim redosljedom:

a) u Federaciji BiH:

- 1) Predsjedništvo BiH - sistem, VEĆINSKI GLAS
- 2) Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH - sistem, OTVORENA LISTA
- 3) Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH - sistem, OTVORENA LISTA
- 4) Kantonalna skupština - sistem, OTVORENA LISTA

b) u Republici Srpskoj:

- 1) Predsjedništvo BiH - sistem, VEĆINSKI GLAS
- 2) Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH - sistem, OTVORENA LISTA
- 3) Predsjednik i potpredsjednici Republike Srpske - sistem, VEĆINSKI GLAS
- 4) Narodna skupština Republike Srpske - sistem, OTVORENA LISTA

c) u Brčko Distriktu BiH:

- 1) U Brčko Distriktu BiH birački odbor prvo broji glasačke listiće za izborne nivoe kako je navedeno u tački b) alineje 1), 2), 3) i 4) a zatim glasačke listiće za izborne nivoe kako je navedeno u tački a) alineje 1), 2) i 3).

8. GLASAČKI LISTIĆI

8.1. Važeći glasački listići – VEĆINSKI GLAS

Glasački listić je važeći ako:

- je u onom obliku koji je potvrdila i službeno izdala Centralna izborna komisija BiH
- je označen tako da je namjera birača jasna
- nije potpisan i na njemu nije ispisano ime, naziv, izjava ili neki drugi tekst, ilustracija ili simbol
- oštećenje glasačkog listića nije takvo da se ne može ustanoviti namjera birača.

701	702
PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE - BOŠNJAČKI ČLAN	PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE - HRVATSKI ČLAN
ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ - БОШЊАЧКИ ЧЛАН	ПРЕДСЈЕДНИШТВО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ - ХРВАТСКИ ЧЛАН
<small>PROČITAJTE NAPUTAK/UPUTSTVO NA PREDNJOJ STRANICI! ПРОЧИТАЈТЕ УПУТСТВО НА ПРЕДЊОЈ СТРАНИ!</small>	<small>PROČITAJTE NAPUTAK/UPUTSTVO NA PREDNJOJ STRANICI! ПРОЧИТАЈТЕ УПУТСТВО НА ПРЕДЊОЈ СТРАНИ!</small>
☐ Име - Презиме - Политичка партија	☐ Име - Презиме - Политичка партија
☐ Име - Презиме - Политичка партија	☐ Име - Презиме - Политичка партија
☐ Име - Презиме - Коалиција	☐ Име - Презиме - Коалиција
☐ Име - Презиме - Политичка партија	☐ Име - Презиме - Политичка партија
☐ Име - Презиме - Политичка партија	☐ Име - Презиме - Политичка партија
☒ Име - Презиме - Políticačka stranka	☐ Име - Презиме - Políticačka stranka
☐ Име - Презиме - Коалиција	☐ Име - Презиме - Коалиција
☐ Име - Презиме - Политичка партија	☐ Име - Презиме - Политичка партија
☐ Име - Презиме - Políticačka stranka	☐ Име - Презиме - Políticačka stranka
☐ Име - Презиме - Коалиција	☐ Име - Презиме - Коалиција
☐ Име - Презиме - Политичка партија	☐ Име - Презиме - Политичка партија
☐ Име - Презиме - Políticačka stranka	☐ Име - Презиме - Políticačka stranka
☐ Име - Презиме - Политичка партија	☐ Име - Презиме - Политичка партија
☐ Име - Презиме - Коалиција	☐ Име - Презиме - Коалиција
☐ Име - Презиме - Políticačka stranka	☐ Име - Презиме - Políticačka stranka
☐ Име - Презиме - Políticačka stranka	☐ Име - Презиме - Políticačka stranka
КРАЈ ЛИСТЕ. КРАЈ ЛИСТЕ.	КРАЈ ЛИСТЕ. КРАЈ ЛИСТЕ.

Primjer pravilno popunjenog glasačkog listića za Predsjedništvo BiH

8.2. Nevažeći glasački listići – VEĆINSKI GLAS

Glasački listić je nevažeći:

- ako je na njemu označeno dva ili više kandidata
- ako nije ispunjen ili je ispunjen tako da nije moguće sa sigurnošću utvrditi kojem kandidatu je birač dao svoj glas
- ako je glasački listić toliko oštećen da se sa sigurnošću ne može utvrditi kojem kandidatu je birač dao glas
- ako se na osnovi oznaka koje je birač dopisao na glasački listić, kao što je potpis, može utvrditi njegov identitet
- ako su dopisana imena kandidata
- ako je skenirani, kopirani i listić koji ne pripada tom biračkom mjestu, odnosno opciji glasanja (glasački listić za glasanje poštom).

8.3. Važeći glasački listići – OTVORENA LISTA

Glasački listić je važeći ako je:

- označen kvadratić ispred naziva političke stranke, koalicije, kandidata ili liste nezavisnih kandidata
- označen kvadratić ispred naziva političke stranke, koalicije, kandidata ili liste nezavisnih kandidata i ispred jednog ili više kandidata unutar liste te političke stranke, koalicije ili liste nezavisnih kandidata
- označen kvadratić ispred jednog ili više kandidata unutar liste jedne političke stranke, koalicije ili liste nezavisnih kandidata.

ЗАСТУПНИЧКИ/ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ ПАРЛАМЕНТА
ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ИЗБОРНА ЈЕДИНИЦА 6 406
ЗАСТУПНИЧКИ/ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ ПАРЛАМЕНТА
ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ИЗБОРНА ЈЕДИНИЦА 6

ПРОЧИТАЈТЕ НАПУТАК/УПУТСТВО НА ПРЕДНОЈ СТРАНИЦИ ПРОЧИТАЈТЕ УПУТСТВО НА ПРЕДНОЈ СТРАНИЦИ

☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ
☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☒ КОАЛИЦИЈА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ 5 ☐ КАНДИДАТ 6 ☐ КАНДИДАТ 7 ☐ КАНДИДАТ	☒ ЛИСТА НЕЗАВИСНИХ КАНДИДАТА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ 5 ☐ КАНДИДАТ 6 ☐ КАНДИДАТ 7 ☐ КАНДИДАТ
☒ КОАЛИЦИЈА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ 5 ☐ КАНДИДАТ 6 ☐ КАНДИДАТ 7 ☐ КАНДИДАТ	☒ НЕЗАВИСНИ КАНДИДАТ 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ
☒ НЕЗАВИСНИ КАНДИДАТ 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☒ КОАЛИЦИЈА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ	☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ
☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ

КРАЈ ЛИСТЕ.
КРАЈ ЛИСТЕ.

ЗАСТУПНИЧКИ/ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ ПАРЛАМЕНТА
ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ИЗБОРНА ЈЕДИНИЦА 6 406
ЗАСТУПНИЧКИ/ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ ПАРЛАМЕНТА
ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ИЗБОРНА ЈЕДИНИЦА 6

ПРОЧИТАЈТЕ НАПУТАК/УПУТСТВО НА ПРЕДНОЈ СТРАНИЦИ ПРОЧИТАЈТЕ УПУТСТВО НА ПРЕДНОЈ СТРАНИЦИ

☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ
☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ	☒ КОАЛИЦИЈА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☒ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ	☒ ЛИСТА НЕЗАВИСНИХ КАНДИДАТА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ 5 ☐ КАНДИДАТ 6 ☐ КАНДИДАТ 7 ☒ КАНДИДАТ
☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☒ НЕЗАВИСНИ КАНДИДАТ 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ
☒ КОАЛИЦИЈА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ 5 ☐ КАНДИДАТ 6 ☐ КАНДИДАТ 7 ☐ КАНДИДАТ	☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☒ КОАЛИЦИЈА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ
☒ НЕЗАВИСНИ КАНДИДАТ 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ
☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ

КРАЈ ЛИСТЕ.
КРАЈ ЛИСТЕ.

ЗАСТУПНИЧКИ/ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ ПАРЛАМЕНТА
ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ИЗБОРНА ЈЕДИНИЦА 6 406
ЗАСТУПНИЧКИ/ПРЕДСТАВНИЧКИ ДОМ ПАРЛАМЕНТА
ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ИЗБОРНА ЈЕДИНИЦА 6

ПРОЧИТАЈТЕ НАПУТАК/УПУТСТВО НА ПРЕДНОЈ СТРАНИЦИ ПРОЧИТАЈТЕ УПУТСТВО НА ПРЕДНОЈ СТРАНИЦИ

☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ
☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☒ КОАЛИЦИЈА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☒ КАНДИДАТ 3 ☒ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ 5 ☐ КАНДИДАТ 6 ☐ КАНДИДАТ 7 ☒ КАНДИДАТ	☒ ЛИСТА НЕЗАВИСНИХ КАНДИДАТА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ 5 ☐ КАНДИДАТ 6 ☐ КАНДИДАТ 7 ☐ КАНДИДАТ
☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☒ НЕЗАВИСНИ КАНДИДАТ 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ
☒ КОАЛИЦИЈА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ 5 ☐ КАНДИДАТ 6 ☐ КАНДИДАТ 7 ☐ КАНДИДАТ	☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☒ КОАЛИЦИЈА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ 4 ☐ КАНДИДАТ
☒ НЕЗАВИСНИ КАНДИДАТ 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ
☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ	☒ СТРАНКА 1 ☐ КАНДИДАТ 2 ☐ КАНДИДАТ 3 ☐ КАНДИДАТ

КРАЈ ЛИСТЕ.
КРАЈ ЛИСТЕ.

**Primjeri pravilno
popunjenog glasačkog
listića za Predstavnički
dom Parlamenta
Federacije BiH**

8.4. Nevažeći glasački listić – OTVORENA LISTA

Glasački listić je nevažeći:

- ako nije ispunjen ili je ispunjen tako da nije moguće sa sigurnošću utvrditi kojoj je političkoj stranci, koaliciji, nezavisnom kandidatu ili listi nezavisnih kandidata birač dao svoj glas
- ako su dopisana imena kandidata
- ako je označeno više od jedne političke stranke, koalicije, nezavisnog kandidata ili liste nezavisnih kandidata
- ako je glasački listić toliko oštećen da se sa sigurnošću ne može utvrditi kojem je političkom subjektu birač dao glas
- ako se na osnovi oznaka koje je birač dopisao na glasački listić, kao što je potpis, može utvrditi njegov identitet
- ako je skenirani, kopirani i listić koji ne pripada tom biračkom mjestu, odnosno opciji glasanja (glasački listić za glasanje poštom).

9. RADNJE PRIJE BROJANJA GLASAČKIH LISTIĆA

Pripremne radnje za brojanje glasačkih listića su sljedeće:

- Formira se radna površina od više stolova, a sastavi stolova osiguraju se samoljepljivom trakom kako glasački listići ne bi propadali ispod stolova
- Otpečati se glasačka kutija i na radnu površinu se istrese kompletan sadržaj glasačke kutije
- Svim prisutnim pokaže se da je glasačka kutija prazna i odloži se na stranu
- Na radnoj površini ostaje grupa pomiješanih glasačkih listića za četiri nivoa za koje se provode izbori
- Nakon toga birački odbor vrši razdvajanje glasačkih listića po nivoima, i sačinjava četiri grupe glasačkih listića.

➤ **Glasački listići štampaju se u različitim bojama, u zavisnosti od izbornog nivoa, kako slijedi:**

Za izborne nivoe u Federaciji BiH:

- Predsjedništvo BiH – glasački listići su SIVE boje
- Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH – glasački listići su PLAVE boje
- Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH – glasački listići su LjUBIČASTE boje
- Kantonalna skupština – glasački listići su BORDOCRVENE boje

Za izborne nivoe u Republici Srpskoj:

- Predsjedništvo BiH – glasački listići su SIVE boje
- Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH – glasački listići su PLAVE boje
- Predsjednik i potpredsjednici Republike Srpske – glasački listići su ŽUTE boje
- Narodna skupština Republike Srpske – glasački listići su SMEĐE boje

- Po završetku razdvajanja glasačkih listića po nivoima, na radnoj površini ostavlja se grupa glasačkih listića koji se broje, poštujući pritom utvrđeni redosljed brojanja naveden u zaglavlju jedan ovog poglavlja.
- Glasački listići koji se ne broje u toj fazi brojanja, pakiraju se providne plastične vreće, posebno za svaki izborni nivo i odlažu na način da ih svi prisutni mogu vidjeti.

VAŽNO: Prilikom razdvajanja glasačkih listića, birački odbor na svakom glasačkom listiću na zahtjev akreditiranog posmatrača ili člana biračkog odbora provjerava da li ima važeći zaštitni znak (vodeni žig). Ukoliko birački odbor utvrdi da ima listića bez zaštitnog znaka, proglašavaju ih nevažećim glasačkim listićima i broj tih listića obavezno upisuje u Zapisnik o radu biračkog odbora u dio Z 6.

10. BROJANJE GLASAČKIH LISTIĆA - VEĆINSKI GLAS

Radnja 1 — Utvrđivanje broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji

Predsjednik biračkog odbora u Obrazac za zbirne rezultate – ZR (većinski glas) upisuje broj potpisa s Obrasca brojnog stanja – BS.

Članovi biračkog odbora u timovima po dva člana broje po 25 glasačkih listića (duplo brojanje) i unakrsno ih postavljaju na radnu površinu. Na zadnjem snopu postavlja se stiker (samoljepljivi papir u boji) sa brojem glasačkih listića u zadnjem snopu.

Predsjednik biračkog odbora prebroji snopove, pomnoži sa 25 i doda broj glasačkih listića sa stikera koji se nalazi na zadnjem snopu (**primjer:** 10 snopova na stikeru upisano 10, znači $10 \times 25 + 10 = 260$) i taj podatak upiše u rubriku "Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji". Test tačnosti je razlika između broja potpisa i broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji te ukoliko nema razlike upiše se 0.

Radnja 2 — Ispisivanje imena kandidata na stikere

Jedan član biračkog odbora čita imena kandidata na glasačkom listiću, dok drugi član biračkog odbora na stikere upisuje imena kandidata, a stikere postavlja po radnoj površini, pazeći da budu dovoljno razmaknuti da se listići prilikom razvrstavanja ne miješaju. Postavlja jedan stiker na kojem je upisano "sporni".

Radnja 3 — Razvrstavanje glasačkih listića prema glasovima za kandidate

Nakon toga svi članovi biračkog odbora uzimaju snopove glasačkih listića, okreću ih prema sebi i glasački listić na kojem su birači označili kandidata, stavljaju pored stikera s imenom tog kandidata. Prilikom razvrstavanja članovi biračkog odbora one glasačke listiće koji su po njima nevažeći, stavljaju pored stikera sa natpisom "sporni". Ovom metodom se razvrstavaju glasački listići dok se svi ne razvrstaju. Predsjednik nakon toga na dva stikera upiše "neoznačeni", i "ostali".

Radnja 4 — Utvrđivanje nevažećih glasačkih listića

Predsjednik zatim iz grupe glasačkih listića pored stikera "sporni" jedan po jedan pokazuje članovima biračkog odbora i zajedno odlučuju da li je glasački listić važeći ili ne (**Primjer:** glasački listić je nevažeći zato što je prazan. Članovi biračkog odbora potvrde i taj glasački listić se stavlja pored stikera "neoznačeni". Zatim, glasački listić je nevažeći jer je birač označio dva kandidata. Takav glasački listić stavi se pored stikera "ostali"). Kad su svi glasački listići iz grupe "sporni" razvrstani, predsjednik prebroji nevažeće neoznačene i broj upiše u Obrazac ZR, zatim prebroji nevažeće ostale te, također, broj upiše u Obrazac ZR. Nevažeće neoznačene i nevažeće ostale glasačke listiće predsjednik ubaci u sivu zaštitnu vreću.

Radnja 5 – Brojanje glasačkih listića po kandidatima

Članovi biračkog odbora u timovima po dva člana broje glasačke listiće za svakog od kandidata koji su se nalazili na glasačkom listiću, a koji su dobili glasove, tako što broje po 25 glasačkih listića (duplo brojanje) i vežu ih u rolne gumicom. Na zadnjoj rolni stavlja se stiker sa brojem glasačkih listića u toj rolni. Kad tim prebroji glasačke listiće za jednog kandidata, nastavlja brojanje za sljedećeg kandidata, dok svi glasački listići ne budu prebrojani. Kad je završeno brojanje svih glasačkih listića, na stolu se nalaze grupe rolne glasačkih listića koje su razvrstane po kandidatima i to pored stikera sa imenima kandidata.

Radnja 6 — Unos glasova za kandidate u obrazac

Predsjednik nakon toga u Obrazac ZR – većinski glas pored imena za svakog kandidata upiše broj glasačkih listića, koji su pored stikera sa njihovim imenima, tako da prebroji rolne koje pomnoži sa 25 i doda broj sa rolne na kojoj je stiker, tako da dobije koliko je ukupno taj kandidat dobio glasova (**primjer:** kod stikera sa imenom kandidata pod rednim brojem 1 imaju 4 rolne sa glasačkim listićima, taj kandidat je dobio $4 \times 25 = 100$ glasova i taj broj predsjednik upiše kod imena tog kandidata). Tom metodom upiše glasove za sve kandidate. Na dnu tabele sa glasovima kandidata se dobije, sabiranjem svih glasova, ukupan broj važećih glasova, koji predsjednik prepíše na lijevu stranicu Obrasca ZR kao ukupan broj važećih glasova koji sabran sa ukupnim brojem nevažećih glasova treba dati ukupan broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji.

Radnja 7 — Objava rezultata na biračkom mjestu i pakiranje izbornog materijala

Pošto je Obrazac za zbirne rezultate ZR – većinski glas kompletno popunjen, birački odbor pakira izborni materijal u sivu zaštitnu vreću gdje se već nalaze nevažeći glasački listići, te na vreću upisuje oznaku biračkog mjesta. **NAPOMENA:** Boja vreće u koju se pakiraju prebrojani glasački listići odgovara boji glasačkih listića.

Predsjednik svim prisutnim objavljuje rezultate brojanja glasova na biračkom mjestu, žutu kopiju Obrasca ZR izlaže na biračkom mjestu, a zelenu kopiju sa izbornim rezultatima za taj nivo predaje licu ovlaštenom od gradske/ općinske izborne komisije.

NAZIV I DATUM ODRŽAVANJA IZBORA			
OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (VEĆINSKI GLAS) / ОБРАЗАЦ ЗА ЗБИРНЕ РЕЗУЛТАТЕ ЗР (ВЕЋИНСКИ ГЛАС) ZR / ЗР			
NAZIV OPĆINE НАЗИВ ОПШТИНЕ	ŠIFRA OPĆINE ШИФРА ОПШТИНЕ	ŠIFRA BIRAČKOG MJESTA ШИФРА БИРАЧКОГ МЈЕСТА	
TRAVNIK	091 A	091 A-006	
1) Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Središnjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrasca za brojno stanje) Укупан број потписа на изводу из Централног бирачког списка (ред 5 из Обрасца за бројно стање)	Kandidat Кандидат	Politička stranka, koalicija ili nezavisni / neovisni kandidat Политичка странка, коалиција или независни кандидат	Broj važećih glasova Број важећих гласова
260	KANDIDAT A	PARTIJA 1	0 1 0 0
2) Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji Број гласачких листића у гласачкој кутији	KANDIDAT B	PARTIJA 2	0 0 2 8
260	KANDIDAT C	PARTIJA 3	0 0 8 0
3) Test tačnosti / točnosti red / redak 1 = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku Тест тачности (ред 1 = ред 2; ако нису исти уписати разлику)	KANDIDAT D	PARTIJA 4	0 0 3 4
0			
A) Nevažeći neoznačeni glasački listići A) Неважени неозначени гласачки листићи			
17			
B) Nevažeći ostali glasački listići B) Неважени остали гласачки листићи			
1			
C) Ukupan broj nevažećih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B) C) Укупан број неважећих гласачких листића (ред A + ред B)			
18			
D) Ukupan broj važećih glasova D) Укупан број важећих гласова			
242			
E) Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D) E) Укупан број свих гласачких листића (ред C + ред D)			
260			
F) Test tačnosti / točnosti: red / redak E = red / redak 2; ako nisu isti upisati razliku F) Тест тачности (ред E = ред 2; ако нису исти уписати разлику)			
0			
Serijski broj vreća za zaštitnu vreću sa glasačkim listićima (BOJA VREĆE U ZAVISNOSTI OD NIVOA) Серијски број врећа за заштитну врећу са гласачким листићима (БОЈА ВРЕЋЕ У ЗАВИСНОСТИ ОД НИВОА)			
27 3 4 8 1 2 0			
			UKUPNO (= red / redak D) УКУПНО (= ред D)
			0 2 4 2

Primjer pravilno popunjenog obrasca za zbirne rezultate - ZR

OBRAZAC SE OBAVEZNO POPUNJAVA CRVENOM HEMIJSKOM OLOVKOM

Резултати се израчунавају на основу бројања и бројања на овим бирачким мјестима.

Потписивачи се израчунавају да сви бројеви потпуно одговарају апсолутности бројања на овим бирачким мјестима.

	IME I PREZIME (TISKANIM SLOVIMA) ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ШТАМПАНИМ СЛОВИМА)	ПОТПИС		IME I PREZIME (TISKANIM SLOVIMA) ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ШТАМПАНИМ СЛОВИМА)	ПОТПИС
PREDSJEDNIK ПРЕДСЈЕДНИК	VELJKO PETROVIĆ		ČLAN 3 ЧЛАН 3	VANJA ČALović	
ČLAN 1 ЧЛАН 1	MUSTAFA LAKOVIĆ		ČLAN 4 ЧЛАН 4	TATJANA TERFIKOVIĆ	
ČLAN 2 ЧЛАН 2	MILAN VIČEVIĆ		ČLAN 5 ЧЛАН 5		

11. BROJANJE GLASAČKIH LISTIĆA - OTVORENA LISTA

a. Prvi krug brojanja glasačkih listića po političkim subjektima

Radnja 1 — Utvrđivanje broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji

Predsjednik biračkog odbora u Obrazac za zbirne rezultate — ZR (otvorena lista) upisuje broj potpisa sa Obrasca brojnog stanja BS.

Članovi biračkog odbora u timovima po dva člana broje po 25 glasačkih listića (duplo brojanje) i unakrsno ih postavljaju na radnu površinu. Na zadnjem snopu je stiker (samoljepljivi papir u boji) sa brojem glasačkih listića u tom snopu.

Predsjednik biračkog odbora prebroji unakrsne snopove, pomnoži sa 25 i doda broj glasačkih listića sa stikera (**primjer:** 10 snopova na stikeru upisano 10, znači $10 \times 25 + 10 = 260$) i taj podatak upiše u rubriku broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji. Test tačnosti je razlika između broja potpisa i broja glasačkih listića u glasačkoj kutiji te ukoliko nema razlike, upiše se 0.

Radnja 2 — Ispisivanje naziva političkih subjekata na stikere

Jedan član biračkog odbora čita nazive političkih subjekata na glasačkom listiću, a drugi član biračkog odbora ih upisuje na stikere koje postavlja po radnoj površini, pazi da budu dovoljno razmaknuti da se listići prilikom razvrstavanja ne miješaju. Postavlja jedan stiker na kojem je upisano "sporni". Kod upisivanja naziva političkih subjekata mogu se koristiti skraćeni nazivi.

Radnja 3 — Razvrstavanje glasačkih listića prema glasovima za političke subjekte

Svi članovi biračkog odbora tad uzimaju po snopove glasačkih listića, okreću ih prema sebi, i glasački listić na kojem su birači označili politički subjekt stavljaju pored stikera sa nazivom tog političkog subjekta.

Glasačke listiće koji su po njima nevažeći prilikom razvrstavanja, članovi biračkog odbora stavljaju pored stikera sa natpisom "sporni". Ovom metodom se razvrstavaju glasački listići dok se svi ne razvrstaju. Predsjednik tad uzme dva stikera na koja napiše "neoznačeni", "ostali".

Radnja 4 — Utvrđivanje nevažećih glasačkih listića

Predsjednik jedan po jedan glasački listić iz grupe pored stikera "sporni" pokazuje članovima biračkog odbora i zajedno odlučuju da li je glasački listić važeći ili ne (**primjer:** glasački listić je nevažeći zato što je prazan; članovi biračkog odbora potvrde i glasački listić se stavlja pored stikera "neoznačeni"; glasački listić je nevažeći jer je birač označio dva politička subjekta i glasački listić stavi pored stikera "ostali").

Kad su svi listići iz grupe "sporni" razvrstani, predsjednik prebroji nevažeće neoznačene i broj upiše u Obrazac ZR, prebroji nevažeće ostale i isto broj upiše u Obrazac ZR. Nevažeće neoznačene i ostale glasačke listiće predsjednik ubaci u, prema shemi pakiranja, odgovarajuću vreću u boji.

Radnja 5 — Brojanje glasačkih listića po političkim subjektima

Članovi biračkog odbora u timovima po dva člana broje glasačke listiće za svaki od političkih subjekata koji su se nalazili na glasačkom listiću, a koji su dobili glasove na tom biračkom mjestu, tako što nabroje po 25 glasačkih listića (duplo brojanje) i motaju ih u rolne koje gumicom vežu. Na zadnjoj rolni je stiker sa brojem glasačkih listića u toj rolni. Kad tim prebroji glasačke listiće za jedan politički subjekt, broji za drugi politički subjekt i tako sve dok svi glasački listići ne budu prebrojani. Kad je završeno brojanje svih glasačkih listića, na stolu su stikeri sa imenima političkih subjekata na glasačkom listiću pored kojih su rolne sa glasačkim listićima za te političke subjekte.

Radnja 6 — Unos glasova za političke subjekte u obrazac

Predsjednik tad u Obrazac ZR — većinski glas pored naziva svakog političkog subjekta upiše broj glasačkih listića, koji su pored stikera sa njihovim nazivom, tako da prebroji rolne koje pomnoži sa 25 i doda broj sa rolne na kojoj je stiker, tako da dobije ukupno koliko je taj politički subjekt dobio glasova na tom biračkom mjestu (**primjer:** kod stikera sa nazivom političkog subjekta pod rednim brojem 1 imaju 2 rolne sa glasačkim listićima, a na jednoj rolni je stiker sa brojem 22 taj politički subjekt je dobio $1 \times 25 + 22 = 47$ glasova i taj broj predsjednik upiše kod imena tog

političkog subjekta). Tom metodom upiše glasove za sve političke subjekte. Na dnu tabele sa glasovima političkih subjekata se dobije, sabiranjem svih glasova, ukupan broj važećih glasova koji predsjednik prepíše na prethodnu stranicu kao ukupan broj važećih glasova koji sabran sa ukupnim brojem nevažećih glasova treba dati ukupan broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji.

Ukupan broj važećih i nevažećih glasačkih listića daje ukupan broj glasačkih listića koji treba da je identičan ukupnom broju glasačkih listića u glasačkoj kutiji.

Radnja 7 - Objava rezultata na biračkom mjestu po političkim subjektima

Predsjednik prisutnim objavljuje rezultate prvog brojanja glasova za političke subjekte dobijenih po sistemu otvorenih listi i na zahtjev gradske/ općinske izborne komisije dostavlja ih na način koji odredi gradska/ općinska izborna komisija.

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBOJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA) / ОБРАЗЦА ЗА ЗБИРНЕ РЕЗУЛТАТЕ ЗР (ОТВОРЕНА ЛИСТА)		ZR / ЗР
NAZIV OPĆINE / НАЗИВ ОПШТИНЕ	TRAVNIK	SIFRA OPĆINE / ШИФРА ОПШТИНЕ: 091 A SIFRA BIRAČKOG MJESTA / ШИФРА БИРАЧКОГ МЈЕСТА: 091 A 006
Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Srednjeg biračkog popisa (red / redak 5 iz Obrascu za brojno stanje) Укупан број потписа на изводу из Централног бирачког списка (ред 5 из Образац за бројно стање)		ZBIR / ZBROJ GLASOVA / ЗБИР ГЛАСОВА: 260
1) Ukupan broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska / Srednjeg biračkog popisa (red 5 iz Obrascu za brojno stanje)		260
2) Broj glasačkih listića u glasačkoj kutiji / Број гласачких листића у гласачкој кутији		260
3) Test tačnosti / točnosti / ред / редак 1 = ред / редак 2; ако нису исти уписати разлику / Тест тачности / ред 1 = ред 2; ако нису исти уписати разлику		0
A) Nevažeći neoznačeni glasački listići / А) Неважећи неозначени гласачки листићи		11
B) Nevažeći ostali glasački listići / В) Неважећи остали гласачки листићи		4
C) Ukupan broj nevažećih glasačkih listića (red / redak A + red / redak B) / С) Укупан број неважећих гласачких листића (ред А + ред В)		15
D1) Ukupan broj važećih glasova (politička stranka, koalicija, lista nezavisnih / neovisnih kandidata ili nezavisni / neovisni kandidat) / Д1) Укупан број важећих гласова (политичка странка, коалиција, листа независних кандидата или независни кандидат)		245
D2) Ukupan broj važećih glasova (nacionalna manjina) / Д2) Укупан број важећих гласова (национална мањина)		1
D) Ukupan broj važećih glasova (red / redak D1 + red / redak D2) / Д) Укупан број важећих гласова (ред Д1 + ред Д2)		245
E) Ukupan broj svih glasačkih listića (red / redak C + red / redak D) / Е) Укупан број свих гласачких листића (ред С + ред Д)		260
F) Test tačnosti / točnosti / ред / редак E = ред / редак 2; ако нису исти уписати разлику / Ф) Тест тачности / ред E = ред 2; ако нису исти уписати разлику		0

OBRAZAC SE OBAVEZNO POPUNJAVA CRVENOM HEMIJSKOM OLOVKOM

Бирачки лист приликом пописа за збирне резултате из гласачких листића – општина БИНА (БИНА ВРСКЕ У ЗАВИСНОСТИ ОД НИВОА)

BA	0	1	1	7	6	5
----	---	---	---	---	---	---

Бирачки лист приликом пописа за збирне резултате из гласачких листића – општина БИНА (БИНА ВРСКЕ У ЗАВИСНОСТИ ОД НИВОА)

BA	0	1	2	6	2	2
----	---	---	---	---	---	---

Бирачки лист приликом пописа за збирне резултате из гласачких листића – општина БИНА (БИНА ВРСКЕ У ЗАВИСНОСТИ ОД НИВОА)

BA	4	5	5	0	0	3
----	---	---	---	---	---	---

PREDSJEDNIK / ПРЕДСЈЕДНИК	IME I PREZIME (TIŠKANIM SLOVIMA) / ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ТИŠКАНИМ СЛОВИМА)	POTPIS / ПОТПИС	IME I PREZIME (TIŠKANIM SLOVIMA) / ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ТИŠКАНИМ СЛОВИМА)	POTPIS / ПОТПИС	IME I PREZIME (TIŠKANIM SLOVIMA) / ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ТИŠКАНИМ СЛОВИМА)	POTPIS / ПОТПИС		
ЧЛАН 1	VELJKO PETROVIĆ	<i>[Signature]</i>	ЧЛАН 2	MADEN VIŠEVIĆ	<i>[Signature]</i>	ЧЛАН 4	TATJANA TRIFUNOVIĆ	<i>[Signature]</i>
ЧЛАН 3	MUSTAFA LAKOVIĆ	<i>[Signature]</i>	ЧЛАН 5	VARJA LAKOVIĆ	<i>[Signature]</i>	ЧЛАН 6		

Primjer pravilno popunjenog obrasca za zbirne rezultate – ZR

OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBOJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA) / ОБРАЗЦА ЗА ЗБИРНЕ РЕЗУЛТАТЕ ЗР (ОТВОРЕНА ЛИСТА)		ZR / ЗР
NAZIV OPĆINE / НАЗИВ ОПШТИНЕ	TRAVNIK	SIFRA OPĆINE / ШИФРА ОПШТИНЕ: 091 A SIFRA BIRAČKOG MJESTA / ШИФРА БИРАЧКОГ МЈЕСТА: 091 A 006
RB. BR. / РБ. БР.	Politička stranka, koalicija, lista nezavisnih / neovisnih kandidata ili nezavisni / neovisni kandidat / Политичка странка, коалиција, листа независних кандидата или независни кандидат	Број важећих гласова / Број важећих гласова
1	PARTIJA 1	0 0 4 7
2	PARTIJA 2	0 0 4 8
3	PARTIJA 3	0 0 8 0
4	PARTIJA 4	0 0 7 0
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		
17		
UKUPNO (= red / redak D1) / УКУПНО (= ред Д1)		

Бирачки лист приликом пописа за збирне резултате из гласачких листића – општина БИНА (БИНА ВРСКЕ У ЗАВИСНОСТИ ОД НИВОА)

BA	0	1	1	7	6	5
----	---	---	---	---	---	---

Бирачки лист приликом пописа за збирне резултате из гласачких листића – општина БИНА (БИНА ВРСКЕ У ЗАВИСНОСТИ ОД НИВОА)

BA	0	1	2	6	2	2
----	---	---	---	---	---	---

Бирачки лист приликом пописа за збирне резултате из гласачких листића – општина БИНА (БИНА ВРСКЕ У ЗАВИСНОСТИ ОД НИВОА)

BA	4	5	5	0	0	3
----	---	---	---	---	---	---

PREDSJEDNIK / ПРЕДСЈЕДНИК	IME I PREZIME (TIŠKANIM SLOVIMA) / ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ТИŠКАНИМ СЛОВИМА)	POTPIS / ПОТПИС	IME I PREZIME (TIŠKANIM SLOVIMA) / ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ТИŠКАНИМ СЛОВИМА)	POTPIS / ПОТПИС	IME I PREZIME (TIŠKANIM SLOVIMA) / ИМЕ И ПРЕЗИМЕ (ТИŠКАНИМ СЛОВИМА)	POTPIS / ПОТПИС		
ЧЛАН 1	VELJKO PETROVIĆ	<i>[Signature]</i>	ЧЛАН 2	MADEN VIŠEVIĆ	<i>[Signature]</i>	ЧЛАН 4	TATJANA TRIFUNOVIĆ	<i>[Signature]</i>
ЧЛАН 3	MUSTAFA LAKOVIĆ	<i>[Signature]</i>	ЧЛАН 5	VARJA LAKOVIĆ	<i>[Signature]</i>	ЧЛАН 6		

b. Drugi krug brojanja glasačkih listića po kandidatima

U drugom krugu brojanja glasačkih listića za pojedinačne izborne nivoe po sistemu otvorenih listi, birački odbor treba utvrditi koliko je svaki od kandidata u okviru svakog političkog subjekta dobio pojedinačnih glasova. Ovo brojanje glasačkih listića vrši tim od 4 osobe na sljedeći način:

Radnja 1 – Iščitanje glasova po kandidatima

Jedan član biračkog odbora sjedne za radnu površinu i uzme sve rolne za jedan politički subjekt i stavi ih pored sebe na radnoj površini. Uzme jednu rolnu, otpakira je, otvara jedan po jedan glasački listić, okreće ga prema sebi i naglas čita redne brojeve kandidata tog političkog subjekta kod kojih su birači u kockicu ispred njihovog imena stavljali X. Svi kandidati u okviru svakog političkog subjekta su numerirani od 1 do N u zavisnosti koliko ima kandidata (maksimalno može biti 36 kandidata u okviru jednog političkog subjekta). Ovaj član biračkog odbora (čitač) čita naglas 1, 7, 11, što znači da je birač kod kandidata pod rednim brojem 1, rednim brojem 7 i rednim brojem 11 stavio X.

Pored čitača sjedi drugi član biračkog odbora koji prati da li čitač ispravno čita redne brojeve kandidata ispred kojih su birači stavljali oznaku X i on je kontrolor čitanja. Nasuprot čitača za radnu površinu sjednu dva člana biračkog odbora koji svaki za sebe uzme po jedan pomoćni obrazac za drugi krug brojanja glasova po kandidatima. Svaki član biračkog odbora u svom obrascu na prvoj strani napišu svoje ime i prezime i potpišu se, a onda na narednoj stranici u prvoj koloni u gornjem dijelu napišu naziv političke stranke za koju se broje glasovi po kandidatima. Nadalje, u toj prvoj koloni u redu pored broja kojeg čuju od čitača upisuju jednu uspravnu crticu. Tako ako je čitač pročitao 1, 7, 11, dva evidentičara svako u svoj obrazac u prvoj koloni u redu pored broja 1, pored broja 7 i pored broja 11 upisuju jednu uspravnu crticu. I tako čitač čita redne brojeve kandidata sa glasačkih listića iz te rolne, dok evidentičari u svom obrascu evidentiraju uspravnim crticama u redovima pored brojeve koje su čuli od čitača. Kada evidentičari svaki peti put čuju jedan te isti broj, znači da u tom redu već imaju četiri usprave crtice, evidentičari petom crticom prekrize te četiri crtice. Na kraju čitač čita redne brojeve sa svih 25 glasačkih listića iz te role, a evidentičari u prvoj koloni evidentiraju uspravnim crticama u redovima tih brojeva gdje je svaka peta crtica prekrizila četiri uspravne crtice.

Radnja 2 – Sumiranje crtica po redovima

Kad je čitač iščitao svih 25 glasačkih listića, evidentičari tad za svaki red saberu koliko crtica imaju u redu i taj broj upišu u malu kolonu ukupno na kraju prve kolone. Tako ako u redu pored broja 1 evidentičar ima upisana dva kompleta sa četiri usprave crtice i jednom kosom preko te četiri usprave crtice i dvije uspravne crtice, to znači da ima ukupno 12 crtica ($2 \times 5 + 2 = 12$). Na ovaj način oba evidentičara za sve redove utvrde koliko imaju crtica.

Radnja 3 – Kontrola evidentiranja

Kada su završili sa sumiranjem broja crtica po redovima, jedan čitač drugom čitaču iz svog obrasca jednostavno iščita podatke na način da kaže 1 2; 2 7; 3 11 i tako redom što znači da u redu 1 ima dvije crtice, u redu 2 sedam crtica, u redu 3 jedanaest crtica i tako dalje. Drugi evidentičar u svom obrascu provjerava da li ima identičan broj crtica kao i prvi evidentičar. Ukoliko im se rezultati poklope za sve redove, nastavljaju dalje sa brojanjem tako da čitač pakira iščitane rolne gumicom i vraća pored stikera sa nazivom tog političkog subjekta, i uzima sljedeću rolnu sa glasačkim listićima, a evidentičari u drugoj koloni na istoj stranici obrasca pišu naziv iste političke stranke i dalje kako čuju od čitača koji broj upisuju uspravne crtice, gdje je svaka peta kosa preko četiri usprave crtice. Međutim, ako kod čitanja prvog čitača u jednom redu im se ne slaže broj, recimo da kod prvog čitača u redu 10 ima sedam crtica, a kod drugog čitača osam crtica, drugi čitač ne prekida prvog čitača kod čitanja, nego u redu 10 pored broja osam stavlja jednu zvjezdicu* i nastavlja dalje pratiti prvog čitača. Kad je prvi čitač iščitao brojeve crtica u svim redovima, drugi čitač mu tad kaže da u redu 10 kod njega ima osam crtica, dok je prvi čitač iščitao broj sedam. Tada čitač ponovo uzima istu rolnu sa već iščitanim glasačkim listićima i ponovo ih iščitava, ali samo one listiće gdje su birači označili kandidata pod rednim brojem 10. Dva evidentičara u drugoj koloni u gornjem dijelu napišu naziv političkog subjekta i sad u redu pored broja 10 upisuju uspravne crtice kako čitač iščita broj 10. Kad je čitač ponovo iščitao svih 25 glasačkih listića, ali sada samo za broj 10, evidentičari ponovo u redu pored broja 10 sabiraju koliko sad imaju crtica i ponovo usporede te brojeve tako da jedan iščita svoj broj, a

drugi provjeri jesu li dobili isti rezultat. Kad je to završeno, evidentičari iz male kolone ukupno iz prve kolone prepisu brojeve za sve redove ukupno u drugoj koloni i prvu kolonu prekrize.

Radnja 4 – Sumiranje rezultata sa jedne stranice i prenos na drugu stranicu

Evidentičari će primijetiti da na desnoj stranici obrasca imaju četiri velike usprave kolone, u koje se evidentiraju uspravne crtice u redove pored brojeva koje je čitač iščitao, koje su predviđene za iščitavanje četiri rolne sa glasačkim listićima, znači jedna kolona je predviđena za iščitavanje jedne rolne sa glasačkim listićima. Kad je čitač za jednu stranku iščitao četiri role sa glasačkim listićima, i ta politička stranka ima još rolni sa glasačkim listićima za iščitavanje, tada dva evidentičara za svaki red uzmu i saberu brojeve iz malih kolona ukupno koje su dobili u velikoj koloni ukupno na desnoj strani obrasca upisuju te brojeve. Tako ako je u maloj koloni ukupno u prvoj koloni za red jedan bilo evidentirano 10, u drugoj koloni 7, u trećoj koloni 1 i u četvrtoj koloni 22 znači da u redu jedan imamo $10+7+1+22=40$, što evidentičar upiše u veliku kolonu ukupno za red jedan. I tako evidentičar za sve redove dobije sume malih kolona ukupno po redovima. Poslije toga ponovo jedan evidentičar drugom iščita sad veliku kolonu ukupno, a drugi evidentičar provjeri u svom obrascu da li im se sume slažu. Kad utvrde da su im sume identične, okreću tu stranicu obrasca i vide da narednoj lijevoj stranici obrasca sad imaju tri kolone. Čitač tad uzima narednu rolu sa glasačkim listićima i ponovo sa svih glasačkih listića iz te rolne iščitava redne brojeve kandidata za koje su birači na glasačkim listićima glasali, a evidentičari tad otvaraju narednu kolonu i istom metodom evidentiraju uspravnim crticama u redovima pored brojeva koje čitač iščita. Dva evidentičara će primjetiti da je svaka desna strana obrasca perforirana tako da se može presaviti i da rezultati iz velike kolone ukupno na desnoj prethodnoj stranici obrasca su odjednom vidljivi na lijevoj stranici.

Radnja 5 – Sumiranje kompletnih rezultata iščitavanja za jednu političku stranku

Kada je čitač iščitao sve rolne sa glasačkim listićima, a evidentičari po kolonama evidentirali uspravnim crticama rezultate, i kad su dobili sve sume po malim kolonama, tad evidentičari sabiraju po redovima sve brojeve iz malih kolona ukupno (ili iz velike kolone ukupno sa prethodne stranice i malih kolona sa naredne stranice) i dobiju sumu za svaki red koju ispisuju u veliku kolonu ukupno na desnoj strani tog lista. Gdje god da stanu sa iščitavanjem rolni sa glasačkim listićima za jednu stranku, evidentičari uvijek izračunavaju sumu brojeva iz malih kolona ukupno koju upisuju u veliku kolonu ukupno na desnoj strani tog lista. Ukoliko je ostalo praznih kolona koje nisu popunjene na toj stranici gdje su stali evidentičari, iste te kolone precrtavaju. Ponovo jedan od evidentičara drugom iščita po redovima brojeve iz te krajnje kolone ukupno, i ako su im se poklopili rezultati, znači da su završili posao kod iščitavanja glasačkih listića po kandidatima za tu političku stranku.

Radnja 6 – Unos rezultata iz pomoćnog obrasca u obrazac za zbirne rezultate ZR otvorena lista

Kad su završili iščitavanje i evidentiranje rezultata po kandidatima za jednu političku stranku, tad jedan od evidentičara sjedne pored predsjednika biračkog odbora. Predsjednik biračkog odbora od treće stranice pa dalje u obrascu nađe politički subjekt za koji su se iščitavali glasovi po kandidatima, te u gornjem dijelu obrasca gdje piše "GLASOVI ZA STRANKU" upiše koliko je taj politički subjekat dobio glasova koji je već evidentiran na drugoj strani tog obrasca. Poslije toga evidentičar koji je sjeo pored predsjednika jednostavno sa svog pomoćnog obrasca iščita rezultate iz velike kolone ukupno tako što iščita: 1 37; 2 48; 3 12; i tako redom do kraja. Predsjednik tad za kandidata pod rednim brojem 1 upiše da je dobio 37 glasova, za kandidata pod rednim brojem 2 da je dobio 48, za kandidata pod rednim brojem 3 da je dobio 12 i tako upiše za sve kandidate tog političkog subjekta koliko su dobili glasova slušajući rezultate koje mu iščita evidentičar.

Kada je završio iščitavanje rezultata sa svog pomoćnog obrasca, evidentičar se vraća na svoju poziciju i tim nastavlja gore opisanom metodom iščitavati i brojati glasove po kandidatima za drugi politički subjekt i tako redom dok se ne iščitaju i izbroje svi glasove za sve kandidate svih političkih subjekata koji su dobili glasove na vašem biračkom mjestu.

Za političke subjekte koji nisu dobili glasove predsjednik u rubrike za glasove kandidata tih političkih subjekta upisuju četiri nule.

PRIMJER KAKO SE KORISTI POMOĆNI OBRAZAC ZA BROJANJE

Помоћни образац за бројање

1

Број кандидата	Политичка странка, коалиција или листа независних кандидата		Број кандидата	Политичка странка, коалиција или листа независних кандидата		Број кандидата	Политичка странка, коалиција или листа независних кандидата		Број кандидата	Политичка странка, коалиција или листа независних кандидата		Број кандидата	УКУПНО
	Гласови	Збир		Гласови	Збир		Гласови	Збир		Гласови	Збир		
1	IIII I	11	1	IIII II	10	1		1		1		21	
2	IIII IIII IIII II	20	2	IIII IIII IIII	13	2		2		2		33	
3	IIII II	10	3	IIII II	7	3		3		3		17	
4	III	3	4	III	3	4		4		4		6	
5		0	5	I	1	5		5		5		1	
6		0	6	0	0	6		6		6		0	
7	IIII IIII IIII II	22	7	IIII II IIII	13	7		7		7		35	
8	IIII	5	8	IIII IIII	9	8		8		8		14	
9	IIII III	8	9	IIII IIII	9	9		9		9		17	
10			10			10		10		10			
11			11			11		11		11			
12			12			12		12		12			
13			13	+		13		13	=	13			
14			14			14		14		14			
15			15			15		15		15			
16			16			16		16		16			
17			17			17		17		17			
18			18			18		18		18			
19			19			19		19		19			
20			20			20		20		20			
21			21			21		21		21			
22			22			22		22		22			
23			23			23		23		23			
24			24			24		24		24			
25			25			25		25		25			
26			26			26		26		26			
27			27			27		27		27			
28			28			28		28		28			
29			29			29		29		29			
30			30			30		30		30			
31			31			31		31		31			
32			32			32		32		32			
33			33			33		33		33			
34			34			34		34		34			
35			35			35		35		35			
36			36			36		36		36			
37			37			37		37		37			
38			38			38		38		38			
39			39			39		39		39			

↑
ПРЕСАВИТИ ОВДЈЕ

**PRIMJER PRAVILNO POPUNJENOG OBRASCA ZA ZBIRNE REZULTATE – ZR
 REZULTATI GLASANJA PO KANDIDATIMA U OKVIRU OTVORENE LISTE POLITIČKOG SUBJEKTA
 OBRAZAC SE OBAVEZNO POPUNJAVA CRVENOM HEMIJSKOM OLOVKOM**

NAZIV I DATUM ODRŽAVANJA IZBORA		ZR / 3P	
OBRAZAC ZA ZBIRNE / ZBROJNE REZULTATE ZR (OTVORENA LISTA) / OBR. ZA LI 3A 3B PRILJE PEŽVITATE 3P (OTBOPRENA JIUCTA)			
NAZIV OPĆINE HAŠIB OLUŠTINE	TRAVNIK		ŠIFRA OPĆINE LUBOFA OLUŠTINE
			ŠIFRA BIRAČKOG MJESTA LUBOFA BHPAUKOT MJECTA
			031A 031A 006

Glasovi za / Glasova su:	0048	Glasovi za / Glasova su:	0048
KANDIDAT A – NEZAVISNI KANDIDAT		STRANKA HILATELISTA NIMIZMATČARA I SEPEJLAČA SALVEJA	
BR. NR.	Kandidat Komentar	BR. NR.	Kandidat Komentar
1	KANDIDAT A	1	KANDIDAT A
2	KANDIDAT B	2	KANDIDAT B
3	KANDIDAT C	3	KANDIDAT C
4	KANDIDAT D	4	KANDIDAT D
5	KANDIDAT E	5	KANDIDAT E
6	KANDIDAT F	6	KANDIDAT F
7	KANDIDAT G	7	KANDIDAT G
8	KANDIDAT H	8	KANDIDAT H
9	KANDIDAT I	9	KANDIDAT I
10	KANDIDAT J	10	KANDIDAT J
11	KANDIDAT K	11	KANDIDAT K
12	KANDIDAT L	12	KANDIDAT L
13	KANDIDAT M	13	KANDIDAT M
14	KANDIDAT N	14	KANDIDAT N
15	KANDIDAT O	15	KANDIDAT O
16	KANDIDAT P	16	KANDIDAT P
17	KANDIDAT Q	17	KANDIDAT Q
18	KANDIDAT R	18	KANDIDAT R
19	KANDIDAT S	19	KANDIDAT S

Glasovi za / Glasova su:	0080	Glasovi za / Glasova su:	0040
STRANKA LUČKIJI RADNIKA		KONZERVATIVNO NACIUNA PARTIJA	
BR. NR.	Kandidat Komentar	BR. NR.	Kandidat Komentar
1	KANDIDAT A	1	KANDIDAT A
2	KANDIDAT B	2	KANDIDAT B
3	KANDIDAT C	3	KANDIDAT C
4	KANDIDAT D	4	KANDIDAT D
5	KANDIDAT E	5	KANDIDAT E
6	KANDIDAT F	6	KANDIDAT F
7	KANDIDAT G	7	KANDIDAT G
8	KANDIDAT H	8	KANDIDAT H
9	KANDIDAT I	9	KANDIDAT I
10	KANDIDAT J	10	KANDIDAT J
11	KANDIDAT K	11	KANDIDAT K
12	KANDIDAT L	12	KANDIDAT L
13	KANDIDAT M	13	KANDIDAT M
14	KANDIDAT N	14	KANDIDAT N
15	KANDIDAT O	15	KANDIDAT O
16	KANDIDAT P	16	KANDIDAT P
17	KANDIDAT Q	17	KANDIDAT Q
18	KANDIDAT R	18	KANDIDAT R
19	KANDIDAT S	19	KANDIDAT S

IME I PREZIME (STRANKA SUDOVNA) PREZECIJSKI	IME I PREZIME (STRANKA SUDOVNA) IMENSKI	IMENSKI POTPIC	IME I PREZIME (STRANKA SUDOVNA) IMENSKI
Veljko Petrović	Petrović		
ČLAN I VIBRI I	ČLAN I VIBRI I	ČLAN I VIBRI I	ČLAN I VIBRI I

➤ Izuzetno od prethodno opisane procedure, na biračkom mjestu sa tri člana biračkog odbora, jedan član biračkog odbora čita redne brojeve kandidata ispred kojih su birači u okviru tog političkog subjekta stavljali oznaku, a dva člana biračkog odbora svaki za sebe u svoj Pomoćni obrazac za drugi krug brojanja glasova po kandidatima upisuje uspravne crtice.

➤ Nijedan kandidat u okviru otvorene liste ne može dobiti više glasova nego što je dobio politički subjekt, odnosno može dobiti najviše onoliko glasova koliko je dobio politički subjekt na čijoj listi se nalazi.

Radnja 7 — Pakiranje izbornog materijala

Poslije završenog brojanja glasova za kandidate političkih subjekata i upisanih rezultata iščitavanjem jednog od evidentičara predsjedniku, predsjednik tad uzme sve rolne jednog političkog subjekta, uveže ih novom gumicom i ubaci u odgovarajuću vreću za navedeni nivo vlasti (prema šemi pakovanja) u kojoj su nevažeći glasački listići, i tako redom uveže rolne sa glasačkim listićima svih političkih subjekata i ubaci ih u odgovarajuću vreću za navedeni nivo vlasti (prema šemi pakovanja). Poslije toga uzme nova dva plastična pečata, i na prvoj stranici obrasca upiše za vreće koje će pečatiti tim pečatima u odgovarajuću vreću za navedeni nivo vlasti (prema šemi pakovanja) i providna manja, i broj plastičnog pečata kojim je zapečatio providnu zaštitnu veću vreću u kojoj se nalaze već upakirani neiskorišteni i oštećeni glasački listići za općinsko vijeće.

Nakon toga obrazac potpiše predsjednik i svi članovi biračkog odbora. Predsjednik tada iskine sve žute kopije obrasca i polijepi ih na zid u biračkom mjestu da svi prisutni mogu vidjeti izborne rezultate, sve zelene kopije iskine i stavi u kovertu za predsjednika gradske/općinske izborne komisije, sve crvene kopije ostavi sebi, a sve plave kopije iskine i ubaci u odgovarajuću vreću za navedeni nivo vlasti (prema šemi pakovanja) gdje su prebrojani važeći i nevažeći glasački listići za odgovarajuće izborne nivoe i pečatom čiji je broj upisao u obrazac zapečati vreću.

Original obrazac u koricama ubaci u kovertu na kojoj piše da je za Centralnu izbornu komisiju BiH. Nakon toga predsjednik dva pomoćna obrasca ubaci u manju providnu vreću zajedno sa izvodom iz Centralnog biračkog spiska i zapisnikom o radu biračkog odbora i zapečati pečatom čiji je broj upisao na obrascu.

Na ovaj način je birački odbor završio aktivnosti na biračkom mjestu.

➤ **Nakon utvrđivanja rezultata glasanja i pakiranja izbornog materijala na način kako je to propisano, birački odbor odmah, a najkasnije 12 sati nakon zatvaranja biračkog mjesta, izborni materijal dostavlja izornoj komisiji. Izborna komisija pri preuzimanju izbornog materijala od biračkog odbora provjerava da li je izborni materijal spakiran na propisan način i potvrđuje prijem u primopredajnom obrascu izbornog materijala BO-İK.**

12. PRAVILNO OBJEDINJAVANJE REZULTATA

- 12.1 Ukoliko birački odbor ne utvrdi pravilno izborne rezultate, gradska/općinska izborna komisija, uz saglasnost Centralne izborne komisije BiH, može naložiti otvaranje vreće sa glasačkim listićima u cilju pravilnog objedinjavanja rezultata.
- 12.2 Ponovno otvaranje vreće vrši se za one izborne nivoe gdje je došlo do nepravilnog utvrđivanja rezultata glasanja.
- 12.3 Pravilno objedinjavanje rezultata obavlja isti birački odbor koji je radio na biračkom mjestu, posebno formiran birački odbor ili poseban tim za brojanje, o čemu odlučuje gradska/općinska izborna komisija.
- 12.4 Pravilno objedinjavanje rezultata obavlja se u za to posebno predviđenom prostoru koji osigurava gradska/općinska izborna komisija, u unaprijed određenim terminima i uz prisustvo akreditiranih posmatrača, koje prethodno o mjestu i vremenu ponovljenog brojanja za odobreni izborni nivo, obavijesti gradska/općinska izborna komisija na pogodan način.

5. BIRAČKO MJESTO ZA GLASANJE U ODSUSTVU

1. Procedure glasanja, brojanja koverata, evidentiranja podataka u Obrascu za brojno stanje i vođenje Zapisnika o radu biračkog odbora

- a) Na biračkom mjestu za glasanje u odsustvu primjenjuje se procedura glasanja utvrđena za redovna biračka mjesta. Biraču koji glasa na biračkom mjestu za glasanje u odsustvu izdaju se koverta koje sadrže glasačke listiće koji se izdaju u osnovnoj izbornoj jedinici za koju birač glasa.

➤ **Birač koji glasa u odsustvu, ako ošteti glasački listić, vraća kovertu s glasačkim listićima, a član biračkog odbora izdaje mu novu kovertu sa glasačkim listićima.**

- b) Birački odbor prije otvaranja biračkog mjesta za glasanje u odsustvu obavlja iste radnje kao i birački odbor na redovnim biračkim mjestima, osim što se na tim biračkim mjestima ručno broje koverta koje sadrže glasačke listiće po osnovnim izbornim jedinicama za koje birači glasaju. Dobijene brojeve prebrojanih koverti predsjednik unosi u Obrazac za brojno stanje.
- c) Nakon zatvaranja biračkog mjesta za glasanje u odsustvu birački odbor obavlja sljedeće radnje:
- broji potpise na izvodu iz konačnog Centralnog biračkog spiska
 - broji neiskorištene koverta s glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama
 - broji koverta s oštećenim glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama ako ih ima
 - upisuje dobivene brojeve u Obrazac za brojno stanje, a neiskorištene koverta pakira u originalne kutije, oštećene koverta s glasačkim listićima stavlja u kovertu A3 s natpisom oštećeni glasački listići te ih pakira u providnu vreću
 - otvara glasačku kutiju i razvrstava koverta s glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama
 - broji koverta s glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama i uvezuje ih gubicama
 - predsjednik upisuje dobijeni broj koverata za svaku osnovnu izbornu jedinicu u Obrazac za brojno stanje
 - upakirane snopove koverata po osnovnim izbornim jedinicama ubacuju u crvenu vreću
 - upisuje na Obrazac za brojno stanje brojeve pečata providne vreće, crvene vreće i manje providne plastične vreće
 - plavu kopiju Obrasca za brojno stanje stavlja u crvenu vreću i zatvara je pečatom
 - u providnu manju plastičnu vreću ubacuje original Zapisnika o radu biračkog odbora – ZARBO, izvod iz konačnog Centralnog biračkog spiska i original Obrasca za brojno stanje te je pečati predviđenim pečatom
 - u zelenu kovertu stavlja zelenu kopiju Zapisnika o radu biračkog odbora – ZARBO i zelenu kopiju Obrasca za brojno stanje koja je za predsjednika gradske/općinske izborne komisije
 - crvenu kopiju Obrasca za brojno stanje predsjednik zadržava za sebe.

**PRIMJER PRAVILNO POPUNJENOG OBRASCA ZA BROJNO STANJE
NA BIRAČKOM MJESTU ZA GLASANJE U ODSUSTVU – BSO
OBRAZAC SE OBAVEZNO POPUNJAVA CRVENOM HEMIJSKOM OLOVKOM**

OBRAZAC ZA BROJNO STANJE (Biračko mjesto za glasanje/glasovanje u odsustvu/odsutnosti)	Naziv općine: TRAVNIK	Broj biračkog mjesta: 081A501	BSO
---	--------------------------	----------------------------------	-----

Serijski broj plastičnog pečata-glasačka kutija 1 _____	Serijski broj plastičnog pečata-glasačka kutija 2-ako je potrebn _____
--	---

Šifra općine/izborne jedinice za koju se glasa/glasuje → 050133135200

I: PRIJE OTVARANJA BIRAČKOG MJESTA		Pečat 1		Pečat 2		Pečat 1		Pečat 2	
1. Broj imena birača na izvodu iz Centralnog/Središnjeg biračkog spiska/popisa (ručno brojati)	14	35	10	2					
2. Broj primljenih koverata sa glasačkim listićima	20	40	15	5					
II: NAKON ZATVARANJA BIRAČKOG MJESTA		Pečat 1		Pečat 2		Pečat 1		Pečat 2	
3. Broj potpisa na izvodu iz Centralnog/Središnjeg biračkog spiska/popisa (ručno brojati)	13	31	8	0					
4. Broj oštećenih koverata sa glasačkim listićima (paketi 2a)	0	0	0	0					
5. Broj izdatih koverata sa glasačkim listićima (red/reduk 6+7+8)	13	31	8	0					
6. Broj neiskorištenih koverata sa glasačkim listićima (ručno brojati)	7	9	9	5					
7. Broj zaduženih koverata sa glasačkim listićima (red/reduk 9+10)	20	40	15	5					
III: NAKON OTVARANJA GLASAČKE KUTIJE		Pečat 1		Pečat 2		Pečat 1		Pečat 2	
8. Broj koverata sa glasačkim listićima za glasanje/glasovanje u odsustvu/odsutnosti	13	31	8	0					
IV: Test tačnosti/točnosti		Pečat 1		Pečat 2		Pečat 1		Pečat 2	
9. Red/reduk 7. =Red/reduk 2; ako nisu isti, upisati razliku	0	0	0	0					

Popisujući se ispod, izjavljujem da ovi brojevi tačno/točno odražavaju izborne aktivnosti na ovom biračkom mjestu.

PREDSJEDNIK	IME (ŠAMPANIM/ISKANIM SLOVINAM)	POTPIS	ČLAN 3	IME (ŠAMPANIM/ISKANIM SLOVINAM)	POTPIS
ČLAN 1	VEČKO PERIĆ	<i>[Signature]</i>	ČLAN 4	VANJA ČIKOVIĆ	<i>[Signature]</i>
ČLAN 2	MUSTAFA ČIKOVIĆ	<i>[Signature]</i>		TATJANA TEFIĆ	<i>[Signature]</i>
	RAĐEN VEĆIĆ	<i>[Signature]</i>			

6. BIRAČKO MJESTO ZA GLASANJE NEPOTVRĐENIM – KOVERTIRANIM GLASAČKIM LISTIĆIMA

- Po jedno biračko mjesto u svakoj osnovnoj izbornoj jedinici određeno je za glasanje nepotvrđenim glasačkim listićima.
- Na biračkom mjestu za glasanje nepotvrđenim glasačkim listićima biračko pravo ostvaruju sljedeće kategorije birača:
 - birači koji su upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje izvan BiH, a na dan održavanja izbora zateknu se u zemlji
 - redovni birači koji se ne nalaze na zaključenom izvodu iz Centralnog biračkog spiska, a posjeduju važeći identifikacioni dokument iz Poglavlja 4. ovog priručnika i potvrdu o mjestu prebivališta, odnosno ukoliko se radi o biračima u Brčko Distriktu BiH pored navedenih dokumenata i dokaz o entitetskom državljanstvu.

1. Procedure glasanja, brojanja koverata, evidentiranja podataka u Obrascu za brojno stanje i vođenje Zapisnika o radu biračkog odbora

- a) Centralna izborna komisija BiH putem gradske/općinske izborne komisije biračkim mjestima određenim za glasanje nepotvrđenim glasačkim listićima dostavlja spisak birača koji su upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska za birače koji glasaju putem pošte, za tu osnovnu izbornu jedinicu. Navedeni spisak služi u svrhu utvrđivanja prava glasanja putem nepotvrđenih glasačkih listića za ovu kategoriju birača.
- b) Svoje biračko pravo ovi birači ostvaruju u osnovnoj izbornoj jedinici za koju su upisani u Centralnom biračkom spisku da glasaju poštom ili su upisani u Centralni birački spisak po prijavljenom prebivalištu.

➤ Birači koji promijene prebivalište iz jedne osnovne izborne jedinice u drugu osnovnu izbornu jedinicu u periodu od zaključenja konačnog Centralnog biračkog spiska do dana izbora, biračko pravo ostvarit će u osnovnoj izbornoj jedinici u kojoj su imali prijavljeno prebivalište prije dana zaključenja konačnog Centralnog biračkog spiska.

- c) Ime birača koji ima pravo glasati nepotvrđenim glasačkim listićem upisuje se na izvod iz Centralnog biračkog spiska, koji sadrži sve podatke kao i izvod iz konačnog Centralnog biračkog spiska. Birač se potpisuje na izvod iz Centralnog biračkog spiska i glasa nepotvrđenim kovertiranim glasačkim listićem koji se pakira u posebnu sigurnosnu bijelu kovertu.
- d) Član biračkog odbora zadužen za izdavanje glasačkih listića, na osnovi identifikacionog dokumenta birača, ispunjava neophodne podatke na prednjoj stranici koverte sa nepotvrđenim kovertiranim glasačkim listićima, na osnovi kojih se može provjeriti biračko pravo. Na prednju stranicu koverte upisuju se sljedeći podaci:
 - broj biračkog mjesta
 - prezime i ime birača
 - jedinstveni matični broj birača
 - datum rođenja
 - trenutna adresa stanovanja koju birač navede
 - naziv i broj predočenog identifikacionog dokumenta i naziv tijela koje je izdalo dokument.

□□□□□□□□
Број бирачког мјеста/Број бирачког мјеста

Коверта/омотница за непотврдене гласачке листиће
Коверта за непотврђене гласачке листиће

1. Презиме / Презиме
□□□□□□□□□□□□□□□□□□

2. Име / Име
□□□□□□□□□□□□□□□□□□

3. Јединствени матични број / Јединствени матични број
□□□□□□□□□□□□□□□□□□

4. Датум (наднеvak) рођења / Датум рођења
□□ □□ □□ □□

5. Тренутна адреса становања / Тренутна адреса становања
□□□□□□□□□□□□□□□□□□

6. Назив предложеног идентификационог документа / Назив показаног идентификационог документа
□□□□□□□□□□□□□□□□□□

7. Број предочене исправа / Број показаног документа
□□□□□□□□□□□□□□□□□□

8. Издат од / Издао од
□□□□□□□□□□□□□□□□□□

Izgled personalizirane koverte na koju se upisuju predviđeni podaci — lijevo.

Izgled bijele zaštitne koverte u koju se stavljaju glosački listići i koja se nakon glasanja birača pakira u personaliziranu kovertu — dolje.

U ovu kovertu stavite samo glosačke listiće!!
Ako на ovу koverту или на glosačke listiće ispisete своје особне податке, Ваши glosački listićи неће бити важећи.

U ovu kovertu stavite samo glosačke listiće!!
Ako на ovу koverту или на glosačke listiće ispisete своје особне податке, Ваши glosački listićи неће бити важећи.

У ову коверту ставите само гласачке листиће!!
Ако на ову коверту или на гласачке листиће будете исписали своје личне податке, Ваши гласачки листићи неће да буду важећи.

- e) Član biračkog odbora zadužen za izdavanje glosačkih listića izdaje glosačke listiće i bijelu zaštitnu kovertu biraču, upućuje birača da nakon glasanja glosačke listiće zapakira u bijelu zaštitnu kovertu, а identifikacioni dokument birača zadržava do trenutka kada birač, nakon što je glasao, vrati непотврдене ковертиране glosačke listiće запакиране u сигурносној бијелој коверти.
- f) Član biračkog odbora zadužen за izdavanje glosačkih listića stavlja сигурносну бијелу коверту u коверту s подацима о biraču који glosa непотврђеним ковертираним glosačким listićима. Koverta се печати i birač је ubacuje u glosачку kutiju.
- g) Предсједник бирачког одбора upisuje предвиђене податке u Образац за бројно стање.
- h) Након затварања бирачког мјеста одређеног за гласање непотврђеним - ковертираним glosačким listićа предсједник i чланови бирачког одбора обављају слjedeће радње:
 - броје потписе на изводу из Centralног бирачког списка
 - броје неискориštене коверте s glosačким listićима по основним изборним јединицама
 - броје оштећене коверте s glosačким listićима ако их има
 - upisuju добрене бројеве u Образац за бројно стање, а неискориštене коверте пакира u оригиналне кутије, коверте s оштећеним glosačким listićима ставља u коверту А3 s натписом оштећени glosaчки listićи те их пакирају u провидну врећу
 - отварају glosачку кутију, броје коверте s непотврђеним glosačким listićима i увезују их гумицом
 - предсједник upisuje добијени број коверата s непотврђеним glosačким listićима u Образац за бројно стање:
 - upакиране коверте s непотврђеним glosačким listićима ubacuju u зелену врећу
 - upisuju u Образац за бројно стање бројеве печата провидне вреће, зелене вреће i мање провидне пластичне вреће
 - плаву копију Обрасца за бројно стање ставља u зелену врећу i затвара је печатом
 - u мању провидну врећу ubacuje original Zapisnika о раду бирачког одбора, i original Обрасца за бројно стање те је печати
 - u зелену коверту ставља зелену копију Zapisnika о раду бирачког одбора i зелену копију Обрасца за бројно стање која је за предсједника градске/ опćинске изборне комисије
 - црвену копију Обрасца за бројно стање предсједник задржава за себе
 - извод из Centralног бирачког списка бирачки одбор доставља изборној комисији.

Primjer pravilno popunjenog obrasca za brojno stanje na biračkom mjestu određeno za glasanje nepotvrđenim - kovertiranim glasačkim listićima - BSN

OBRAZAC SE OBAVEZNO POPUNJAVA CRVENOM HEMIJSKOM OLOVKOM

OBRAZAC ZA BROJNO STANJE (B.M. za glasanje/glasovanje nepotvrđenim glasačkim listićima)	Naziv općine: TRAVNIK	Broj biračkog mjesta: 091A50MMN	BSN
--	--------------------------	------------------------------------	-----

Serijski broj plastičnog pečata-Glasačka kutija 1	Serijski broj plastičnog pečata-Glasačka kutija 2 (Ako je potrebno!)
BA 6 7 3 0 0 3 BA 1 6 6 0 1 6	
PEČAT 1	PEČAT 2

Šifra općine/izborne jedinice za koju se glasa/glasuje → 091 A

DIO I: PRIJE OTVARANJA BIRAČKOG MJESTA	
1. Broj imena na listi/popisu birača koji su registrovani za glasanje/glasovanje putem pošte, a mogu glasovati/glasati nepotvrđenim gl. listićima (ručno brojati)	750
2. Broj primljenih koverata sa glasačkim listićima	75
DIO II: TOKOM GLASANJA/TIJEKOM GLASOVANJA	
3. Broj naknadno primljenih koverata sa glasačkim listićima	0
4. Ukupan broj primljenih koverata sa glasačkim listićima (red 2+3)	75
DIO III: NAKON ZATVARANJA BIRAČKOG MJESTA	
5. Broj potpisa na izvodu iz Centralnog biračkog spiska/popisa za birače koji su glasali/glasovali nepotvrđenim glasačkim listićima	11
6. Broj upropaštenih koverata sa glasačkim listićima (paket 2n)	0
7. Broj izdanih koverata sa glasačkim listićima (red 5+6)	11
8. Broj neiskorištenih koverata sa glasačkim listićima (ručno brojati)	64
9. Sveukupan broj zaduženih koverata sa glasačkim listićima (red 7+8)	75
DIO IV: NAKON OTVARANJA GLASAČKE KUTIJE	
10. Broj koverata sa nepotvrđenim glasačkim listićima	11
DIO V: Test tačnosti/točnosti	
11. Red 9=red 4; ako nisu isti, upisati razliku	0
12. Red 10 = red 5; ako nisu isti, upisati razliku	0

Serijski broj plastičnog pečata za vreću sa neiskorištenim gl. listićima (providna veća)
BA 0 0 1 1 3 8

Serijski broj plastičnog pečata za vreću sa kovertama sa nepotvrđenim gl. listićima (zeleni)
BA 0 1 0 0 3 6

Serijski br.plastičnog pečata za vreću sa dokumentacijom za Centralnu/Središnju izbornu komisiju/povjerenstvo (providna manja)
BA 7 7 0 7 0 3

Potpisujući se ispod, izjavljujem da ovi brojevi tačno/točno odražavaju izborne aktivnosti na ovom biračkom mjestu.

	IME (ŠAMPANIM/TISKANIM SLOVIMA)	POTPIS
PREDSJEDNIK	VELJKO PETROVIĆ	<i>[Signature]</i>
ČLAN 1	MUSTAFA LAKOVIĆ	<i>[Signature]</i>
ČLAN 2	MILADEN VITEŠIĆ	<i>[Signature]</i>
ČLAN 3	VANJA LALOVIĆ	<i>[Signature]</i>
ČLAN 4	TATJANA TRIFEVIĆ	<i>[Signature]</i>

7. MOBILNI TIM

➤ **Da bi glasali birači koji su vezani za svoje domove, odnosno koji su vezani za ustanove (pritvorske jedinice, gerijatrijske, distrofičarske ili druge zdravstvene ustanove), izborne komisije formiraju mobilni tim koji će posjetiti ove kategorije birača.**

1. Procedure glasanja, brojanja koverata, evidentiranja podataka u Obrascu za brojno stanje i vođenje Zapisnika o radu biračkog odbora (mobilnog tima)

- a) Mobilni tim se sastoji od predsjednika i dva člana. Predsjednik rukovodi radom mobilnog tima i odgovoran je za njegovu zakonitost. Gradska/općinska izborna komisija jedan sat prije otvaranja biračkih mjesta predaje mobilnom timu materijal kako slijedi:
- izvod iz Centralnog biračkog spiska za birače koji su prijavljeni za glasanje na ovaj način
 - odgovarajući broj glasačkih listića zapakiranih u zaštitne koverte, koje su stavljene u personalizirane koverte na kojima su upisane šifre osnovnih izbornih jedinica za koje se glasa
 - odgovarajući broj pomoćnih glasačkih kutija (kartonske kutije)
 - Obrazac za brojno stanje – mobilni tim
 - potrošni materijal koji je neophodan u procesu rada mobilnog tima
 - Zapisnik o radu biračkog odbora
 - spisak birača s adresama i kontakt-telefonima i
 - plan rada mobilnog tima.

➤ **Za potrebe rada na terenu izborna komisija mobilnom timu treba osigurati odgovarajuće motorno vozilo, odnosno odgovarajući prijevoz do birača koji su upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska za glasanje putem mobilnog tima.**

➤ **Mobilni tim prilikom posjete birača koji su vezani za ustanove može, radi bržeg i efikasnijeg glasanja, u saradnji s nadležnim osobljem, organizirati glasanje na način na koji se glasanje organizira na biračkom mjestu, pridržavajući se pri tome procedure koja je propisana za glasanje birača na biračkom mjestu.**

➤ **Mobilni tim za glasanje dužan je osigurati tajnost glasanja na način kako je to propisano zakonom i objašnjeno ovim priručnikom.**

➤ **Mobilni tim za glasanje dužan je pridržavati se plana rada mobilnog tima koji je donijela izborna komisija i omogućiti akreditiranim posmatračima posmatranje rada mobilnog tima. Akreditirani posmatrači mogu posmatrati rad mobilnog tima za glasanje na način kako je to objašnjeno u Poglavlju III ovog priručnika i ako ne narušavaju privatnost birača koji su vezani za svoje domove, odnosno ako ne narušavaju pravila ponašanja koja su uspostavljena u ustanovama za koje su birači vezani i uz saglasnost nadležnog osoblja tih ustanova.**

- b) Po preuzimanju izbornog materijala predsjednik i članovi mobilnog tima obavljaju sljedeće:
- upisuju svoja imena u Zapisnik i potpisuju se u dijelu Zapisnika koji je za to predviđen
 - upisuju broj birača s izvoda iz Centralnog biračkog spiska na predviđeno mjesto u Obrascu za brojno stanje
 - ručno broje primljene personalizirane zaštitne koverte sa kompletima glasačkih listića prema šiframa osnovnih izbornih jedinica za koje se glasa, a prema biračkoj opciji birača koji su upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska i upisuju taj broj u Obrazac za brojno stanje
 - formiraju pomoćnu glasačku kutiju i stavljaju papirni samoljepljivi pečat na otvor glasačke kutije i
 - upisuju serijske brojeve pečata s pomoćne glasačke kutije u Obrazac za brojno stanje.

- c) **Glasanje birača putem Mobilnog tima traje neprekidno u toku dana, sa početkom u 7.00 sati i završetkom u 19.00 sati.**
- d) Glasanje birača koji glasaju putem mobilnog tima ne razlikuje se od načina glasanja utvrđenog za biračka mjesta
- e) Mobilni tim prilikom rada na terenu, nakon glasanja birača na određenoj lokaciji, samoljepljivom trakom lijepi otvor glasačke kutije koji potpisuju predsjednik i članovi mobilnog tima
- f) Nakon završetka rada na terenu, mobilni tim stavlja na otvor pomoćne glasačke kutije samoljepljivi papirni pečat na koji se potpisuju predsjednik i članovi mobilnog tima, a serijski broj pečata evidentira na dodatnom Obrascu za brojno stanje
- g) U Zapisnik o radu mobilnog tima, koji potpisuju predsjednik i oba člana, upisuju se važniji događaji tokom njihovog rada na terenu
- h) Nakon završenog obilaska svih birača čija se imena nalaze na izvodu iz Centralnog biračkog spiska, mobilni tim odlazi u sjedištu gradske/općinske izborne komisije i obavlja sljedeće radnje:
- broji potpise na izvodu iz Centralnog biračkog spiska
 - broji neiskorištene koverta s glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama
 - broji koverta s oštećenim glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama ako ih ima
 - upisuje dobijene rezultate u Obrazac za brojno stanje, a neiskorištene koverta pakira u originalne kutije, oštećene koverta s glasačkim listićima stavlja u kovertu A3 s natpisom oštećeni glasački listići te ih pakiraju u providnu vreću
 - otvara glasačku kutiju
 - broji koverta s glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama i uvezuje ih gumicom
 - predsjednik upisuje dobijeni broj koverata s glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama u Obrazac za brojno stanje
 - upakirane koverta s glasačkim listićima po osnovnim izbornim jedinicama ubacuju u narandžastu vreću
 - upisuje na Obrazac za brojno stanja brojeve pečata providne vreće, narandžaste vreće i manje providne vreće
 - plavu kopiju Obrasca za brojno stanje stavlja u narandžastu vreću i zatvara je pečatom;
 - u manju providnu vreću ubacuje original Zapisnika o radu biračkog odbora – ZARBO, izvod iz Centralnog biračkog spiska i original Obrasca za brojno stanje te je pečati predviđenim pečatom
 - u zelenu kovertu stavlja zelenu kopiju Zapisnika o radu biračkog odbora i zelenu kopiju Obrasca za brojno stanje koja je za predsjednika gradske/ općinske izborne komisije
 - crvenu kopiju Obrasca za brojno stanje predsjednik zadržava za sebe.
- i) **Mobilni tim svoj izborni materijal predaje izornoj komisiji u njenom sjedištu.**

NAPOMENA: Personalizirane zaštitne koverta koje se koriste za glasanje putem mobilnog tima istog su izgleda i sadržaja kao koverta koje se koriste za glasanje nepotvrđenim glasačkim listićima.

VIDI: 6. BIRAČKO MJESTO ZA GLASANJE NEPOTVRĐENIM GLASAČKIM LISTIĆIMA.

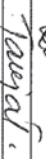
**PRIMJER PRAVILNO POPUNJENOG OBRASCA ZA
BROJNO STANJE MOBILNOG TIMA – BSM
OBRAZAC SE OBAVEZNO POPUNJAVA CRVENOM HEMIJSKOM OLOVKOM**

OBRAZAC ZA BROJNO STANJE (MOBILNI TIM)	Naziv i šifra općine/Izborne jedinice:	Broj mobilnog tima:
	TRAVNIK	MOBILNI TIM
		BSM

Serijski broj papirnog pečata-glasačka kutija	Serijski broj papirnog pečata-glasačka kutija
Pečat 1	Pečat 2
BA101517171815	BA1121418170BA81813121110

Šifra općine/Izborne jedinice za koju se glasa/glasuje	
I: PRIJE POČETKA RADA MOBILNOG TIMA	091
1. Broj linera birača na izvodu iz Centralnog biračkog spiska/popisa za birače s posebnim potrebama (ručno brojati)	49
2. Broj primljenih koverata sa glasaskim listićima	50
II : NAKON ZAVRŠETKA RADA MOBILNOG TIMA	
3. Broj potpisa birača na izvodu iz Centralnog biračkog spiska/popisa za birače s posebnim potrebama (ručno brojati)	49
4. Broj oštećenih koverata sa glasaskim listićima	0
5. Broj izdatih koverata sa glasaskim listićima (red/redak 3+4)	49
6. Broj neiskorištenih koverata sa glasaskim listićima (ručno brojati)	1
7. Broj zaduženih koverata sa glasaskim listićima (red/redak 5+6)	50
III: NAKON OTVARANJA GLASAČKE KUTIJE	
8. Broj koverata sa glasaskim listićima za glasanje/glasovanje mobilni tim	49
IV: Test tačnosti/točnosti	
9. Red/redak 7 =Red/redak 2: ako nisu isti, upisati razliku	0

Potpisujući se ispod, izjavljujem da ovi brojevi tačno/točno odražavaju izborne aktivnosti na ovom biračkom mjestu.

PREDSJEDNIK	IME (ŠTAMPANIM/TISKANIM SLOVIMA)	POTPIS
ČLAN 1	VELJKO PETROVIĆ	
ČLAN 2	MUSAHAFA LAKOVIĆ TRAJANA TRIFKOVIĆ	
	ČLAN 3	IME (ŠTAMPANIM/TISKANIM SLOVIMA)
		POTPIS

8.

KAZNENE ODREDBE

8. KAZNENE ODREDBE

1. SANKCIJE PROPISANE IZBORNIM ZAKONOM BiH (POGLAVLJE 19A)

Za kršenje odredbi Izbornih zakona u Bosni i Hercegovini predviđene su prekršajne sankcije i to novčane u iznosu najmanje 200,00 KM pa do 10.000,00 KM, kao i zabrana angažiranja u izbornoj administraciji od 4 godine.

Za utvrđivanje prekršaja i izricanja sankcija nadležna je Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine, a u nekim lakšim prekršajima i općinska/gradska izborna komisija.

U dosadašnjoj praksi Centralna izborna komisija BiH je poslije svakog izbornog ciklusa provodila postupke i izricala na stotine ovih kazni.

Prekršiocu zakona su najčešće iz izborne administracije gotovo isključivo predsjednici i članovi biračkih odbora, i to zbog propusta učinjenih nenamjerno (nehat) ili propustima da se neka radnja uradi ili da se uradi na način propisan Zakonom.

Najčešća situacija je ona iz člana 5.25 Izbornog zakona BiH gdje obrasci nisu popunjeni u skladu sa tamo propisanim načinom.

Istina, izbori su a time i obrasci komplicirani, ali pod pretpostavkom da su članovi biračkih odbora, odnosno predsjednici, prošli obaveznu obuku i ako su pažljivi, njihova popuna ne bi trebala predstavljati poseban problem.

Prekršaji utvrđeni Izbornim zakonom BiH su i za predsjednika ako ne odredi dužnosti članovima biračkog odbora na dan glasanja za njega i članove, i ako ne:

- upisuje podatke u zapisnik o radu biračkog odbora koji su tamo predviđeni
- ne objasni biraču način glasanja
- ne osigura mu da to može učiniti tajno
- ne utvrdi identitet birača i omogući mu da se potpiše za to predviđeno mjesto na biračkom spisku ili
- pomaže licu tokom glasanja na način suprotan Izbornom zakonu BiH.

Valja napomenuti da su ove prekršajne - administrativne sankcije predviđene samo ako nema namjere da se utječe na izborni proces, odnosno da su one posljedice površnosti, neobučenosti, umora, nepažnje i sl., i da nema značajnih posljedica na izborni proces.

Generalno gledajući, svaki propust zbog kojeg nije bilo moguće utvrditi rezultate izbora na biračkom mjestu pa su oni morali biti utvrđivani ponovnim brojanjem ili poništavanjem izbora na tom glasačkom mjestu, povlači za sobom utvrđivanje prekršajne odgovornosti.

U nastavku teksta prikazani su primjeri Odluka kojim se izriču novčane kazne, kao i kazne zabrane angažiranja za rad u biračkim odborima, a koje je donijela Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine zbog kršenja odredbi člana 5.10, člana 5.25 i člana 5.26 Izbornog zakona BiH, kao i Rješenja Suda Bosne i Hercegovine kojim se žalbe na navedene odluke odbijaju kao neosnovane.

Na osnovu člana 6.7 stav (1) tačke 1. i 4. i člana 19.8 stav (1) tačka t) a u vezi člana 2.3 stav (1) tačka 5. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13 i 7/14), u postupku utvrđivanja kršenja odredaba Izbornog zakona Bosne i Hercegovine od strane _____, člana biračkog odbora na biračkom mjestu _____, Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine je na 5. sjednici održanoj 04.02.2016. godine donijela

ODLUKU

(1) _____, član biračkog odbora na biračkom mjestu _____ odgovoran je što je na dan održavanja Općih izbora 2014. godine 12.10.2014. godine u obrascu za zbirne rezultate (većinski glas) za Nivo 401-Predstavnički dom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine-izborna jedinica 1 pogrešno utvrdio broj osvojenih glasova za pojedine kandidate političke stranke _____, što je dovelo do promjene redoslijeda kandidata na kandidatskoj listi navedene političke stranke,

čime je prekršio odredbu člana 5.25 stav (1) tačka 3) Izbornog zakona BiH, pa mu se na osnovu člana 6.7 stav (1) tačke 1) i 4) Izbornog zakona BiH i primjenom člana 19.8 stav (1) tačka t) ovog zakona, izriče:

- a) novčana kazna u iznosu od 200,00 KM (slovima: dvijestotine konvertibilnih maraka) i
- b) zabrana angažovanja za rad na biračkom mjestu, odnosno u organima nadležnim za provođenje izbora na period od četiri (4) godine, računajući od dana pravosnažnosti ove odluke.

(2) Novčanu kaznu imenovani je dužan uplatiti u roku od osam dana od dana pravosnažnosti ove odluke, na račun Ministarstva finansija i trezora BiH.

Obrazloženje

Postupajući po naredbi Centralne izborne komisije BiH, tim za ponovno brojanje u Glavnom centru za brojanje, nakon ponovnog brojanja glasačkih listića na ovom biračkom mjestu za Nivo 401-Predstavnički dom Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine-izborna jedinica 1 je utvrdio:

- a) broj važećih glasova koje su osvojili kandidati _____ i
- b) da je došlo do promjene u redoslijedu kandidata na kandidatskoj listi _____ jer su kandidati pod rednim _____, kandidat pod rednim brojem _____ i kandidat pod rednim _____ zamijenili mjesta.

Na osnovu naprijed utvrđenog činjeničnog stanja Centralna izborna komisija BiH je u skladu sa članom 6.7 stav (1) tačke 1. i 4. i članom 19.8 stav (1) tačka t) Izbornog zakona BiH, odlučila kao u dispozitivu ove odluke, smatrajući da je izrečena kazna srazmjerna učinjenom prekršaju.

Pravna pouka: Nezadovoljna strana ima pravo u roku od dva dana od dana prijema ove odluke podnijeti žalbu Apelacionom odjeljenju Suda Bosne i Hercegovine preko Centralne izborne komisije BiH (član 6.9 stav (1) i (2) Izbornog zakona BiH).

Broj:
Sarajevo, 04.02.2016. godine

Predsjednik

Dr. Ahmet Šantić

Dostavljeno:
1. Imenovanom
2. Općinskoj izbornoj komisiji

Primjer 1: Odluka Centralne izborne komisije BiH - izrečena novčana kazna i zabrana angažiranja zbog kršenja odredbi člana 5.25 Izbornog zakona BiH

Sud Bosne i Hercegovine
Суд Босне и Херцеговине

Broj: S1 3 Iž 020927 16 Iž
Sarajevo, 18.02.2016.godine

22-02-2016

Sud Bosne i Hercegovine

RJEŠENJE

Žalba se odbija.

Образложење

Prilikom izricanja novčane kazne Centralna izborna komisija BiH je pravilno cijenila težinu učinjenih povreda iz člana 5.25 Izbornog zakona BiH i stepen odgovornosti žalioца, kao i činjenicu da je isti odslušao cjelokupnu obuku rada biračkog odbora prema Planu i programu stalne edukacije članova organa za potvrđivanje izbora i da je stim u vezi bio kompetentan na propisani način izborne rezultate unijeti u odgovarajuće obrasce. Izrečena jedinstvena novčana kazna je određena u granicama propisanim članom 19.8 stav 1. tačka f) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine. Za ovu povredu zakonom je propisan minimum novčane kazne

od 200,00 KM i maksimum od 1.000,00 KM. Kako je žalilac član biračkog odbora njegova odgovornost nije veća u odnosu na članove biračkog odbora, to je istome i pravilno dosuđen iznos novčane kazne od 200,00 KM koji predstavlja minimuma novčane kazne.

Centralna izborna komisija je pravilno postupila određivši žalioцу i mjeru zabrane angažovanja za rad na biračkom mjestu, odnosno u organima nadležnim za provođenje izbora na period od 4 (četiri) godine, računajući od dana pravosnažnosti osporavane odluke, nalazeći da je izrečena mjera obavezna kod izricanja novčane kazne.

Iz navedenih razloga Apelaciono upravno vijeće ovog suda nalazi da je pobijana odluka Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine pravilna i zakonita a žalba neosnovana, pa je istu primjenom odredbe člana 81. stav 1. Zakona o upravnim sporovima Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ br. 19/02 do 74/10) valjelo odbiti.

Podsjednik vijeća
Sudija

Primjer 1: Rješenje Suda BiH - Žalba se odbija

Na osnovu člana 6.7 stav (1) tačke 1. i 4. i člana 19.8 stav (1) tačka t) Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08 i 32/10), u postupku utvrđivanja kršenja odredaba Izbornog zakona Bosne i Hercegovine od strane _____, Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine je na 51. sjednici održanoj 10.08.2011. godine donijela

ODLUKU

(1) Utvrđuje se da je _____ predsjednik biračkog odbora na biračkom mjestu _____, na dan održavanja Općih izbora 2010. godine 03.10.2010. godine, odgovoran što nije popunio odgovarajuće obrasce i iste dostavio Izornoj komisiji _____ i na taj način postupao suprotno odredbama člana 5.25 i 5.26 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, pa mu se na osnovu člana 6.7 stav (1) tačka 1. i 4. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine i primjenom člana 19.8 stav (1) tačka t) ovog zakona, izriče:

- novčana kazna u iznosu od 400,00 KM (slovima: četiri stotine konvertibilnih maraka) i
- zabrana angažiranja za rad na biračkom mjestu, odnosno u organima nadležnim za provedbu izbora na period od četiri (4) godine, računajući od dana pravosnažnosti ove odluke.

Obrazloženje

Izborna komisija _____ nakon održanih izbora dostavila Centralnoj izornoj komisiji BiH glasački materijal sa svih biračkih mjesta.

Centralna izborna komisija BiH je nakon provjere biračkog materijala sa biračkog mjesta _____, utvrdila da nije dostavljen obrazac za zbirne rezultate ZR (otvorena lista), obrazac za zbirne rezultate ZR (većinski glas) po političkim subjektima i obrasci za zbirne rezultate ZR (većinski glas) po kandidatima za Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH- izborna jedinica 2402.

Odgovornost _____ predsjednika biračkog odbora, za navedenu nepravilnost, se zasniva na činjenici, da je učestovovao u brojanju glasačkih listića i popunjavanju obrazaca, što je svojim potpisom na Obrascu za zbirne rezultate ZR (otvorena lista) za Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH i potvrdio, zatim na odredbi člana 2.20 stav (1) Izbornog zakona BiH koji propisuje da birački odbor neposredno rukovodi radom biračkog mjesta, osigurava pravilnost i tajnost glasanja i evidentira rezultate kao i na odredbi člana 22. stav (1) Pravilnika o načinu provođenja izbora u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", 37/10, 71/10 i 22/11) (daljnjem tekstu: Pravilnik), koji između ostalog, propisuje, da predsjednik upravlja radom biračkog odbora i da je zajedno sa članovima biračkog odbora odgovoran za zakonitost rada na biračkom mjestu ...

Na osnovu naprijed utvrđenog činjeničnog stanja i ocjene svakog dokaza posebno i svih dokaza zajedno, te nesporno utvrđene odgovornosti _____ predsjednika biračkog odbora na biračkom mjestu _____, Centralna izborna komisija BiH je u skladu sa članom 6.7 stav (1), tačke 1. i 4. i članom 19.8 stav (1) tačka t) Izbornog zakona BiH, odlučila kao u dispozitivu ove odluke.

Pravna pouka: Nezadovoljna strana ima pravo u roku od dva dana od dana prijema ove Odluke podnijeti žalbu Apelacionom odjelu Suda Bosne i Hercegovine preko Centralne izborne komisije BiH (član 6.9 stav (1) i (2) Izbornog zakona BiH).

Broj: _____ / 11
Sarajevo, 10.08.2011. godine

Zamjenjuje predsjednicu

Stjepan Mikić, član

Dostavljeno:
1. Imenovanom
2. Izornoj komisiji

05-207-15-427/10 4864

Broj: IZ-101/11
Sarajevo, 20.09.2011. godine

PRIJELAZNICI			
3-2011			
№	№	№	№
05-207-15-427/10			

**CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA
BOSNE I HERCEGOVINE
Ulica Danijela Ozme broj 7
SARAJEVO**

RJEŠENJE

Žalba se odbija

Obrazloženje

Ovo vijeće smatra da su neosnovani navodi podnosioca žalbe da je Birački odbor sa navedenog biračkog mjesta postupao u skladu sa članom 5.26. Izbornog zakona BiH, da je svu dokumentaciju i materijale za izbore sa obrascima iz člana 5.18 predao nadležnoj Izornoj komisiji. Naime, uvidom u spise predmeta ovo vijeće je zaključilo da je donosilac ožalbene odluke na pravilan i zakonit način utvrdio da je žalitelj učestvovao u brojanju glasačkih listića i da je to potvrdio svojim potpisom na Obrascu za zbirne rezultate ZR (otvorena lista) za Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH. Članom 2.20 stav 1. Izbornog zakona BiH propisano je da birački odbor neposredno rukovodi radom biračkog mjesta, osigurava pravilnost i tajnost glasanja i evidentira rezultate, a član 22. stav 1. Pravilnika o načinu provođenja izbora u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“ broj: 37/10 do 22/11) propisuje da predsjednik upravlja radom biračkog odbora i da je zajedno sa članovima biračkog odbora odgovoran za zakonitost rada na biračkom mjestu. Razlozi koje žalilac navodi a zbog kojih traži umanjenje izrečene kazne ovo vijeće ne smatra pravno relevantnim, jer je žalilac zaposlen, ne izdražava ni ženu a ni djecu, a kao predsjednik biračkog odbora ima veću odgovornost od članova biračkog odbora za utvrđene propuste u radu te je izrečena kazna primjerena učinjenoj povredi Izbornog zakona Bopsne i Hercegovine.

Iz navedenih razloga Apelaciono vijeće nalazi da je pobijana odluke Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine pravilna i zakonita a žalba neosnovana, pa je istu primjnom člana 81. stav 1., druga rečenica, Zakona o upravnim sporovima Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ broj 19/02 do 74/10) valjalo odbiti.

ZAPISNIČAR

PREDSJEDNIK VIJEĆA

Na osnovu člana 6.7 tačka 1. i 4. a u vezi člana 5.10 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08 i 32/10), u postupku utvrđivanja kršenja odredaba Izbornog zakona Bosne i Hercegovine od strane _____, Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine je na 63. sjednici održanoj 26.10.2011. godine donijela

ODLUKU

(1) Utvrđuje se da je _____ član biračkog odbora na biračkom mjestu _____ u Osnovnoj izbornoj jedinici _____, na dan održavanja Općih izbora 2010. godine 03.10.2010. godine, odgovoran što nije osigurao da glasanje pojedinih birača bude tajno i da se obavlja lično, i na taj način postupio suprotno odredbi člana 5.10 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, pa mu se na osnovu člana 6.7 tačka 1. i 4. Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, izriče:

- a) novčana kazna u iznosu od 200,00 KM (slovima: dvije stotine konvertibilnih maraka) i
b) zabrana angažiranja za rad na biračkom mjestu, odnosno u organima nadležnim za provedbu izbora na period od četiri (4) godine, računajući od dana pravosnažnosti ove odluke.

Obrazloženje

Opštinska izborna komisija _____ je nakon održanih izbora dostavila Centralnoj izbornoj komisiji BiH glasački materijal sa svih biračkih mjesta u Osnovnoj izbornoj jedinici _____.

U Glavnom centru za brojanje prilikom kontrole Zapisnika o radu biračkog odbora, Centralna izborna komisija BiH je utvrdila da je u dijelu Zapisnika o radu biračkog odbora sa biračkog mjesta _____ u Osnovnoj izbornoj jedinici _____, Obrazac Z 7- mišljenje ili primjedbe člana biračkog odbora, birača, akreditovanog posmatrača, od strane posmatrača na više mjesta evidentirano da je jedno lice pomagalo da glasaju dva birača.

Odgovornost _____ za navedenu nepravilnost, se zasniva na činjenici, da obavljajući funkciju člana biračkog odbora, nije spriječio da jedno lice pomogne da glasaju dva birača, odnosno što nije osigurao da glasanje pojedinih birača bude tajno i da se obavlja lično, kako je propisano odredbom člana 5.10 Izbornog zakona BiH, zatim na odredbi člana 2.20 stav (1) Izbornog zakona BiH koji propisuje da birački odbor neposredno rukovodi radom biračkog mjesta, osigurava pravilnost i tajnost glasanja i evidentira rezultate kao i na odredbi člana 22. stav (1) Pravilnika o načinu provođenja izbora u Bosni i Hercegovini ("Službeni glasnik BiH", 37/10, 71/10 i 22/11) (daljnjem tekstu: Pravilnik) koji između ostalog, propisuje, da predsjednik upravlja radom biračkog odbora i da je zajedno sa članovima biračkog odbora odgovoran za zakonitost rada na biračkom mjestu . . .

- (1) Pravilnika i da nije spriječio ovu nepravilnost, odnosno osigurao zakonitost rada biračkog odbora.

Pravna pouka: Nezadovoljna strana ima pravo u roku od dva dana od dana prijema ove Odluke podnijeti žalbu Apelacionom odjelu Suda Bosne i Hercegovine preko Centralne izborne komisije BiH (član 6.9 stav (1) i (2) Izbornog zakona BiH).

Broj: 05-1-07-5-512/11
Sarajevo, 26.10.2011. godine

Predsjednik

Branko Petrić

Dostavljeno:

1. Imenovanom
2. Opštinskoj izbornoj komisiji
(nakon pravosnažnosti ove odluke)
- 3.a/a

05-L [signature]

Broj: IZ-137/11
Sarajevo, 09.11.2011. godine

CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA BOSNE I HERCEGOVINE		
PREDSJEDNIK	ČLAN	ČLAN
[initials]	[initials]	[initials]

CENTRALNA IZBORNA KOMISIJA
BOSNE I HERCEGOVINE
Ulica Danijela Ozme broj 7
SARAJEVO

RJEŠENJE

Žalba se odbija

Obrazloženje

Po ocjeni ovog vijeća, donosilac ožalbene odluke je pravilno utvrdio da su na navedenom biračkom mjestu učinjene nepravilnosti po pitanju osiguranja da glasanje birača bude tajno i da se obavlja lično i da su time učinjene povrede odredaba člana 5.10 Izbornog zakona Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ broj: 23/01 do 32/10) kao i odredbe člana 22. stav 1. Pravilnika o načinu provođenja izbora u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“ broj: 37/10 do 22/11). Kako je žalilac obavljao funkciju člana biračkog odbora na navedenom biračkom mjestu, bio je dužan da osigura da glasanje pojedinih birača bude tajno i da se obavlja lično, u skladu sa Izbornim zakonom BiH, pa je, po mišljenju ovog vijeća, odgovoran prema odredbama članova 5.10. i 2.20. stav 1. Izbornog zakona BiH kao i odredbi člana 22. stav 1. Pravilnika o načinu provođenja izbora u Bosni i Hercegovini za zakonitost rada na biračkom mjestu.

U pogledu prigovora žalioca na finansijsku nemogućnost plaćanja novčane kazne, ovaj sud nalazi da je žalioцу kazna izrečena u minimalnom iznosu, da je izricanje ove kazne obligatorno i da ne postoji mogućnost oslobađanja žalioца od obaveze plaćanja izrečene novčane kazne. Centralna izborna komisija Bosne i Hercegovine je prilikom izricanja ovakve minimalne kazne uzela u obzir sve činjenice i okolnosti koje je žalilac naveo u svojoj žalbi.

Iz navedenih razloga Apelaciono vijeće nalazi da je pobijana odluka Centralne izborne komisije Bosne i Hercegovine pravilna i zakonita a žalba neosnovana, pa je istu primjnom člana 81. stav 1. , druga rečenica Zakona o upravnim sporovima Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“ broj: 19/02 , 88/07, 83/08 i 74/10) valjalo odbiti.

ZAPISNIČAR

Ime	
Prezime	

PREDSJEDNIK VIJEĆA
SUDIJA

2. ZLOUPOTREBA BIRAČKOG PRAVA I IZBORNA PREVARA (KRIVIČNI ZAKON BiH, KRIVIČNI ZAKON RS I KRIVIČNI ZAKON FBiH)

Međutim, ako kod bilo koga postoji namjera da se nedozvoljenim radnjama utječe na izborni proces i rezultate izbora, to ulazi u sferu krivičnog dijela takvog krivičnog postupka. Pošto su ovo Opći izbori, odnosno biraju se tijela vlasti na nivou BiH, nivou entiteta, odnosno kantona na nivou jednog entiteta za krivična dijela učinjena iz poglavlja krivičnih dijela protiv izbornog prava nadležna su tijela BiH i entiteta u primjeni Krivičnog zakona BiH, Krivičnog zakona RS i Krivičnog zakon FBiH.

U svim tim zakonima su manje-više na istovjetan način opisane radnje koje predstavljaju biće nekog od krivičnih djela.

Pored novčane, predviđene su i zatvorske kazne od općeg minimuma pa maksimalno od 1 (jedne), 3 (tri) i 5 (pet) godina.

Neka od ovih krivičnih djela mogu učiniti i pripadnici izborne administracije, biračkog odbora i izborne komisije u okviru svoje dužnosti i to predstavlja otežavajuću okolnost, za šta je predviđena i viša kazna.

Krivično djelo propisano u svim ovim zakonima, rezervirano isključivo za članove biračkih odbora, jeste izborna prevara, koje glasi:

“Ko dodavanjem, oduzimanjem, brisanjem glasova ili na neki drugi način falsificira rezultate izbora ili glasanja kaznit će se zatvorom od šest (RS), tri (FBiH) pa do pet godina”.

Također, članovi biračkog odbora su najčešće u prilici, mada tu priliku koriste ili mogu koristiti i drugi da učine krivična djela povreda tajnosti glasanja i uništavanja izbornih isprava. Ukoliko ova djela učine članovi biračkih odbora, to je otežavajuća okolnost i za to je predviđena zatvorska kazna od dvije do pet godina.

Druga krivična djela su podmićivanje pri izborima ili glasanju, zloupotreba biračkog prava i povreda slobode opredjeljenja birača, koju najčešće čine lica van izborne administracije, odnosno oni čija se imena nalaze na glasačkim listićima ili neko u ime njih.

Izvodi iz svih krivičnih zakona sa krivičnim dijelima iz Izbornog procesa se nalaze na posebnim plakatima odštampanim u organizaciji Centralne izborne komisije BiH i distribuirani svim biračkim odborima koji su ih dužni istaknuti na vidno mjesto ispred ili u prostoriji za glasanje, da bi se svi birači koji dolaze na biračko mjesto mogli upoznati s tim, a članovi biračkih odbora ih uputiti na to.

Šta su dužnosti i obaveze, tj. mogućnosti predsjednika, odnosno biračkog odbora kao tijela, ukoliko se na biračkom mjestu, njegovoj okolini ili bilo gdje pojavi situacija koja bi mogla rezultirati krivičnim dijelom:

1. Prevencija – birački odbor je dužan postupati i od svih drugih zahtijevati da postupaju po procedurama propisanim Zakonom, podzakonskim aktima ili instrukcijama Centralne izborne komisije BiH i općinske/gradske izborne komisije. To se odnosi na dan pred izbore, na dan izbora pa sve do predaje izbornog materijala gradskoj/općinskoj izbornoj komisiji.
2. Ukoliko bilo ko narušava utvrđenu proceduru ili poduzima neku radnju ili postupak koji su opisani u nekom od krivičnih djela sa onih plakata na ulazu na biračko mjesto, potrebno je opomenuti, a događaj zabilježiti na adekvatan i povjerljiv način.
3. U slučaju neuspjeha, odnosno da je zabranjena radnja u toku ili je završena, neophodno je prema datoj situaciji obavijestiti općinsku/gradsku izbornu komisiju, a po potrebi pozvati i policiju, za što je nadležan isključivo predsjednik biračkog odbora, odnosno njegov zamjenik koji se u datom momentu nalazi na biračkom mjestu.
4. U slučaju opasnosti po izborni proces neophodno je prekinuti glasanje na biračkom mjestu i preduzeti sve ono što je potrebno da se osiguraju uvjeti za nastavku glasanja, a jedina tijela za saradnju su općinska /gradska izborna komisija i policija, uz koju može biti eventualno i tužilac.
5. Preporučuje se da se u kritičnim situacijama u proces ne involviraju političke stranke, kandidati, mediji ili bilo ko od trećih nepozvanih lica.
6. Sva događanja koja odudaraju od redovnog toka stvari treba detaljno navesti u zapisnik o radu biračkog odbora, dokumentirati, potpisati i zatim ga zaštititi.

Krivičnim zakonom BiH (“Službeni glasnik BiH”, br. 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10, 47/14, 22/15 i 40/15 i 35/18) članovi 150—155 su propisane sankcije za teže povrede izbornih procedura, pri čemu je najblaža zapriječena mjera novčana kazna ili šest mjeseci zatvora, a najveća zapriječena mjera pet godina zatvora.

Krivičnim zakonom Republike Srpske (“Službeni glasnik RS”, br. 64/17), članovima 215—223 propisane su sankcije za teže povrede izbornih procedura, pri čemu je najblaža zapriječena mjera novčana kazna ili šest mjeseci zatvora, a najveća zapriječena mjera pet godina zatvora.

Krivičnim zakonom Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, br. 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16 i 75/17), članovima 194—199a propisane su sankcije za teže povrede izbornih procedura, pri čemu je najblaža zapriječena mjera novčana kazna ili tri mjeseca zatvora, a najveća zapriječena mjera pet godina zatvora.

Literatura

- Izborni zakon Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH”, broj: 23/01, 7/02, 9/02, 20/02, 25/02, 4/04, 20/04, 25/05, 52/05, 65/05, 77/05, 11/06, 24/06, 32/07, 33/08, 37/08, 32/10, 18/13, 7/14 i 31/16)
- Pravilnik o provođenju izbora (“Službeni glasnik BiH”, br. 29/18)
- Uputstvo o vrstama, načinu i rokovima za određivanje biračkih mjesta (“Službeni glasnik BiH”, br. 37/14 i 29/18)
- Uputstvo o uvjetima i procedurama za akreditiranje izbornih posmatrača u Bosni i Hercegovini (“Službeni glasnik BiH”, br. 29/18)
- Pravilnik o utvrđivanju kvalifikacija i postupku imenovanja članova biračkih odbora – prečišćeni tekst (“Službeni glasnik BiH”, br. 29/18).

9.

SHEME PAKIRANJA

Šema pakovanja/pakiranja izbornog materijala na redovnom biračkom mjestu u F BiH

Predsjedništvo BiH – NIVO 701/702

Siva zaštitna vreća

1. Prebrojani važeći glasački listići
2. Providna plastična vreća sa:
Koverta - nevažeći glasački listići /Obrazac za zbirne rezultate ZR većinski glas (plava kopija)

Providna zaštitna vreća (veća)

1. Neiskorišteni glasački listići (upakovani u originalne kutije)
2. Koverta oštećeni glasački listići

Parlamentarna skupština BiH – NIVO 511- 515

Plava zaštitna vreća

1. Prebrojani važeći glasački listići
2. Providna plastična vreća sa:
Koverta - nevažeći glasački listići /Obrazac za zbirne rezultate ZR otvorena lista (plava kopija)

Providna zaštitna vreća (veća)

1. Neiskorišteni glasački listići (upakovani u originalne kutije)
2. Koverta oštećeni glasački listići

Zastupnički dom Parlamenta F BiH – NIVO 401- 412

Ljubičasta zaštitna vreća

1. Prebrojani važeći glasački listići
2. Providna plastična vreća sa:
3. Koverta - nevažeći glasački listići /Obrazac za zbirne rezultate ZR otvorena lista (plava kopija)

Providna zaštitna vreća (veća)

1. Neiskorišteni glasački listići (upakovani u originalne kutije)
2. Koverta oštećeni glasački listići

Kantonalna skupština – NIVO 201 - 210

Bordo crvena zaštitna vreća

1. Prebrojani važeći glasački listići
2. Providna plastična vreća sa:
Koverta - nevažeći glasački listići /Obrazac za zbirne rezultate ZR otvorena lista (plava kopija)

Providna zaštitna vreća (veća)

1. Neiskorišteni glasački listići (upakovani u originalne kutije)
2. Koverta oštećeni glasački listići

Providna zaštitna vreća (manja)

1. Knjige pomoćnih obrazaca
2. Izvod iz Centralnog biračkog spiska
3. Zapisnik o radu biračkog odbora
(original u koricama)

Koverta za Predsjednika biračkog odbora:

1. Obrazac brojnog stanja (crvena kopija)
2. Obrazac za zbirne rezultate ZR većinski glas za nivo 701/702 (crvena kopija)
3. Obrazac za zbirne rezultate ZR otvorena lista za niveoe 200,400,500 (crvena kopija)

Koverta za Predsjednika izborne komisije:

1. Obrazac brojnog stanja (zelena kopija)
2. Obrazac za zbirne rezultate ZR većinski glas za nivo 701/702 (zelena kopija)
3. Obrazac za zbirne rezultate ZR otvorena lista za niveoe 200,400,500 (zelena kopija)
4. Zapisnik o radu biračkog odbora (zelena kopija)

Koverta A3 za Centralnu izbornu komisiju BiH

1. Obrazac brojnog stanja (original)
2. Obrazac za zbirne rezultate ZR većinski glas za nivo 701/702 (original)
3. Obrazac za zbirne rezultate ZR otvorena lista za niveoe 200,400,500 (original)

NAPOMENA:

Na svaku vreću potrebno je upisati broj biračkog mjesta !

Šema pakovanja/pakiranja izbornog materijala na biračkom mjestu za glasanje u odsutnosti u FBiH

<p>Crvena zaštitna vreća</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prebrojane koverta sa setovima glasačkih listića uvezane po izbornim jedinicama 2. Obrazac brojnog stanja (plava kopija)
<p>Providna zaštitna vreća (veća)</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Neiskorištene koverta sa setovima glasačkih listića upakovane u originalne kutije 2. Oštećene koverta sa setovima glasačkih listića
<p>Providna zaštitna vreća (manja)</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obrazac brojnog stanja (original u koricama) 2. Zapisnik o radu biračkog odbora (original ukoricama) 3. Izvod iz Centralnog biračkog spiska

	<p>Koverta za Predsjednika biračkog odbora:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obrazac brojnog stanja (crvena kopija)
---	--

	<p>Koverta za Predsjednika izborne komisije:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obrazac brojnog stanja (zelena kopija) 2. Zapisnik o radu biračkog odbora (zelena kopija)
---	---

NAPOMENA:
na svaku vreću potrebno je upisati broj biračkog mjesta !

Šema pakovanja/pakiranja izbornog materijala na biračkom mjestu ovlaštenom za izdavanje nepotvrđenih glasačkih listića u FBiH

<p>Zelena zaštitna vreća</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prebrojane koverta sa nepotvrđenim glasačkim listićima 2. Obrazac brojnog stanja (plava kopija)
<p>Providna zaštitna vreća (veća)</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Neiskorištene koverta sa setovima glasačkih listića upakovane u originalne kutije 2. Oštećene koverta sa setovima glasačkih listića
<p>Providna zaštitna vreća (manja)</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obrazac brojnog stanja (original u koricama) 2. Zapisnik o radu biračkog odbora (original u koricama)

	<p>Koverta za Predsjednika biračkog odbora:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obrazac brojnog stanja (crvena kopija)
---	--

	<p>Koverta za Predsjednika izborne komisije:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obrazac brojnog stanja (zelena kopija) 2. Zapisnik o radu biračkog odbora (zelena kopija) 3. Dopunski izvod iz Centralnog biračkog spiska (spisak potencijalnih birača koji imaju pravo glasati nepotvrđenim glasačkim listićima)
---	--

NAPOMENA:
Na svaku vreću potrebno je upisati broj biračkog mjesta !

Šema pakovanja/pakiranja izbornog materijala Mobilni tim u FBiH

<p>Narandžasta zaštitna vreća</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prebrojane koverta sa setovima glasačkih listića uvezane po izbornim jedinicama 2. Obrazac brojnog stanja (plava kopija)
<p>Providna zaštitna vreća (veća)</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Neiskorištene koverta sa setovima glasačkih listića upakovane u originalne kutije 2. Oštećene koverta sa setovima glasačkih listića
<p>Providna zaštitna vreća (manja)</p> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Obrazac brojnog stanja (original u koricama) 2. Zapisnik o radu biračkog odbora (original ukoricama) 3. Dodatni izvod iz Centralnog biračkog spiska za birače sa posebnim potrebama

	<p>Koverta za Predsjednika biračkog odbora:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obrazac brojnog stanja (crvena kopija)
---	--

	<p>Koverta za Predsjednika izborne komisije:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Obrazac brojnog stanja (zelena kopija) 2. Zapisnik o radu biračkog odbora (zelena kopija)
---	---

NAPOMENA:
Na svaku vreću potrebno je upisati broj biračkog mjesta !

Шема паковања изборног материјала на редовном бирачком мјесту у РС

Предсједништво БиХ – НИВО 703

Сива заштитна врећа

1. Пребројани важећи гласачки листићи
2. Провидна пластична врећа са:
Коверта – неважећи гласачки листићи /
Образац за збирне резултате ЗР већински глас
(плава копија)

Провидна заштитна врећа (већа)

1. Неискориштени гласачки листићи
(упаковани у оригиналне кутије)
2. Коверта – оштећени гласачки листићи

Парламентарна скупштина БиХ – НИВО 521 - 523

Плава заштитна врећа

1. Пребројани важећи гласачки листићи
2. Провидна пластична врећа са:
Коверта – неважећи гласачки листићи /
Образац за збирне резултате ЗР отворена листа
(плава копија)

Провидна заштитна врећа (већа)

1. Неискориштени гласачки листићи
(упаковани у оригиналне кутије)
2. Коверта – оштећени гласачки листићи

Предсједник и подпредсјеници РС – НИВО 600

Жута заштитна врећа

1. Пребројани важећи гласачки листићи
2. Провидна пластична врећа са:
Коверта – неважећи гласачки листићи /
Образац за збирне резултате ЗР већински глас
(плава копија)

Провидна заштитна врећа (већа)

1. Неискориштени гласачки листићи (упаковани у
оригиналне кутије)
2. Коверта – оштећени гласачки листићи

Народна скупштина РС – НИВО 301-309

Смеђа заштитна врећа

1. Пребројани важећи гласачки листићи
2. Провидна пластична врећа са:
Коверта – неважећи гласачки листићи /
Образац за збирне резултате ЗР отворена листа
(плава копија)

Провидна заштитна врећа (већа)

1. Неискориштени гласачки листићи (упаковани у
оригиналне кутије)
2. Коверта – оштећени гласачки листићи

Провидна заштитна врећа (мања)

1. Књиге помоћних образаца
2. Извод из Централног бирачког списка
3. Записник о раду бирачког одбора
(оригинал у корицама)

Коверта за Предсједника бирачког одбора:

1. Образац бројног стања (црвена копија)
2. Образац за збирне резултате ЗР отворена листа за
нивое 300, 500 (црвена копија)
3. Образац за збирне резултате ЗР већински глас за
нивое 600, 703 (црвена копија)

Коверта за Предсједника изборне комисије:

1. Образац бројног стања (зелена копија)
2. Образац за збирне резултате ЗР отворена листа
за нивое 300, 500 (зелена копија)
3. Образац за збирне резултате ЗР већински глас за
нивое 600, 703 (зелена копија)
4. Записник о раду бирачког одбора (зелена копија)

**Коверта А3 за Централну изборну комисију
БиХ:**

1. Образац бројног стања (оригинал)
2. Образац за збирне резултате ЗР отворена листа
за нивое 300 500 (оригинал)
3. Образац за збирне резултате ЗР већински глас
за нивое 600, 703 (оригинал)

НАПОМЕНА:

**На сваку врећу потребно је
уписати број бирачког мјеста !**

Шема паковања изборног материјала на бирачком мјесту за гласање у одсуству РС

Црвена заштитна врећа

1. Пребројане коверте са сетовима гласачких листића увезане по изборним јединицама
2. Образац бројног стања (плава копија)

Провидна заштитна врећа (већа)

1. Неискориштене коверте са сетовима гласачких листића, упаковане у оригиналне кутије
2. Оштећене коверте са сетовима гласачких листића

Провидна заштитна врећа (мања)

1. Образац бројног стања (оригинал у корицама)
2. Записник о раду бирачког одбора (оригинал у корицама)
3. Извод из Централног бирачког списка

Коверта за Председника бирачког одбора:

1. Образац бројног стања (црвена копија)

Коверта за Председника изборне комисије:

1. Образац бројног стања (зелена копија)
2. Записник о раду бирачког одбора (зелена копија)

НАПОМЕНА:

На сваку врећу потребно је уписати број бирачког мјеста !

Шема паковања изборног материјала на бирачком мјесту овлаштеном за издавање непотврђених гласачких листића у РС

Зелена заштитна врећа

1. Пребројане коверте са непотврђеним гласачким листићима
2. Образац бројног стања (плава копија)

Провидна заштитна врећа (већа)

1. Неискориштене коверте са сетовима гласачких листића, упаковане у оригиналне кутије
2. Оштећене коверте са сетовима гласачких листића

Провидна заштитна врећа (мања)

1. Образац бројног стања (оригинал у корицама)
2. Записник о раду бирачког одбора (оригинал у корицама)

Коверта за Председника бирачког одбора:

1. Образац бројног стања (црвена копија)

Коверта за Председника изборне комисије:

1. Образац бројног стања (зелена копија)
2. Записник о раду бирачког одбора (зелена копија)
3. Допунски извод из Централног бирачког списка (списак потенцијалних бирача који имају право гласати непотврђеним гласачким листићима)

НАПОМЕНА:

На сваку врећу потребно је уписати број бирачког мјеста !

Шема паковања изборног материјала Мобилни тим у РС

Наранџаста заштитна врећа

1. Пребројане коверте са сетовима гласачких листића увезане по изборним јединицама
2. Образац бројног стања (плава копија)

Провидна заштитна врећа (већа)

1. Неискориштене коверте са сетовима гласачких листића, упаковане у оригиналне кутије
2. Оштећене коверте са сетовима гласачких листића

Провидна заштитна врећа (мања)

1. Образац бројног стања (оригинал у корицама)
2. Записник о раду бирачког одбора (оригинал у корицама)
3. Додатни извод из Централног бирачког списка за бираче са посебним потребама

Коверта за Председника бирачког одбора:

1. Образац бројног стања (црвена копија)

Коверта за Председника изборне комисије:

1. Образац бројног стања (зелена копија)
2. Записник о раду бирачког одбора (зелена копија)

НАПОМЕНА:

на сваку врећу потребно је уписати број бирачког мјеста !

Šema pakovanja izbornog materijala na redovnom biračkom mjestu u Brčko Distriktu BiH za birače sa entitetskim državljanstvom F BiH

<p>Predsjedništvo BiH – NIVO 701/702</p> <p><i>Siva zaštitna vreća</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Prebrojani važeći glasački listići 2. Providna plastična vreća sa: Koverta - nevažeći glasački listići /Obrazac za zbirne rezultate ZR većinski glas (plava kopija) <p><i>Providna zaštitna vreća (veća)</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Neiskorišteni glasački listići (upakovani u originalne kutije) 2. Koverta oštećeni glasački listići 	<p>Parlamentarna skupština BiH – NIVO 515</p> <p><i>Plava zaštitna vreća</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Prebrojani važeći glasački listići 2. Providna plastična vreća sa: Koverta - nevažeći glasački listići /Obrazac za zbirne rezultate ZR otvorena lista (plava kopija) <p><i>Providna zaštitna vreća (veća)</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Neiskorišteni glasački listići (upakovani u originalne kutije) 2. Koverta oštećeni glasački listići
<p>Zastupnički dom Parlamenta F BiH – NIVO 402</p> <p><i>Ljubičasta zaštitna vreća</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Prebrojani važeći glasački listići 2. Providna plastična vreća sa: Koverta - nevažeći glasački listići /Obrazac za zbirne rezultate ZR otvorena lista (plava kopija) <p><i>Providna zaštitna vreća (veća)</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Neiskorišteni glasački listići (upakovani u originalne kutije) 2. Koverta oštećeni glasački listići 	

Шема паковања изборног материјала на редовном бирачком мјесту у Брчко Дистрикту БиХ за бираче са ентитетским држављанством РС

<p>Председништво БиХ – НИВО 703</p> <p><i>Сива заштитна врећа</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Пребројани важећи гласачки листићи 2. Providna plastična vreća sa: Koverta – неважећи гласачки листићи /Образац за збирне резултате ЗР већински глас (плава копија) <p><i>Providna заштитна врећа (већа)</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Неискориштени гласачки листићи (упаковани у оригиналне кутије) 2. Коверта – оштећени гласачки листићи 	<p>Парламентарна скупштина БиХ – НИВО 522</p> <p><i>Плава заштитна врећа</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Пребројани важећи гласачки листићи 2. Providna plastična vreća sa: Koverta – неважећи гласачки листићи / Образац за збирне резултате ЗР отворена листа (плава копија) <p><i>Providna заштитна врећа (већа)</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Неискориштени гласачки листићи (упаковани у оригиналне кутије) 2. Коверта – оштећени гласачки листићи
<p>Председник и подпредседници РС – НИВО 600</p> <p><i>Жута заштитна врећа</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Пребројани важећи гласачки листићи 2. Providna plastična vreća sa: Koverta – неважећи гласачки листићи / Образац за збирне резултате ЗР већински глас (плава копија) <p><i>Providna заштитна врећа (већа)</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Неискориштени гласачки листићи (упаковани у оригиналне кутије) 2. Коверта – оштећени гласачки листићи 	<p>Народна скупштина Републике Српске – НИВО 306</p> <p><i>Смеђа заштитна врећа</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Пребројани важећи гласачки листићи 2. Providna plastična vreća sa: Koverta – неважећи гласачки листићи / Образац за збирне резултате ЗР отворена листа (плава копија) <p><i>Providna заштитна врећа (већа)</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Неискориштени гласачки листићи (упаковани у оригиналне кутије) 2. Коверта – оштећени гласачки листићи

PODSJETNIK IZBORNIH RADNJI NA BIRAČKOM MJESTU

Dan uoči izbora

1. *Da li je prostor koji je određen za biračko mjesto pripremljen za otvaranje i uređen na način kako je to propisano (osigurano nesmetano kretanje birača itd.)?*
2. *Da li su s biračkog mjesta, u krugu od 50 metara od ulaza u zgradu u kojoj se nalazi biračko mjesto, uklonjene sve oznake i obilježja koja upućuju na političke subjekte, vjerske simbole kao i ostale oznake koje mogu imati diskriminaciono značenje?*
3. *Da li je na ulazu na biračko mjesto postavljena oznaka biračkog mjesta, smjera lokacije biračkog mjesta, zabrane unošenja oružja, zabrane pušenja i kandidatske liste?*
4. *Da li je gradska/ općinska izborna komisija prije otvaranja biračkog mjesta dostavila biračkom odboru predviđeni izborni materijal?*
5. *Da li su predsjednik i članovi biračkog odbora popunili Zapisnik o radu biračkog odbora na dan uoči održavanja izbora — ZARBO I, na način kako je to predviđeno?*

Prije otvaranja biračkog mjesta

1. *Da li su svi članovi biračkog odbora došli na vrijeme na biračko mjesto (najmanje sat vremena prije otvaranja biračkog mjesta)?*
2. *Da li je predsjednik biračkog odbora odredio koji će član biračkog odbora biti zadužen za kontrolu reda, identifikaciju, izdavanje glasačkih listića i kontrolu glasačke kutije?*
3. *Da li je određeno mjesto za svaku glasačku kabinu tako da niko unutar ili van biračkog mjesta ne može vidjeti birača dok glasa?*
4. *Da li je predsjednik biračkog odbora započeo vođenje Zapisnika o radu biračkog odbora na dan održavanja izbora — Obrazac ZARBO II i popunjavanje Obrasca za brojno stanje, na način kako je to predviđeno?*
5. *Da li je predsjednik biračkog odbora evidentirao prisutne posmatrače, na način kako je to propisano i uputio ih na mjesto gdje mogu sjesti i posmatrati izborne aktivnosti?*
6. *Da li su obavljene druge radnje koje su predviđene prije otvaranja biračkog mjesta (prebrojavanje glasačkih listića, pokazivanje prazne glasačke kutije, pečačenje glasačke kutije itd.)?*
7. *Da li su predsjednik i članovi biračkog odbora, ako im se imena nalaze na izvodu iz Centralnog biračkog spiska za to biračko mjesto, glasali prije nego što prvi birač dođe na biračko mjesto?*

Otvaranje biračkog mjesta i glasanje

1. *Da li je biračko mjesto otvoreno na vrijeme, a ako nije, da li je o kašnjenju obaviještena gradska/općinska izborna komisija na način kako je to propisano?*
2. *Da li je predsjedniku i članovima biračkog odbora koji nisu upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska za to biračko mjesto omogućeno da budu odsutni s biračkog mjesta onoliko vremena koliko im je potrebno da mogu otići na biračko mjesto gdje su upisani u izvod iz Centralnog biračkog spiska i obave glasanje?*
3. *Da li birački odbor vodi računa da se glasanje birača obavlja na zakonit način, odnosno:*
 - *da li se poštuje tajnost glasanja, tj. da li se u glasačkoj kabini u isto vrijeme nalazi samo jedno lice;*
 - *da li se onemogućava da neko lice glasa umjesto drugog lica pod njegovim imenom ili da ponovo glasa;*
 - *da li se vodi računa da nijedno lice ne ometa birača koji ispunjava glasačke listiće, traži od njega bilo kakve informacije o tome za koga želi glasati, za koga glasa ili za koga je glasao, sprječava ili pokušava spriječiti nekoga u ostvarivanju njegovog biračkog prava?*
4. *Da li predsjednik i članovi biračkog odbora obavljaju svoje dužnosti na način kako je to propisano, odnosno:*
 - *predsjednik biračkog odbora — rukovodi radom biračkog odbora i sa članovima biračkog odbora odgovora za zakonitost rada na biračkom mjestu; održava integritet procesa glasanja, održava mir i red na biračkom mjestu i njegovoj okolini; popunjava potrebne obrasce; osigurava da na biračkom mjestu ne bude oružja ili opasnih predmeta; pomaže biračima kojima treba dodatno objašnjenje o procesu glasanja; rješava sva pitanja koja se odnose na identifikaciju i pravo glasa birača; evidentira u Zapisnik o radu biračkog odbora na dan održavanja izbora – Obrazac ZARBO II – vrijeme i okolnosti svih iznimnih događaja na biračkom mjestu te vodi računa da Zapisnik sadrži sve potrebne podatke;*
 - *član biračkog odbora zadužen za kontrolu reda – osigurava kontrolu kretanja birača na biračkom mjestu i ne dozvoljava da se na biračkom mjestu stvara nepotrebna gužva;*
 - *član biračkog odbora zadužen za identifikaciju – provjerava identitet birača; pronalazi biračevo ime u izvodu iz konačnog Centralnog biračkog spiska; upozorava birača da se mora potpisati identično kao na identifikacionom dokumentu; osigurava da se birač potpiše pored svog imena u izvodu iz konačnog Centralnog biračkog spiska; naglas čita ime birača koji se potpisao u izvod iz konačnog Centralnog biračkog spiska;*
 - *član biračkog odbora zadužen za izdavanje glasačkih listića – izdaje glasačke listiće; objašnjava kako treba ispravno ispuniti glasačke listiće; upućuje birača prema slobodnoj glasačkoj kabini;*
 - *član biračkog odbora zadužen za kontrolu glasačke kutije – upućuje birača da ubaci glasačke listiće u glasačku kutiju i napusti biračko mjesto; osigurava da nijedan birač ne napusti biračko mjesto dok u glasačku kutiju ne ubaci glasačke listiće; osigurava da se samo glasački listići ubacuju u glasačku kutiju?*
5. *Da li je na biračkom mjestu bilo ometanja glasanja i ako jeste, da li je predsjednik postupio na način da:*

- *otkloni opasnost, nasilje, oružje ili opasne predmete s biračkog mjesta; prekine glasanje ako se opasnost, nasilje, oružje ili opasni predmeti ne mogu odmah otkloniti za onoliko vremena koliko je potrebno da se ponovo uspostavi red i mir na biračkom mjestu, a ako se red na biračkom mjestu naruši, zahtijeva pomoć policije ili snaga sigurnosti izvan biračkog mjesta kako bi se ponovo uspostavio red i mir na biračkom mjestu?*
- 6. *Da li je bilo prekida u glasanju i, ako jeste, da li je o tome obavještena gradska/općinska izborna komisija na način kako je to propisano?*

Zatvaranje i radnje nakon zatvaranja biračkog mjesta

1. *Da li je biračima koji su u redu za glasanje u trenutku zatvaranja biračkog mjesta odobreno da glasaju, odnosno da li je prilikom zatvaranja biračkog mjesta provedena sljedeća procedura:*
 - *predsjednik, 15 minuta prije zatvaranja biračkog mjesta, objavljuje svim prisutnim unutar i ispred biračkog mjesta vrijeme zatvaranja biračkog mjesta;*
 - *predsjednik određuje jednog člana biračkog odbora da u vrijeme zatvaranja biračkog mjesta stane na kraj reda kako bi se osiguralo da se nijedno lice ne priključi nakon zatvaranja biračkog mjesta;*
 - *član biračkog odbora zatvara vrata odmah nakon što posljednji birač iz reda glasa;*
 - *predsjednik u Zapisnik o radu biračkog odbora na dan održavanja izbora – Obrazac ZARBO II upisuje vrijeme zatvaranja biračkog mjesta;*
 - *predsjednik zatvara otvor glasačke kutije samoljepljivom trakom i potpisuje je?*
2. *Da li je predsjednik biračkog odbora prilikom zatvaranja biračkog mjesta evidentirao prisutne akreditirane posmatrače na način kako je to propisano?*
3. *Da li je predsjednik biračkog odbora nakon zatvaranja biračkog mjesta evidentirao sve podatke u Obrascu za brojno stanje?*

Radnje prije brojanja glasačkih listića

1. *Da li je birački odbor formirao radnu površinu za brojanje glasačkih listića?*
2. *Da li su predsjednik i članovi biračkog odbora otpečatili glasačku kutiju i na radnu površinu istresli kompletan sadržaj glasačke kutije, a zatim izvršili razdvajanje glasačkih listića po nivoima, i sačinili četiri grupe glasačkih listića?*
3. *Da li su glasački listići koji se ne broje u toj fazi brojanja, spakirani u providne plastične vreće, posebno za svaki izborni nivo i odložene na način da ih svi prisutni mogu vidjeti?*

Brojanje glasačkih listića i evidentiranje rezultata glasanja

a) Član/članovi Predsjedništva BiH (FBiH i RS)

- 1) *Da li je birački odbor razvrstao glasačke listiće za člana/članove Predsjedništva BiH u grupe po 25 listića po kandidatima na osnovi dobijenih glasova i nevažeće glasačke listiće?*
- 2) *Da li je birački odbor utvrdio broj glasova za svakog kandidata za člana/članove Predsjedništva BiH i broj nevažećih neoznačenih i nevažećih ostalih glasačkih listića?*
- 3) *Da li je predsjednik biračkog odbora evidentirao podatke u Obrazac za zbirne rezultate za člana/članove Predsjedništva BiH na način kako je to ovim priručnikom objašnjeno?*
- 4) *Da li je predsjednik biračkog odbora žutu kopiju Obrasca za zbirne rezultate za člana/članove Predsjedništva BiH istakao na vidno mjesto na biračkom mjestu?*
- 5) *Da li je birački odbor prebrojane glasačke listiće (važeće i nevažeće) i plavu kopiju Obrasca za zbirne rezultate spakirao u sivu plastičnu vreću i zapečatio je plastičnim pečatom?*

b) Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH (FBiH i RS)

- 1) *Da li je birački odbor razvrstao glasačke listiće u grupe po 25 listića i utvrdio ukupan broj listića za Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH?*
- 2) *Da li je birački odbor razvrstao glasačke listiće za Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH u grupe po 25 listića po političkim subjektima na osnovi dobijenih glasova i nevažeće glasačke listiće?*
- 3) *Da li je birački odbor izvršio prvo brojanje glasova i utvrdio broj glasova za svakog političkog subjekta za Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH i broj nevažećih neoznačenih i nevažećih ostalih glasačkih listića?*
- 4) *Da li je predsjednik biračkog odbora evidentirao podatke u Obrazac za zbirne rezultate za svakog političkog subjekta za Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH na način kako je to ovim priručnikom objašnjeno?*
- 5) *Da li je birački odbor izvršio drugo brojanje glasova i utvrdio broj glasova za sve kandidate u okviru otvorenih listi, koristeći se pritom pomoćnim obrascem za brojanje i pridržavajući se utvrđenih procedura?*
- 6) *Da li je predsjednik biračkog odbora evidentirao podatke u Obrazac za zbirne rezultate za sve kandidate u okviru otvorenih listi?*
- 7) *Da li je predsjednik biračkog odbora žutu kopiju Obrasca za zbirne rezultate Predstavnički dom Parlamentarne skupštine BiH istakao na vidno mjesto na biračkom mjestu?*
- 8) *Da li je birački odbor prebrojane glasačke listiće (važeće i nevažeće) i plavu kopiju Obrasca za zbirne rezultate spakirao u plavu plastičnu vreću i zapečatio je plastičnim pečatom?*

c) Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH (FBiH)

- 1) *Da li je birački odbor razvrstao glasačke listiće u grupe po 25 listića i utvrdio ukupan broj listića za Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH?*
- 2) *Da li je birački odbor razvrstao glasačke listiće za Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH u grupe po 25 listića po političkim subjektima na osnovi dobijenih glasova i nevažeće glasačke listiće?*
- 3) *Da li je birački odbor izvršio prvo brojanje glasova i utvrdio broj glasova za svakog političkog subjekta za Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH i broj nevažećih neoznačenih i nevažećih ostalih glasačkih listića?*
- 4) *Da li je predsjednik biračkog odbora evidentirao podatke u Obrazac za zbirne rezultate za svakog političkog subjekta za Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH na način kako je to ovim priručnikom objašnjeno?*
- 5) *Da li je birački odbor izvršio drugo brojanje glasova i utvrdio broj glasova za sve kandidate u okviru otvorenih listi, koristeći se pritom pomoćnim obrascem za brojanje i pridržavajući se utvrđenih procedura?*
- 6) *Da li je predsjednik biračkog odbora evidentirao podatke u Obrazac za zbirne rezultate za sve kandidate u okviru otvorenih listi?*
- 7) *Da li je predsjednik biračkog odbora žutu kopiju Obrasca za zbirne rezultate Predstavnički dom Parlamenta Federacije BiH istakao na vidno mjesto na biračkom mjestu?*
- 8) *Da li je birački odbor prebrojane glasačke listiće (važeće i nevažeće) i plavu kopiju Obrasca za zbirne rezultate spakirao u ljubičastu plastičnu vreću i zapečatio je plastičnim pečatom?*

d) Kantonalna skupština (FBiH)

- 1) *Da li je birački odbor razvrstao glasačke listiće u grupe po 25 listića i utvrdio ukupan broj listića za Kantonalnu skupštinu?*
- 2) *Da li je birački odbor razvrstao glasačke listiće za Kantonalnu skupštinu u grupe po 25 listića po političkim subjektima na osnovi dobivenih glasova i nevažeće glasačke listiće?*
- 3) *Da li je birački odbor izvršio prvo brojanje glasova i utvrdio broj glasova za svakog političkog subjekta za Kantonalnu skupštinu i broj nevažećih neoznačenih i nevažećih ostalih glasačkih listića?*
- 4) *Da li je predsjednik biračkog odbora evidentirao podatke u Obrazac za zbirne rezultate za svakog političkog subjekta za Kantonalnu skupštinu na način kako je to ovim priručnikom objašnjeno?*
- 5) *Da li je birački odbor izvršio drugo brojanje glasova i utvrdio broj glasova za sve kandidate u okviru otvorenih listi koristeći se pritom pomoćnim obrascem za brojanje i pridržavajući se utvrđenih procedura?*
- 6) *Da li je predsjednik biračkog odbora evidentirao podatke u Obrazac za zbirne rezultate za sve kandidate u okviru otvorenih listi?*
- 7) *Da li je predsjednik biračkog odbora žutu kopiju Obrasca za zbirne rezultate za Kantonalnu skupštinu istakao na vidno mjesto na biračkom mjestu?*
- 8) *Da li je birački odbor prebrojane glasačke listiće (važeće i nevažeće) i plavu kopiju Obrasca za zbirne rezultate spakirao u bordo crvenu plastičnu vreću i zapečatio je plastičnim pečatom?*

e) Predsjednik i potpredsjednici Republike Srpske (RS)

- 1) *Da li je birački odbor razvrstao glasačke listiće za Predsjednika i potpredsjednike Republike Srpske u grupe po 25 listića po kandidatima na osnovi dobijenih glasova i nevažeće glasačke listiće?*
- 2) *Da li je birački odbor utvrdio broj glasova za svakog kandidata za za Predsjednika i potpredsjednike Republike Srpske i broj nevažećih neoznačenih i nevažećih ostalih glasačkih listića?*
- 3) *Da li je predsjednik biračkog odbora evidentirao podatke u Obrazac za zbirne rezultate za za Predsjednika i potpredsjednike Republike Srpske na način kako je to ovim priručnikom objašnjeno?*
- 4) *Da li je predsjednik biračkog odbora žutu kopiju Obrasca za zbirne rezultate za Predsjednika i potpredsjednike Republike Srpske istakao na vidno mjesto na biračkom mjestu?*
- 5) *Da li je birački odbor prebrojane glasačke listiće (važeće i nevažeće) i plavu kopiju Obrasca za zbirne rezultate spakirao u žuti plastičnu vreću i zapečatio je plastičnim pečatom?*

f) Narodna skupština Republike Srpske (RS)

- 1) *Da li je birački odbor razvrstao glasačke listiće u grupe po 25 listića i utvrdio ukupan broj listića za Narodnu skupštinu Republike Srpske?*
- 2) *Da li je birački odbor razvrstao glasačke listiće za Narodnu skupštinu Republike Srpske u grupe po 25 listića po političkim subjektima na osnovi dobivenih glasova i nevažeće glasačke listiće?*
- 3) *Da li je birački odbor izvršio prvo brojanje glasova i utvrdio broj glasova za svakog političkog subjekta za Narodnu skupštinu Republike Srpske i broj nevažećih neoznačenih i nevažećih ostalih glasačkih listića?*
- 4) *Da li je predsjednik biračkog odbora evidentirao podatke u Obrazac za zbirne rezultate za svakog političkog subjekta za Narodnu skupštinu Republike Srpske na način kako je to ovim priručnikom objašnjeno?*
- 5) *Da li je birački odbor izvršio drugo brojanje glasova i utvrdio broj glasova za sve kandidate u okviru otvorenih listi koristeći se pritom pomoćnim obrascem za brojanje i pridržavajući se utvrđenih procedura?*
- 6) *Da li je predsjednik biračkog odbora evidentirao podatke u Obrazac za zbirne rezultate za sve kandidate u okviru otvorenih listi?*
- 7) *Da li je predsjednik biračkog odbora žutu kopiju Obrasca za zbirne rezultate za Narodnu skupštinu Republike Srpske istakao na vidno mjesto na biračkom mjestu?*
- 8) *Da li je birački odbor prebrojane glasačke listiće (važeće i nevažeće) i plavu kopiju Obrasca za zbirne rezultate spakirao u smeđu plastičnu vreću i zapečatio je plastičnim pečatom?*

Dostava i primopredaja izbornog materijala

- 1) **Da li je birački odbor sav izborni materijal dostavio izornoj komisiji u predviđenom roku, odnosno najkasnije 12 sati nakon zatvaranja biračkog mjesta.**
- 2) **Da li je predsjednik biračkog odbora potpisao primopredaji obrazac izbornog materijala BO - IK, koji je popunila gradska/općinska izborna komisija?**

ZABILJEŠKE

Riječ urednika

Sanja Stanimirović-Ostojić, predsjednica Općinske izborne komisije Vlasenica

"Prvi put je napismeno objašnjeno, šta treba raditi i kako da se ponaša birački odbor, odnosno predsjednik u slučaju kršenja propisa, Izbornog zakona BiH ili čak krivičnih zakona. Kao dobra opomena, odnosno generalna prevencija, u ovom priručniku su dostupni 'živi' predmeti, odnosno slučajevi iz prakse Centralne izborne komisije BiH i Suda BiH o sankcionisanju prekšilaca izbornih procedura, prvenstveno članova biračkih odbora, kao i ukazano na povećanu odgovornost predsjednika biračkog odbora."

Prof. dr. Milan Tomić, član izborne komisije Brčko Distrikt BiH

"Svaka radnja koja se odvija na dan izbora, na svakom biračkom mjestu, sa stručne strane analizirajući, dobro je precizirana i obrazložena u ovom Priručniku. Autori Priručnika su sve radnje biračkog odbora, koje se provode na svakom biračkom mjestu, ili putem mobilnog tima, detaljno opisali, kao i na eventualno učinjene pogreške u radu biračkog odbora, što su potvrdili na osnovi zakonskih normi Izbornog zakona Bosne i Hercegovine, uključujući i kaznene odredbe."

Završnu misao u kontekstu osvrta na urađeni Priručnik, dajem u pohvali autorima Priručnika za odlično urađeni posao, kao i preporuku onima kojim je namijenjen da ga dobro prouče i savladaju, odnosno, na predstojećim izborima postupaju u skladu sa njim."

Aida Karavelić, predsjednica Općinske izborne komisije Visoko

"Priručnik o radu biračkih odbora sa podsjetnikom izbornih aktivnosti omogućava izbornoj administraciji, biračkim odborima i svakom drugom učesniku izbornog procesa, profesionalan, pravilan i transparentan rad u provedbi izbornih aktivnosti, poštovanje tajnosti i ličnog glasanja birača, a time se doprinosi potpunom izrazu volje birača i pravilnom utvrđivanju izbornih rezultata, što sveukupno doprinosi provedbi slobodnih, demokratskih, periodičnih i poštenih izbora i temeljnim načelima izbornog zakonodavstva i međunarodnih pravnih akata."

Danijela Ozme 7, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Izbori u Bosni i Hercegovini, Poštanski pretinac 450, 71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Telefon: +387 (0)33 251 300 **Fax:** +387 (0)33 251 329 **E-mail:** kontakt@izbori.ba **Web adresa:** www.izbori.ba